

82. заседание

Петък, 16 май 1924 година

(Отворено отъ подпредседателя Н. Найденовъ въ 16 ч.)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Моля г. секретаря да провѣри по списъка присѣдстваващитѣ г. г. народни представители.

Секретарь Г. Терзиевъ (д. сг): Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъдствували следнитѣ народни представители: Алексиевъ Никола, Ангеловъ Йорданъ, Балтовъ Никола, Бояджиевъ Хасанъ-ефенди, Бръшляновъ Поню, Василевъ Славейко, Велиновъ Тончо, Георгиевъ Додю, Господиновъ Христо П, Гочевъ Стефанъ, Гургутски Рангелъ, Дамяновъ Владимиръ, Дилчановъ Минчо, Донсузовъ Михаилъ, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Еминовъ Бекиръ, Саджа Мехмедъ, Йоловъ Прокопи, Кабакчиевъ Христо, Калчевъ Панайотъ, Тинчевъ, Караджковъ д-ръ Илия, Комилевъ Никола, Ковачевъ Иванъ, Кожухаровъ Тодоръ, Кръстевъ Захари, Кущаровъ Янко, Лѣкарски Иванъ, Марковъ Михо, Марковъ Никола, Милановъ д-ръ Кънчо, Мишовъ Петъръ, Мончевъ Борисъ, Недѣлковъ Лачо, Нешковъ Георги, Николовъ Върбанъ, Николовъ Коста, п. Николовъ Маринъ, Панайотовъ Тодоръ, Пенчевъ Петъръ, Петровъ Борисъ, Петровъ Иванъ, Петровъ Койчо, Пехливановъ Костадинъ, Кольевъ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Атанасъ, Поповъ Георги, Поповъ Проданъ, Поповъ Христо, Продановъ Господинъ, Славовъ Йорданъ, Стефановъ Велико, Стефановъ Петъръ, Стоиловъ Таско, Стойчевъ Пенчо, Стояновъ Станчо, Стояновъ Хараламби, Тарашмановъ Никола, Терзиевъ Иванъ, Тодоровъ Петъръ, Топаловъ Недѣлко, Тотковъ Бончо, Хаджиевъ Никола, Храмовъ Методи, Хрелопановъ Иванъ, Христовъ Александъръ, Черноокковъ Георги и Чолаковъ Стефанъ).

Председателстваващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Присѣдствуватъ 187 души народни представители. Понеже имаме изискуемото отъ правника число присѣдствувачи народни представители, обявявамъ заседанието отворено.

Г. г. народни представители! Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, има да направя нѣкои съобщения, на първо мѣсто за разрешени отъ председателството отпуски на народни представители, а именно:

На г. Йорданъ Гроздановъ — 10 дни;

На г. Иванъ Терзиевъ — 2 дни;

На г. Атанасъ Поповъ — 2 дни;

На г. Владимиръ Начевъ — 1 день;

На г. Прокопи Йоловъ — 2 дни;

На г. Хараламби Стояновъ — 2 дни;

На г. Янко Сажжзовъ — 1 день и

На г. Йорданъ Ангеловъ — 4 дни.

Има нѣколко искания за отпуски които, съгласно правника, трѣбва да бъдатъ разрешени отъ народното представителство.

Народниятъ представителъ г. Никола Атанасовъ моли да му се разреши 13 дни отпускъ по важни домашни причини. Понеже досега се е ползувалъ съ повече отъ 20 дни отпускъ, ще положя на гласуване неговото искане. Онѣзи отъ васъ, които сж съгласни да се разреши на народния представителъ г. Никола Атанасовъ 13 дни отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Станчо М. Стояновъ иска 15 дни отпускъ. Сжиятъ досега се е ползувалъ съ 30 дни отпускъ. Искането си за отпускъ той мотивира съ болестъ на жена си. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Станчо Стояновъ 15 дни отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Георги Дончевъ иска да му се разреши 5 дни отпускъ. Досега се е ползувалъ съ 23 дни отпускъ. Искането си мотивира съ важни домашни

причини. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Георги Дончевъ исканиятъ 5-дневенъ отпускъ по посоченитѣ отъ него причини, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Бончо Тотковъ, сжщо така е поддалъ заявление за 5 дни отпускъ по важни домашни причини. Досега се е ползувалъ съ 24 дни отпускъ. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Бончо Тотковъ исканиятъ 5-дневенъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Йорданъ Славовъ иска да му се разреши 1 день отпускъ по домашни причини. Ползувалъ се е досега съ 23 дни отпускъ. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Йорданъ Славовъ 1 день отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Никола Алексиевъ иска 3 дни отпускъ по домашни причини. Досега се е ползувалъ съ 19 дни отпускъ. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Никола Алексиевъ исканиятъ 3-дневенъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Таско Стоиловъ иска 4-дневенъ отпускъ по важни домашни причини. Досега се е ползувалъ съ 19 дни отпускъ. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Таско Стоиловъ 4-дневенъ отпускъ по посоченитѣ отъ него причини, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Недѣлко Топаловъ иска да му се разреши 2 дни отпускъ по важни причини. Досега се е ползувалъ съ 20 дни отпускъ. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Недѣлко Топаловъ 2 дни отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Крумъ Славовъ иска да му се разреши 10 дни отпускъ по извънредно важни домашни причини. Досега се е ползувалъ съ 18 дни отпускъ. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Крумъ Славовъ исканиятъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Михо Марковъ е искалъ 7-дневенъ отпускъ съ телеграма по домашни причини. Досега се е ползувалъ съ 18 дни отпускъ. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Михо Марковъ исканиятъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Постъпило е, г. г. народни представители, законодателно предложение, подписано отъ народнитѣ представители г. г. Адамъ Нейчевъ, Петко Стояновъ и др., за изменение и допълнение на закона отъ 5 февруарий 1923 г. („Държавенъ вестникъ“ с. г. бр. 247), съ който се изменя и допълня законътъ отъ 19 мартъ 1911 г. относно продаването на нѣкои гори въ Станимажката околия.

Преди да пристъпимъ къмъ първата точка отъ дневния редъ, народниятъ представителъ г. Петко Петковъ иска думата, за да направи едно питане.

Има думата г. Петковъ.

П. Петковъ (з): Г. г. народни представители! Милистриятъ, като бждатъ запитани отъ народния представителъ длъжни сж да даватъ обясненя съгласно чл. 107 отъ конституцията, който гласи: „Членоветѣ на Събранието иматъ право да правятъ на правителството запитвания, а надлежитѣ министри сж длъжни да отговарятъ на тия запитвания“.

Н. Пъдаревъ (д. сг): При дружбашката камара тъй ли беше?

П. Петковъ (з): Въ гл. VIII на нашия правилникъ, чл. 54, се казва, че за защитаванията Събранието определя особени заседания всеки две седмици, а въ чл. 60 се казва, че надлежниятъ министри сж длъжни да отговарятъ на питанята най-късно въ следващото заседание.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Както беше въ дружбашко време!

П. Петковъ (з): Азъ съмъ отправилъ досега две питання къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и къмъ г. министра на войната; отъ името на земеделската парламентарна група сж депозирани нѣколко питання къмъ разни министри, депозирани сж и нѣколко интерпелации, между които една голѣма интерпелация отъ народния представителъ г. Косовски отъ името на цѣлата земеделска парламентарна група по вътрешното управление на страната. Азъ съжалявамъ, че досега нито е определенъ денъ за интерпелации, нито пъкъ се отговаря отъ надлежното мѣсто.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Има ли куражъ Косовски да пита за вътрешното управление на страната?!

П. Петковъ (з): Съ това се нарушава не само нашиятъ правилникъ, но и чл. 107 отъ конституцията, който е основенъ и отъ който зависи правилниятъ контролъ надъ управлението въ страната отъ Народното събрание.

Нѣкои отъ сговориститъ: Bravo!

Г. Нешковъ (д. сг): Нашиятъ министри отговарятъ, ами вашитъ никога не сж отговаряли.

Председателстващъ Н. Найденовъ: На питанята на г. Петковъ ще се отговори, когато министритъ бждатъ готови съ отговора си. Вие знаете, че макаръ въ правилника да е казано, че на питанята се отговаря въ следующето заседание, фактически това не се спазва и не може да се спазва, обаче, винаги се отговаря навреме. Ще се отговори на питаняята ви.

П. Петковъ (з): Отъ откриването на Народното събрание до днесъ нѣма интерпелация, турена на дневния редъ.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Разглежда се бюджета, г. Петковъ, и по вътрешното положение на страната можете да говорите всекога. Кой ви спира да говорите по вътрешното положение на страната?

П. Петковъ (з): (Върааява нѣщо)

Председателстващъ Н. Найденовъ: Нѣма, защо да сравняваме дневното Събрание съ миналото. Това не е аргументъ. Въ всеки случай на питаняята се отговаря редовно.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Ние чакаме да говорите по вътрешното положение на страната, г. Петковъ, когато се разглежда бюджетътъ, но Вие мълчите.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Пристѣпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху общия доходъ.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ поправкитъ и прибавкитъ, приети на второто четене).

Председателстващъ Н. Найденовъ: Преди да постожа на гласуване законопроекта на трето четене, ще трѣбва да ви съобщя, че има постѣпвали предложения за нѣкои измѣнения въ законопроекта.

Първото предложение, подписано отъ нужното число народни представители, а именно отъ 10 души, е съ следното съдържание: (Чете) „§ 7, чл. 10 да се измѣни по следния начинъ: вмѣсто „50% въ полза на общинитъ“, да се каже „до 70% въ общинитъ“. И въ § 27, чл. 41 вмѣсто „до 73% въ общинитъ“, да се каже „до 70% въ общинитъ“. Вносителъ: Г. Семерджиевъ.

Второто предложение е за измѣнение на § 10: (Чете) „Думитъ „и работницитъ“ въ новия чл. 17 да се заличатъ“. Вносителъ д-ръ Думановъ.

Моля г. Семерджиевъ да развие своето предложение.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ първоначалния проектъ на г. министра се предвиждаше върхнинна 50% за въ полза на общинитъ както отъ данъка върху общия доходъ, така и отъ поземелния данъкъ. Въ послѣствие Камарата прие за поземелния данъкъ тая общинска върхнинна да бжде 73% . . .

Н. Пъдаревъ (д. сг): До 73%.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Да, до 73% — . . . като се изхождаше отъ положението, че ако намалимъ процента на 50%, ние лишаваме общинитъ отъ доходи и ги поставяме въ невъзможностъ да задоволяватъ своитъ нужди — . . .

В. Георгиевъ (д. сг): Ще съкратятъ бюджетитъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): . . . едно съображение, безспорно, което ние не можемъ да игнорираме. Азъ смѣтамъ, че по сжщото съображение ние ще трѣбва да увеличимъ процента който се взема и отъ данъка върху общия доходъ за въ полза на общинитъ, „до размѣръ 70%“.

П. Желѣзовъ (д. сг): 73%.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Вѣрно е, че бжде гласувана отъ Камарата, за общинитъ върхнинна отъ поземелния данъкъ 73%, обаче тя е една цифра много мъчна за манипулиране въ смѣтководството, затуй предлагамъ да я коригираме, да поставимъ общинската върхнинна кръгло за двата случая, т. е. за данъка върху общия доходъ и за поземелния данъкъ „до 70%“. Всяка община, съ огледъ на своитъ нужди, ще може да постави единъ процентъ, какъто намѣри за добре. Съ това, отъ друга страна, прокарваме принципа на равенството; иначе можемъ да бждемъ упрѣкнати че поставяме града въ едно по-изгодно положение отъ селото, което съвсемъ не е желанието нито на народното представителство, нито на правителството.

Отъ тия съображения ще моля да се приематъ тия измѣнения. Въ такъвъ случай ще имаме всичко върхнини за данъка върху общия доходъ 100%: до 70% за общинитъ, 20% за окръга, 5% за фонда на сирацитъ отъ войнитъ и 5% за търговско-индустриалнитъ камари, които плащатъ за тѣхъ; отъ поземелния данъкъ: до 70% за общинитъ, 20% за окръга, 5% за сирацитъ и 2% за земеделскитъ камари — всичко при поземелния данъкъ 97%.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Понеже нѣма никой записанъ да говори по туй предложение, съ което е съгласенъ г. министърътъ на финанситъ, ще го поставя на гласуване. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни § 7, чл. 10, да се измѣни така: вмѣсто „50% въ полза на общинитъ“ да се каже „до 70% въ полза на общинитъ“, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни съ измѣнението и въ § 27, чл. 41, а именно: вмѣсто „73% въ полза на общинитъ“, да се каже „до 70% въ полза на общинитъ“ да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Второто предложение е: думитъ „и работницитъ“ въ § 10, новъ чл. 17, да се заличатъ.

Моля вносителя г. Думановъ да развие предложението си.

Т. Думановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Както си спомняте, въ § 9 отъ първоначалния проектъ на г. министра бжде предвидено и работницитъ, вмѣсто по подадени отъ тѣхъ декларации да бждатъ облагани въ момента, когато имъ се изплаща възнаграждението отъ господаритъ при които работятъ. Въ комисията, както си спомняте, думитъ „и работницитъ“ бѣха изхвърлени отъ този новъ членъ 17 и остана работницитъ да плащатъ данъка си по декларации, а не тоя данъкъ да се задържа отъ господаритъ имъ въ момента, когато се изплаща възнаграждението имъ. На второ четене, обаче, Народното събрание пакъ прие думитъ „и работницитъ“ да останатъ въ този членъ.

Моето предложение е да се повърнемъ къмъ решението на комисията, т. е. да се премахне начивътъ, който е пред-

виденъ въ новия чл. 17, за облагане работниците съ данъкъ. Съображенията ми за това сж тѣзи, които се изказаха и по-рано. Тѣ сж следниятъ. Маса работници има у насъ, които не сж постоянни, не работятъ даже единъ месецъ презъ годината на едно и сѣщо мѣсто. Ако ние искаме да заставимъ господаритъ, при изплащане възнаграждението на своитъ работници, които работятъ при тѣхъ по день, два, три, петъ, да изпълняватъ всички онѣзи формалности, които законътъ предвижда — пресмѣтане на заплати, вносни листове и т. н. — бждете сигурни, че голѣма частъ отъ тѣзи господари и работници нѣма да могатъ да направятъ нищо. Освенъ това, създава се много главоболне и се усложняватъ работитъ за много граждани, които не сж нито търговци, нито предприемачи, нито фабриканти, а обикновени граждани които често пжти прибѣгватъ до услугитъ на работника за дребни домакински и стопански работи. Съ туй, отъ друга страна, се влошава и положението на работника. Ако физикалната власть рече да приложи точно предписанието на този членъ отъ закона, то ще рече всичко, което работникътъ получава, да бжде непременно хванато и обложено съ данъкъ. Да говоримъ откровенно; азъ съмъ сигуренъ, че когато дойде да се подаватъ декларации, работникътъ нѣма да декларира нито половината отъ това, което получава. Съ това обстоятелство, че ние поставяме работниците да бждатъ облагани съ данъкъ по начина, който е предвиденъ въ новия чл. 17 ние създаваме голѣми главоболни за тѣзи, които си служатъ съ работници, и поставяме въ тежко положение самитъ работници. Ето защо, азъ моля Народното събрание да се съгласи да се изключатъ работниците отъ този членъ и да остане тѣ да бждатъ облагани съ данъкъ върху общия доходъ чрезъ декларации.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. министре! Вашето мнение?

Министъръ П. Тодоровъ: Съгласенъ съмъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Понеже нѣма записанъ другъ по това предложение, ще го положа на гласуване. То се отнася до § 9 новъ чл. 16 отъ проекта, на който се промѣня нумерацията и става § 10 новъ чл. 17 и се състои въ следното: думитъ „и работниците“ да се заличатъ. Съ това предложение е съгласенъ и г. министърътъ на финанситъ.

Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни съ предложението на г. Думановъ, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Има още едно предложение отъ народния представителъ г. Чоко Братановъ. Това предложение се отнася до § 24 отъ проекта, който става § 26 — новъ параграфъ ли искате да се постави, г. Братановъ? — . . .

Ц. Братановъ (с. д.): Не, а като допълнение къмъ § 26.

Председателстващъ Н. Найденовъ: . . . като допълнение къмъ него, съ следното съдържание: (чете) „Земитъ, давани на изполища или подъ наемъ или се обработватъ само отъ наемни работници, се облагатъ въ осморенъ размѣръ отъ 1921/1922 г.

„Сирашкитъ и вдовишкитъ имоти се освобождаватъ“.

Вносители сж: Янко Сакъзовъ, Петко Величковъ и други — подписано отъ нужното число споредъ правилника народни представители.

Моля нѣкой отъ г. г. вносителитъ да развие предложението.

Ц. Братановъ (с. д.): Азъ ще го развия.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Имате думата, г. Братановъ.

Ц. Братановъ (д. ст.): По сѣщия този въпросъ, още при генералнитъ дебати, г. Ляпчевъ и други се съгласиха, щото земитъ, които се даватъ на изполища или нѣкъ се даватъ подъ наемъ или нѣкъ се обработватъ само отъ наемни работници, да бждатъ обложени съ двойно по-голямъ размѣръ отъ този, предвиденъ въ законопроекта, за да се премахне спекулата съ земта.

Това е, което имамъ да кажа. Нѣма какво повече да обяснявамъ предложението си.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): (Отъ трибуната). Г. г. народни представители! Много ми е приятно, че този въпросъ се подзема отъ друга страна. По него имаше направено предложение отъ г. Рали Василевъ, но то не успѣ да се прокара, понеже бѣше свързано съ други части отъ неговото предложение.

Мене ме интересува сега само текстътъ, който предлага г. Братановъ. Вие искате § 26 да се допълни съ: (Чете) „Земитъ, давани на изполища или подъ наемъ или се обработватъ само отъ наемни работници, се облагатъ въ осморенъ размѣръ отъ 1921/1922 г.

„Сирашкитъ и вдовишкитъ имоти се освобождаватъ“ — отъ това двойно облагане.

Азъ съмъ напълно съгласенъ съ такова едно предложение, само съжелявамъ, че редакцията не е толкова ясна и бихъ казалъ да стане така.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): Може като забележка.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Не като забележка, а като последна апликация къмъ новия чл. 41 отъ проекта, който по новата нумерация става чл. 39: „Земитъ, давани на изполища“ — азъ мисля, че нѣма нужда повече да се обяснява, дали сж дадени срещу пари или въ натура — „или подъ наемъ“, се облагатъ въ двоенъ размѣръ“ — то е всѣщото, пакъ въ осморенъ размѣръ — спремо облаганитъ земи по този законъ.

„Сирашкитъ и вдовишкитъ земи се освобождаватъ отъ двойното облагане“.

Х. Христовъ (с. д.): И старческитъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Не ще да може, защото ще се забърка работата.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Този принципъ повече да се облагатъ земитъ, които се обработватъ отъ други, не е прокаранъ само у насъ, той е прокаранъ и въ Франция, и навсѣкжде. И тамъ рентата я облагатъ съ 10%, а доходитъ — съ 6%. Сѣмътамъ, че е справедливо това, но и азъ, като г. Ляпчевъ, поддържамъ да остане първата частъ, защото другата частъ, която се отнася до земитъ, които се обработватъ съ наемни рлце, е много широка. Та да се каже: „Земитъ, давани на изполища или подъ наемъ, се облагатъ въ двоенъ размѣръ отъ горния облогъ“ — тѣй както г. Ляпчевъ го формулира. Въ тази смисълъ съмъ съгласенъ да се приеме.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Черневъ.

Х. Черневъ (д. ст.): Азъ искамъ да зная, г. г. народни представители, какъ ще се тълкува този данъкъ спремо общинитъ, които даватъ своитъ земи подъ наемъ. Навсѣкжде почти общинитъ и училищата иматъ имоти и ги даватъ подъ наемъ. Трѣбва да има една забележка въ закона, въ която да се каже, че не се отнася и за тѣхъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Тогава щѣше да се каже, че това се отнася само за физическитъ лица.

Х. Черневъ (д. ст.): Защото общинитъ не могатъ да обработватъ земи, а ги даватъ подъ наемъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Съгласенъ съмъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Азъ съмъ съгласенъ съ това предложение, само че не зная дали нѣма да бжде добре да направимъ едно изключение за държавнитъ служители.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Разбира се, ще направимъ изключение и за тѣхъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Да се направи едно изключение за тѣхъ, защото нѣкой получилъ въ наследство едно парче земя, днесъ е чиновникъ, утре може да отиде да си каприши едно малко стопанство; какво ще го облагаме съ

по-голям данък? Желателно е да се вмъкне една малка забележка и за тѣхъ.

Н. Пѣдаревъ (д. ст): Следъ като му сж взели стотина декара и сж му оставили 40, нѣма защо отгоре на това да му се увеличава и данъкътъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Нѣма много земи на чиновници, които да се даватъ на изполища, обаче има много земи, които не сж чиновнически и се използватъ по такъвъ начинъ.

П. Желѣзковъ (д. ст): Ималъ нѣкой една малка овощна градина и нѣкой кошерь пчели, та трѣбовало да плаща повече, отколзото другитѣ!

Министъръ П. Тодоровъ: Тази забележка трѣбва да остане таква трѣбва да се облагатъ повече. Но за държавнитѣ служители хубаво е да се направи едно изключение. Нека да бждатъ въ това отношение фаворизирани малко.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Василь Домузчиевъ.

В. Домузчиевъ (н. л.): Г. г. народни представители! Така вмъкнато това предложение като алинея втора къмъ този членъ нѣма да допринесе нищо. То би имало смисълъ и значение, ако не съществувахе законътъ за трудовата поземелна собственост та вмъкнато сега, чрезъ тази данъчна реформа, да накара землевладѣлицитѣ да се освободятъ отъ земята, защото сега не имъ дава онази рента, която тя би дала, ако се обработва. Но днесъ, при съществуването на закона за трудовата поземелна собственост, когато собствеността е толкова ограничена, когато правото на владѣние е толкова ограничено, когато данъкоплатецътъ, билъ той землевладѣлецъ или земледѣлецъ е отрупанъ съ толкова данъци, които сж се наричали като нѣкой верига — дайте сега пъкъ да направимъ различие между българскитѣ граждани, които еднакво използватъ земята и еднакви доходи иматъ отъ нея. Конституцията забранява да се прави различие въ облагането на българскитѣ граждани.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Не е вѣрно.

В. Домузчиевъ (н. л.): За васъ конституция не съществува.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Кжде е писано? Подобенъ членъ въ конституцията нѣма.

Ц. Братановъ (н. л.): Вне, либералитѣ, най-малко имате право да говорите за конституция.

В. Домузчиевъ (н. л.): Г. Братановъ! Недейте си служи съ миналото, за да градите бждашето.

Ц. Братановъ (с. д.): Ами съ какво?

В. Домузчиевъ (н. л.): Отъ миналото вземайте примѣръ, за да градите здраво бждашето. — Азъ ще моля тази забележка да не се приема. Ето, г. министърътъ казва: освободете чиновницитѣ; други казватъ: освободете общинитѣ и училищата;...

Министъръ П. Тодоровъ: Нѣма съмнение, че тѣ трѣбва да се освободятъ.

В. Домузчиевъ (н. л.): ... трети казватъ, освободете сирацитѣ и вдовицитѣ. Тогава кои ще останатъ за облагане? Оставихте на хората единъ екзистенциминимумъ отъ 40 декара. Когато ги обработватъ сами, вие имъ казвате: ще плащате данъкъ; когато ги даватъ на изполища — двойно. Нали всѣки има право да обработва или не земята си? Еднакво ще третирате гражданитѣ предъ закона. Не можете да нарушавате това правило, ако претендирате да бждете демократи въ тази страна.

Ето защо, следъ толкова ограничения на собствеността и следъ толкова нанизани данъци, да туримъ по-голямъ данъкъ, защото нѣкой не обработватъ сами земята си, азъ считамъ, че това ще бжде едно ново безправие.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Никола Сакаровъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Г. г. народни представители! Най-напредъ въ предложението, което се прави, се съдържа никакво освобождаване на никого отъ поземеленъ данъкъ. Принципитѣ си остава, както е прокаранъ въ закона при второто четене, и както ще мине на трето четене. Тукъ се касае само за една категория земи да бждатъ облажени по-тежко — нищо повече — а именно земитѣ, които не се обработватъ отъ собственицитѣ-землевладѣлци, а последнитѣ ги даватъ да се обработватъ отъ други за тѣхна смѣтка на изполища. Това е всеизвестно въ България. За тѣзи именно земи ще плащатъ двойно повече отъ това, което иска сега законътъ.

Има и второ едно положение: сирацитѣ и вдовицитѣ сж принудени да даватъ земитѣ си на изполища и за тѣхъ се прави една разумна фаворизация.

Г. министърътъ на финанситѣ не предлага да се освободи изобщо земята на известни хора отъ плащане на поземеленъ данъкъ, а той казва само за чиновницитѣ, които даватъ земитѣ си подъ изполища, да платятъ по-малко. Ако се приеме това, добре; ако не — ще остане да се приеме онова предложение, което се прави отъ г. Цочо Братановъ. Значи имотитѣ, които се даватъ на изполища и които до края на 1921/1922 г. се облагача съ поземеленъ данъкъ, а споредъ проекта ще плащатъ четворно на тогавашния данъкъ, да се облажатъ осемъ пѣти, а тия, нахождащи се въ новитѣ земи, за които се иска да се облагатъ двойно — да се облагатъ четворно. Тѣй щото, касае се за една малка категория земи въ България, за които говориха, както г. министърътъ на финанситѣ, така и г. Ляпчевъ и други. Работата е, обаче, данъкътъ да се плаща отъ земевладѣлца.

Защо сега г. Домузчиевъ усложнява работата? Облагчатъ се само нѣкои. Нѣма текстъ въ конституцията, който да запрещава освобождаването или облекчаването. Народното събрание е властно да направи това, както направи и другото: едного облага съ 2%, друго — съ 3%, съ 5%, трети съ 10—15%.

Думитѣ на Домузчиевъ сж само диверсии! Него го боли друго — законътъ за трудовата поземелна собственост — и той търси да може да се премахне този законъ.

А, това е съвършено другъ въпросъ. Нека се подложи на обсъждане и тогава ще видимъ, дали може и дали трѣбва да се премахне. Тѣй щото, азъ мисля, че помъ като г. министърътъ казва, че е съгласенъ съ това предложението, нѣма какво повече да се дебатира, понеже то е разумно и полезно, помъ данъкътъ ще се плаща отъ собственика на земята, а не отъ изполищаря, който я работи.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Ванко Георгиевъ.

В. Георгиевъ (д. ст): Г. л. народни представители! Азъ смѣтамъ, че ще направимъ една голѣма грѣшка, ако приемемъ това предложение. Ако съ него можемъ да обложимъ по-тежко онѣзи данъкоплатци които иматъ повече земя, едритѣ землевладѣлци, би имало смисълъ. Но азъ ви увѣрявамъ, че това предложение ще засегне изключително дребнитѣ собственици. Има следнитѣ случаи въ нашия край. Маса земледѣлци сж въ Америка; иматъ по 20—30 декара земя. Женитѣ имъ сж останали сами, нѣматъ смѣтка да поддържатъ добитъкъ и даватъ земята на изполища, да я работятъ други. Сега на този човѣкъ ще вземете двоенъ данъкъ! Това едно. Второ, когато се дава земя на изполища уговарва се, че наемателътъ ще плати данъка. Вие ще накарате този изполищаръ да плати двоенъ данъкъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Тѣкмо обратното.

В. Георгиевъ (д. ст): Има ли смисълъ? Но, г-да, трѣбва да ви кажа още едно. Вие знаете, че когато дружбашитѣ прокараха закона за трудовата поземелна собственост, всички едри собственици на земята отказаха да даватъ земитѣ си на изполища или подъ наемъ. Стегнаха се и криво-ляво почнаха сами да я работятъ, за да не имъ взематъ земята. И пострадаха не самитѣ едри собственици, а ония, които се хранѣха като изполищари. Азъ ви увѣрявамъ, че ако обложите по-тежко земята, която се обработва подъ изполища, собственицитѣ ще намърятъ изходъ, а ще увредите само интереситѣ на хората които живеятъ отъ тази изполища. Въ Видинъ има доста хора край града, които даватъ земята си на изполища. Населението отъ много околни села се храни отъ тази земя като изполищари. Ако заставите собственицитѣ да плащатъ тежки данъци, вие ще ги накарате да продадатъ земята си на други имотни селяни и ще лишите тия стотици изполищари отъ възможността да живеятъ. Азъ смѣтамъ, че законътъ ще за-

сегне само тѣзи хора. Споредъ закона за трудовата поземелна собственост, онези, които има 300 декара земя, той се мобилизира да я работи и нѣма да я даде на изполица. Ще засегнете отъ друга страна чиновници и пенсионери, които иматъ по 20—30 декара земя и не могатъ да я обработватъ сами. Азъ смѣтамъ, че ще извършите неправда, която нѣма да донесе нищо на държавата. Това нѣма да закачи едритѣ земледѣлци, а дребнитѣ. А само за хатѣра на изкуството, да кажемъ че туряме нѣщо по-тежко на тѣзи, които иматъ повече земя, не бива.

Ето защо азъ смѣтамъ, че ще се направя голѣма грѣшка ако се приеме това предложение.

Председателстващъ Н. Найденовъ. Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. ст): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че съ това предложение ние посѣгаме на принципа, вложенъ въ закона за трудовата поземелна собственост. Не мога да разбера, какво е това облагане съ данѣкъ, безъ да държите сметка за дохода на лицето, което облагатъ. Разбирамъ да бъде облаженъ единъ данѣкоплатецъ повече за това, защото той получава по-голямъ доходъ отъ имота който има. Но вие не можете да констатираме, че този, който дава имота си на изполица или подъ наемъ, получава повече доходъ отъ онези, които самъ го работи. Противното е истината: който самъ работи имота си, получава повече доходъ. Вие ще облажите съ повече данѣкъ този, който има по-малкъ доходъ отъ имота си. Това е единъ принципъ, противенъ на онези, които е поставенъ въ закона за данѣка върху общия доходъ.

Второ, ако вие по този начинъ желаете да заставимъ онези, които иматъ малко земя да я отчуждатъ, да я продадатъ, бждете ясни и категорични и кажете: „Въ България не е позволено никому да има земя, цомъ той не я работи самъ; това е желанието на законодателя, когато облага съ повече данѣкъ този, който обработва земята си чрезъ другигъ“. Желаете ли това да се постави въ закона? Желаете ли да обезземлите тѣзи, които иматъ още малко земя? Та кой сж ония хора, г. г. народни представители, които не могатъ сами да работятъ земята си? Това сж бедни хора, това сж чиновници, това сж немошни старци, това сж еснафи, които не могатъ да работятъ сами земята си. Тѣхъ вие искате да заставите да отчуждатъ и последния декаръ земя, който имъ оставенъ по закона за трудовата поземелна собственост. Следователно вие искате пѣла една категория собственици да ги обезземите и така да изложите семействата имъ въ едно положение, че утре, когато израстнатъ децата имъ, да нѣматъ къде да приложатъ своя трудъ. Желаете ли да направите това? Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че ние бихме извършили не само едно законодателство противно на принципитѣ, които сж вложени въ закона за трудовата поземелна собственост, но ние бихме извършили единъ антисоциаленъ актъ, когато желаемъ по такъвъ начинъ да засегнемъ тѣзи дребни собственици.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчика.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Азъ пакъ повтарямъ, че една такава диференциация можемъ да направимъ и трѣба да направимъ. Има разлика въ единия и въ другия случай. Туряме едно начало като специална категория, поставяме специаленъ доходъ, и следъ това — едно продълженне. Ето защо азъ поддържамъ и моля да се приеме това предложение на г. Братанова, въ първата му частъ, както следва: (Чете) „Земитѣ, давани на изполица или подъ наемъ се облагатъ въ двоенъ размѣръ отъ облога предвиденъ въ първата алинея. Сирашкитѣ и вдовишкитѣ имоти — турямъ и една добавка — „както и имотитѣ на общинитѣ, училищнитѣ настоятелства и окръжнитѣ съвети не подпадатъ подъ двойното облагане, предвидено въ предшествуещата алинея“. Моля предложението да се приеме въ тази форма.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Понеже нѣма никой записанъ, ще поставя на гласуване направеното предложение. Г. Братановъ! Присъединявате ли се къмъ това изменение, което прави г. докладчика.

Ц. Братановъ (с. д): Присъединявамъ се.

В. Георгиевъ (д. ст): Значи, който има 10 декара земя и ги дава на изполица ще плаща двоенъ данѣкъ.

Ц. Братановъ (с. д): Нѣма такива.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Това сж изключения.

В. Георгиевъ (д. ст): Даватъ се и 5 декара.

Председателстващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Моля, г-да, разискванията се свършиха.

Къмъ § 26 се предлага нова алинея съ следното съдържание: (Чете) „Земитѣ давани на изполица или подъ наемъ се облагатъ въ двоенъ размѣръ отъ облога предвиденъ въ първата алинея. Сирашкитѣ и вдовишкитѣ имоти, както и имотитѣ на общинитѣ, училищнитѣ настоятелства и окръжни съвети, не подпадатъ подъ това двойно облагане“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Да се прибави и „черковнитѣ имоти“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. докладчика прави предложение да се прибави и „черковнитѣ имоти“.

Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни съ така направеното предложение къмъ § 26 да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Ще положа на гласуване законопроекта на трето четене. Моля ония г. г. народни представители, които приематъ на трето четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за данѣка върху общия доходъ тѣй, както се докладва, заедно съ измененията направени съ току що приетитѣ предложения, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 46, Т. II)

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Ще пристъпимъ къмъ разглеждането на втората точка отъ дневния редъ — бюджетопроекта на Върховната смѣтна палата.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходитѣ на Върховната смѣтна палата за 1924/1925 финансова година“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ заглавието така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Представениятъ бюджетопроектъ е съставенъ съ огледъ на досегашната организация на Върховната смѣтна палата и съ огледъ на промѣнитѣ, които сж станали досега. Новата организация, която ще се създаде съ проектирания законопроектъ, не е взета предъ видъ при съставянето на бюджетопроекта. Това ще стане въ последствие — въ бюджета за идущата година.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Имате грѣшка. Не за идущата бюджетна година. Кредититѣ, които ще бждатъ необходими за Върховната смѣтна палата, ако законопроектътъ за реорганизацията ѝ мине — а сигурно ще мине, ако разбира се народното представителство го одобри — ще бждатъ много малки въ сравнение съ тия, които сж предвидени сега. И, естествено — ще се яви икономия.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„ВЪРХОВНА СМѢТНА ПАЛАТА.“

Глава I.

„Централно управление“

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ заглавието така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете § 1 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията увеличи сумата за заплата на личния съставъ отъ 4.449.040 л. на 4.473.040 л. Добавъчното възнаграждение и 50% повишение си остава въ размѣръ на 4.000.000 л.; така че сумата по § 1 отъ 8.449.040 л. се увеличава на 8.473.040 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 1 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

Глава II.

„Веществени разходи.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ заглавието така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 2 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията намали сумата по тоя параграфъ отъ 120.000 л. на 90.000 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 2 така, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 3 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 3 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 4 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 5 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията намали сумата по тоя параграфъ отъ 40.000 л. на 20.000 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 6 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 7 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (с. сг): (Чете § 8 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 8 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 9 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 10 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 11 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 12 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 13 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията зачерта отъ текста думитѣ „отъ които 46.000 л. за наемъ за минало време“. Сумата по тоя параграфъ си остава същата — 40.000 л.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 14 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 15 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Разходитѣ по глава II възлизатъ на 1.244.500 л., а всичко по Върховната смѣтна палата — 9.717.540 л.

Въ обяснителната таблица комисията изправи само следната промѣна: „Службата, за смѣтководството, докладва до Народното събрание“ и пр. я преименова на „Отдѣление за държавното смѣтководство“, като предвиди длъжността „Началникъ, категория I — 56, съ годишна заплата 24.000 л. и прибавка 6.000 л.“

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Пристъпваме къмъ разглеждане бюджетно-проекта на Министерството на търговията, промишлеността и труда.

Има думата председателствъ на бюджетарната комисия г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Бюджетарната комисия ме е натоварила да ви запозная съ нѣкои отъ въпроситѣ, които се повдиг-

наха при разглеждането на отделните бюджетопроекти, та по тоя начин това, което ще ви съобща, да ви служи единъ видъ като уводъ къмъ разглеждането на бюджетопроектите на отделните ресори на управлението. Досега се разгледа само бюджетопроектът на Министерството на външните работи, обаче въ тоя бюджетопроект не сж засенати ония комплексни въпроси, които съмъ нагоявенъ да изнеса тукъ предъ васъ.

Бюджетарната комисия смѣташе, съгласно съ парламентарната традиция и съ сжщността на работата, да излъже предъ васъ съ единъ по-обстоянъ, общъ докладъ стоснително нейната работа и снил основни въпроси, които обединяватъ всичките отделни бюджети и даватъ физиономията на цѣлия бюджетъ на държавата. За да се подготви за такава една работа, бюджетарната комисия прие още въ първото си заседание единъ модусъ на процедиране, който трѣбваше да я улесни, а именно: тя наговари своите членове изхождащи отъ отделните парламентарни комисии по отделните министерства да се интересоватъ, да предложатъ на своите комисии, всѣка една поотделно съответно, въ единъ кратъкъ срокъ да прегледатъ бюджетопроектите на отделните ведомства, първо, за да добиятъ всички едно общо понятие за своя бюджетъ второ, да се спратъ по-обстоятелствено като специалисти върху своите бюджети, и трето, да дадатъ на представителитѣ на тѣзи комисии въ бюджетарната комисия — а тѣ сж отъ всѣка комисия по трима, председателтъ, секретартъ и членътъ-докладчикъ — основни директиви за участието имъ при обсъждането не само на тѣхния бюджетъ, но въобще на цѣлия бюджетъ, на всички отделни бюджети. Тая работа комисиятъ извършиха не въ она срокъ, въ който бюджетарната комисия бѣше опредѣлила, а малко по-бавно. Струва ми се, че нѣкои комисии и досега още не сж успѣли да свършатъ съ разглеждането на своите отделни бюджетопроекти.

Второ, бюджетарната комисия бѣше решила да прегледа всичките бюджетопроекти и по този начинъ всичко онова, което като разходъ трѣбваше да бѣде опредѣлено въ всѣки единъ бюджетопроектъ въ обща сума, да бѣде налице, приведено въ известностъ, когато ще пристъпимъ къмъ разглеждането на приходния бюджетъ на държавата, и по тоя начинъ да засегне въ края на краищата и да изнесе предъ Народното събрание, въ пленума, и въпроса за баланса. Такова едно решение имаше взето и тукъ, отъ пленума, обаче въ последствие то биде отгѣнено по съображения, които станаха известни на почитаемото народно представителство съответно, когато се започна разглеждането на първия бюджетопроектъ. Така защото ние сега отъ името на бюджетарната комисия не можемъ да ви изнесемъ и въпроса за баланса поради това, че ние сме разгледали бюджетопроектите съ изключение на четири: бюджетопроекта на Министерството на правосъдието не е разгледанъ и утре комисията пристѣпва да го разгледа; бюджетопроекта на Министерството на жезлѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ, бюджетопроекта на Министерството на войната и бюджетопроекта на Министерството на просвѣтата. Тия четири бюджетопроекта още не сж прегледани.

Бюджетарната комисия досега е имала 30 заседания, отъ които единъ сж били и преди и следъ обедъ. Ако бюджетарната комисия можеше да започва своите заседания порано, т. е., ако нейнитѣ членове се бѣха явявали по-съответно, отъ една страна, и, отъ друга страна, ако бюджетарната комисия бѣ работила малко и презъ ваканционнитѣ дни, тя и презъ днитѣ на седмицитѣ, въ които понѣкога не е имало заседание, тогава, може-би, работата досега щеше да бѣде свършена.

Но трѣбва да изтъкна, че има и една голѣма причина за туй, дето бюджетарната комисия досега не е свършила своята работа — то е късното внасяне на самия бюджетопроектъ. И затова, и преди всичко въ връзка съ всичко онова, което ви доложихъ, бюджетарната комисия ме наговари да изкажа желанието и, што за въ бѣдаще бюджетопроектитѣ да бѣдатъ съответно внасяни, за да могатъ предварително обстояно и съответно да бѣдатъ разглеждани въ бюджетарната комисия, респективно въ отделните парламентарни комисии.

Това имамъ да кажа що се отнася до процедурата, г. г. народни представители.

По-нататкъ, при обсъждането на бюджетопроектитѣ ние въ бюджетарната комисия се срещнахме съ единъ въпросъ, който представяваше твърде голѣма трудностъ, за да бѣде разрешенъ правилно и бихъ добаялъ, съразмѣрно. То е въпросътъ за унификациитѣ на службитѣ. Въ много министерства има координация или колизии:

по едни и сѣщи работи се предвиждатъ кредити въ бюджетитѣ на нѣколко министерства. Така напр., азъ бихъ засегналъ на първо мѣсто — наговоренъ съмъ съответно да ви кажа това — въпросътъ за юридическата помощъ при различните министерства или за юридическата комисия, за която азъ казахъ нѣколко думи, когато се повдигна въпросътъ за кредита за такава комисия при Министерския съветъ. Мисълта на бюджетарната комисия въ това отношение бѣше: понеже всѣки единъ ресоръ въ своите ежедневни функции, особено въ лицето на ръководнитѣ лица и преди всичко въ лицето на министритѣ, има да се справя съ въпроси, които не само отъ гледището на целесъобразностъ налагатъ разрешението имъ да стане въ тая или оная посока, но преди всичко да се намѣри правилната и пълна правна база, върху която тѣзи въпроси трѣбва да бѣдатъ поставени, за да бѣдатъ разрешени, смѣтна, че обединението на тази служба за всичкото управление въ лицето на Министерството на правосъдието подъ контрола и наблюдението на министра на правосъдието, юрисконсулта, правния прокуроръ, представителя на правната мисълъ и въ управлението, и въ кабинетето, може да бѣде най-рационално, още повече, че при него се намира и специалното учреждение, кодификационната комисия, която се произнася не само върху тия правни въпроси, които ad hoc се повдигатъ, но така сжщо и по системата на законодателството по всичките ведомства. Така се смѣташе, и ние досега продължаваме да стоимъ на тая база върху туй, че нѣкои отъ г. г. министритѣ въ бюджетарната комисия защитаваха другото становище. Безъ голѣми противоречия, бюджетарната комисия въ своето болшинство остана докрай на своето становище. Отъ това ще следва, споредъ нашитѣ разбирания, на първо мѣсто, една централизация въ службата и, на второ мѣсто, ще следва една по-голѣма експедитивностъ, защото, не ще съмнение, това ще стане за смѣтка на повече персоналъ, ангажиранъ при Министерството на правосъдието, но затова пъкъ съответно правилно разпредѣленъ, за да може съ отделните комплексни правни въпроси, които ще има да се разрешаватъ, министритѣ да бѣде съответно сезирани и съответно подготвени.

Другъ единъ въпросъ, който въ това отношение представляваше много трудности за финансовата комисия при извършването на нейната работа, бѣше въпросътъ за голѣмитѣ кредити, които се предвиждатъ въ две голѣми министерства, за отводняването и за борбата съ малариата. Ние имаме такива кредити, предвидени и въ бюджетопроекта на Министерството на вътрешнитѣ работи, отъкъде народно здраве, отъ една страна, и, отъ друга страна, имаме такива кредити — разбира се, въ по-голѣми размѣри — предвидени и въ бюджетопроекта на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти. И бѣше се направилъ заявлението предъ бюджетарната комисия, какво Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти въ това отношение има приказание, че то трѣбва да обобщи цѣлата тая служба и да вземе кредититѣ, всичките суми, които сж предвидени за тая работа въ бюджетопроекта на Министерството на вътрешнитѣ работи. Обаче, по тоя въпросъ ние още не сме взели нѣкакво окончателно решение заради това, защото смѣтнахме, че въпросътъ за унификацията е въпросъ отчасти и законодателенъ, но въ по-голѣмата си страна е въпросъ на управление. Следователно, въ това отношение кажде ще бѣде отнесено едно учреждение, дали къмъ единъ или другъ бюджетъ, и кажде трѣбва да бѣдатъ предвидени съответнитѣ кредити, които това учреждение изисква, за да функционира, е единъ въпросъ на управление, на целесъобразностъ, отъ една страна, а, отъ друга страна, е въпросъ и на законодателно уреждане. Разбира се въ това отношение инициативата, безспорно, принадлежи на правителството, защото то е мѣродавното, то е и отговорното да разпредѣля службитѣ по ведомствата и да опредѣля мѣстата имъ. Отъ друга страна, ако даже това не би било унификация въ такава една пълна мисълъ, ако прибиране на еднороднитѣ служби въ едно и сѣщо ведомство не е възможно или не е целесъобразно, то до кои размѣри и докъде тия разпредѣления на едни и сѣщи служби, следователно, и на кредити трѣбва да стане, пакъ е мѣродавно управлението. Защото предъ насъ се изнесоха такива претенции отъ едно ведомство: всичкото да се вземе отъ него, както бѣше случаятъ за борбата съ малариата; заяви се съ справедливостъ и съ вѣзки доказателства отъ директора на общественото здраве, респективно министра на вътрешнитѣ работи, че по този начинъ, както досега е макипулирано съ предвиденитѣ кредити за тая целъ, сж постигнати колосални резултати въ едно много кратко време, тогава когато тая служба

от самото начало, отнесена към Министерството на земледелието, не е могла да даде никакви резултати: по-големите работи са се изпуснали, а малките работи, които са от толкова голямо значение за здравословното състояние на масите не са могли да бъдат удовлетворени.

Бюджетарната комисия в това отношение изказва пожелание, управлението, правителството да се справи с този въпрос, защото по този начин ще спести кредитите и ще стегне служителите, ще събере лицата в едно ръководство по-малко, ще се създаде експедитивност в работата и ще се съкратят респективно и исканията кредити. Такава случай имаме. Например химически институтът и лаборатория се искат почти от всеко централно управление; всеко министерство почти иска да има такъв химически институт и се искат кредити както за персонала така също и за веществена разсика. Такава институти съществуват, но се оказва, че много малко отговарят на целта си, когато, ако всички кредити, които се предвиждат за тая цел, биха се събрали на едно място, в София или в някоя сункт в провинцията, биха дали възможност да се ангажират специалисти, да се ангажират подготвени хора, или да се подготвят такива хора, за да се издигнат тия институти в научно и практическо отношение до една завидна висота. Бактериологически институти се предвиждат също така в няколко ведомства, и също така се констатира от нас, че може да се получи една централизация на тия институти, съ което да се добие съкращение на разходите и по-големи резултати от работата.

Случаите са много, г. г. народни представители, но на последно място да покажа на още един такъв случай, който не ви занимае и който ви е известен въобще от печатните изложения, които сте получили съвременно и сте разгледали. Въпросът е за стопанството Божурище, което в бюджета на Министерството на земледелието и държавните имоти фигурира с един кредит доста завиден около 200 и няколко хиляди лева. Също така то е предвидено в бюджета на Министерството на войната под название „конезагод“ с кредит от 360.000 л. Сега, върйки обясненията, които се дадоха, ние констатираме едно — че тъй, както се предвижда занапред управлението на тия две стопанства и експлоатиранието им, то не е съвсем раздължено: тия стопанства се покриват ако не изцяло по цялата им повърхност, тъй както са предвидени по бюджетите на тия две министерства, то в по-голямата си част. Но двойни разходи се правят, и заради това оставихме тоя въпрос да бъде разрешен между Министерството на войната и Министерството на земледелието и държавните имоти.

Когато е въпрос за централизация на службата, повдига се един такъв въпрос, не толкова в връзка с кредитите, колкото с централизацията на службата по финансовия контрол из ресора на министъра на финансите, а именно въпросът за финансовата инспекция. Шефът на финансовата инспекция при Министерството на финансите повдига въпроса за централизирането на всички финансов контрол на държавата.

Както ви е известно по закона за отчетността, понеже финансовите инспектори са органи лични на министъра на финансите — навсякъде, както и название да носят и под каквито директиви между другите да работят, тъй пак са лични органи на министъра на финансите — изпълняват функцията на административен контрол, задачата на който е да констатира в всеки един момент правилно ли са ангажирани предвидените кредити в бюджета и в рамките на предвиденото ли се използват. Тая двойна функция, която трябва да изпълнява финансовата инспекция, когато е централизирана, отговаря на своята идея, защото това са органи на министъра на финансите, който е стопанинът, домакинят на държавата и главният распоредител с средствата на бюджета. Такава финансови инспекции или парцели от финансови инспекции ние имаме, първо, в лицето на финансовата инспекция при Министерството на финансите, второ, в лицето на инспекцията или контрола в Министерството на железниците, пощите и телеграфите, и трето, в лицето на такава финансов инспекция при Министерството на земледелието и държавните имоти относително горят и държавните имоти. Финансовите инспектори на финансовия министър отиват да ревизират горското стопанство, където, както ви е известно, могат да се вършат най-големи злоупотребления и където най-малък контрол може да бъде упражняван, защото органът,

който лично продава марките и контролира правилно ли е изсечен материала и правилно ли се изнася из района на гората, действа еднолично, няма контрол над него. Изнесен материалът, прибрани марките, отишли всички по селата, по домовете си, невъзможно е вече да се извърши контрол от гледище финансово, но от гледище на главния закон може да се направи, разбира се, много нещо. Като е така, какво имаме? Финансовият министър, ако изпрати свой финансов инспектор да ревизира горите и последният намъри нередовности, той ще състави акт (а вие е известно, че по закона за финансовите инспекции актът, който се съставя от финансовия инспектор има юридическо значение, той задължава съответния отчетник) който акт трябва да бъде подложен, по закона за горите, чл. 24, на едно допълнително дознание, което трябва да направи горският стражар. Разбира се, всичко това открива и поставя въпроса за унификация на службата в контролрането на държавните средства.

Преди да премина, г. г. народни представители, към главния въпрос, с който съм задължен да ви запозная, трябва, по поръчка на бюджетарната комисия, да ви занимам със още един въпрос — въпроса за строежите. Както в бюджета на Министерството на обществените сгради, така и в бюджета на Министерството на вътрешните работи, така и в бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда, така и в бюджета на Министерството на земледелието и държавните имоти, така и в бюджета на Дирекцията на трудовата повинност — навсякъде ние имаме предвидени тук-там парцели кредити за строежи под две рубрики: „Довършване започнати строежи“ и „поддържане и направи на нови строежи“. При това множество на пера, развърлени по всички тия бюджети, бюджетарната комисия, г. г. народни представители, остана и до края без една обща директива, каквато може и трябва да направи в това отношение. Защо? Заради това, защото се опазва, че всичко онова, което е започнало и оставило бившето правителство, не е, така да се каже, събрано на едно място, за да се види колко е направено, кое на каква повреда подлежи, ако не се донавари, кое трябва по-бързо да се направи, кое не трябва. Имаше една директива, която да може да постави всички тези пера под един знаменател и да не бъде принудена в момента на гласуване бюджетарната комисия арбитривно да каже: 1 милион, 5 милиона, 10 милиона или нищо да не се предвиди.

Министър П. Тодоров: Това е много силно казано и не може така да се твърди. Всеки министър е искал тая сума, която е сметал, че му е необходима, за да се завършат постройките. Но понеже в бюджетарната комисия, както и в Финансовото министерство, всекога е имало маршандаж, защото положението на хазната е такова, че не може да даде всичко, от което се нуждае било министърът на търговията, било друг някой министър, естествено отиваме към арбитражни решения. Обаче нуждите са били достатъчно много проучени. Един конкретен пример са баните. Министърът на търговията ми казва: „Мене ми трябва 15 милиона лева, за да ги довърша, аз няма да остава да се руинират тези имоти“. Аз му казах в бюджетарната комисия: не можете ли да се съгласите с по-малка сума да довършите това или онова? Той ми каза: „Не мога, защото иначе ще се разстроят, ще пропадне много капитал, . . .“

Министър Ц. Бобошевски: 24 милиона лева.

Министър П. Тодоров: . . . който бившето правителство е хвърлил в земята.“ И най-сетне стигнахме до тоя маршандаж, да съкратим от другаде, за да се довърши тая работа. Ще съкратим, защото приходите не позволяват. От тук по никакъв начин не може да вадим заключение, че никой не си е дал сметка да види, въ какво положение са поставени постройките, започнати от държавните, и че всеки министър едва ли не се е задоволил с това, което е благоволил този или онзи в момента да му отпусне.

П. Стоянов (д. ст.): Никой не казва това. Аз мисля, че отговори думи това не може да се заключи. Това никой не говори, . . .

Министър П. Тодоров: Идеята е ясна.

П. Стояновъ (д. сг): ... напротивъ, азъ говоря, че нѣмаме една обща база и бѣхме принудени много пжти да пререшаваме, защото визирахъ се искания, които ние трѣбваше да уважимъ. И именно сега азъ щѣхъ да цитирамъ случая съ минералнитѣ бани, дето първоначално ...

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ намалихъ отъ други разходи 8 милиона. Благодарение на това, че се съгласихъ да намала 8 милиона отъ други разходи, за да не останатъ недобършени банитѣ, вие се съгласихте да се увеличи кредитъ за банитѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Достатъчно добре е проучено всичко, важно е, че нѣма пари и вследствие на това сж принудени отдѣлнитѣ министри да вършатъ маршандажи въ Министерския съветъ и въ бюджетарната комисия. Отъ тукъ не трѣбва да се вади заключение, че всичко е станало, ако не инцидентно, най-сетне като резултатъ на недостатъчна проученостъ.

П. Стояновъ (д. сг): Азъ не праѣя никакво заключение. Азъ щѣхъ да цитирамъ този случай, защото известно ви е, че по този поводъ станаха най-голѣми дебати въ бюджетарната комисия. Първоначално въ бюджетопроекта на Министерството на търговията, § 133, бѣха предвидени за постройка на нови бани и за мобелирането имъ съ по кащина и пр. 3.000.000 л., обаче г. министърътъ дойде и заяви, че това е съвършено недостатъчно, защото постройкитѣ сж започнати и тѣ не могатъ да бѣдатъ оставени въ това положение, въ каквото се намиратъ сега. Напр. г. Христо Господиновъ ще си спомни много добре, че се установи, какво 3.000 000 л. сж необходими, за да се приведатъ въ състояние — така заявиха техникитѣ — на експлоатируемостъ тѣзи постройкитѣ, които сж започнати, и 3 1/2 милиона лева трѣбва да се предвидятъ, за да се покриятъ разходитѣ за отдаденитѣ вече на търгъ работи по тия постройкитѣ, и комисията предвиди 6 1/2 милиона лева, следователно, увеличи перото отъ 3.000.000 л. както бѣше предвидено отъ министерството, на 6 1/2 милиона. Въ последствие респективниятъ министъръ дойде и обясни на комисията, че постройкитѣ, които сж започнати, сж отъ таково естество, че тѣ съ 6 1/2 милиона лева не могатъ да бѣдатъ завършени и поиска тая сума да бѣде увеличена и тя се увеличи въ бюджетарната комисия на 15 милиона, както ще ви бѣде докладвано отъ г. докладчика.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ама какъ стана това нѣщо?

П. Стояновъ (д. сг): Какъ стана, ще го обясня. Стана за смѣтка на параграфитѣ 71 и 74 отъ бюджета на мина „Перникъ“. Съ § 71 се искаше 50 милиона лева за доставка на разни консомативни материяли. Ние намалихме тоя параграфъ съ 1 милионъ лева. § 74 — доставка на разни машини и централа, за която и вчера говори г. министърътъ, намалихме съ 8 милиона лева. Така и тия две пера, които сж били предвидени въ по-голѣми размѣри, сме направили намаление, което намаление е могло да се направи въ самото начало и да се предвиди въ бюджетопроекта не 3 милиона лева, а 15 милиона лева, тази именно сума, която комисията най-после прие.

Министъръ П. Тодоровъ: За голѣмо съжаление тѣзи сума не стига, но министърътъ казва: като не можете да ми дадете 30 милиона, задоволявамъ се сега съ 15 милиона; но понеже и тѣхъ не можете да ми дадете, понеже тая нужда е много голѣма, азъ шкартирамъ отъ § 74 9 милиона лева. Това е обикновена работа, и отъ тукъ не може да се тегли заключение, че сумитѣ нужни за строежи не сж приведени въ известностъ, както въ първоначалния проектъ, който се гласува въ Министерския съветъ, така и въ проекта, който е съставилъ съответния министъръ. На това възразявамъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Цѣли 15 дена моятъ бюджетъ се разглежда отъ бюджетарната комисия съ участието на всички технически лица и по всѣки въпросъ се даваха обяснения. Има точна смѣтка, какво е похарчено. Мисълъта на г. Стоянова, че не се е знаело, колко е похарчено и че не се знае колко още трѣбва да се похарчи, не е вѣрна.

А. Лячевъ (д. сг): Той не твърди това.

П. Стояновъ (д. сг): Азъ не твърдя това, но констатирамъ арбитражността.

Понеже се искаха много голѣми суми, въ бюджетарната комисия много често се е повдигалъ въпросътъ: из-

вестна частъ отъ тѣзи суми да отидатъ къмъ извънредния бюджетъ, а другото, което е абсолютно необходимо, да остане въ редовния бюджетъ. Най-после се прие тѣй да се действува само по постройката на пжтищата, като се предвидѣха суми, които сж най-необходими и които ще бѣдатъ докладвани отъ респективния докладчикъ, а остана г. министърътъ на общественитѣ сгради да поиска единъ допълнителенъ кредитъ отъ 10 милиона въ извънредния бюджетъ, които да бѣдатъ разпредѣлени за допразие на ония шосета, които не сж включени въ таблицата къмъ § 20.

Г. г. народни представители! Повдигна се и другъ единъ въпросъ, който трѣбва да ви го кажа. Много отъ строежитѣ, които сж започнати и за които бюджетарната комисия предвижда кредити, не сж започнати съгласно чл. чл. 10 и 15 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, споредъ които за постройкитѣ и за ангажменти на съкровището, които надминаватъ 500.000 л., трѣбва да има специални закони, за да могатъ да бѣдатъ отпуснати нужнитѣ кредити. Така напримѣръ въ бюджета на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти има предвиденъ кредитъ за построяването на дигеа отъ Гигенъ до Никополъ, урегулирането на течението на р. Струма и други строежи, които днесъ предвиждаме, които сж почнати безъ да има специални закони. На това особено е обръщалъ внимание члена отъ комисията г. Христо Господиновъ, който е съвършено правъ. Това се обяснява съ обстоятелството, че бившиятъ режимъ — това трѣбва да го признаемъ и то трѣбва да се има веѣкога предъ видъ — е започналъ капитални строежи, като не е ималъ за това упълномощение и които не могатъ сега да бѣдатъ напуснати и изоставени, защото това значи да се пропилятъ милионитѣ, които сж отишли за тѣзи предприятия.

П. Алековъ (с. д): Кажете и за сегашната практика.

П. Стояновъ (д. сг): Ще се разсърди г. министъръ, ...

Министъръ П. Тодоровъ: Не, за заключението Ви говоря.

П. Стояновъ (д. сг): ... ако кажа това, г. Алековъ. Г. Алековъ казва, че и сега се предвиждатъ кредити, които надминаватъ 500.000 л. и за които нѣма предварително гласуванъ законъ, като се мотивира туй съ това, че е неизбежно необходимо.

Министъръ П. Тодоровъ: Какво сж 500.000 л.? Ще се съгласите съ мене, че съ 500.000 л. нищо не може да се направи. Можемъ ли ние да ви занимаваме съ специални законопроекти за всѣки строежъ отъ 500.000 л. нагоре? Азъ съмъ съгласенъ за голѣмитѣ строежи, като напримѣръ електрическата централа или брикетната фабрика.

П. Алековъ (с. д): Когато министърътъ иска 24 милиона и въ последствие намалява тази сума, за да прехвърли въ другъ параграфъ, за мене, като членъ на комисията, остава убеждението, че цѣлата тая сума може да се заличи и да остане за идущата година да се даде кредитъ за електрическа централа.

Министъръ Ц. Бобошевски: Има инсталации за 26 милиона поръчани въ Виена, които ще бѣдатъ доставени на есень. Тѣ сж поръчани преди 3 години; има договоръ и държавата трѣбва да ги приеме. Задълженията на дружбацитѣ сж и наши задължения. Какъ така?

П. Алековъ (с. д): Когато дойде това нѣщо, азъ ще говоря.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ние не сме ги поръчали. Поръчало ги е дружбашкото правителство.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Азъ искамъ да внеса едно уяснение. Ако по този пътъ вървимъ, ние нѣма да свършимъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Общи дебати нѣма. Дадена е думата на г. председателя на бюджетарната комисия. Никой другъ нѣма да има думата.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Като членъ на комисията искамъ да кажа, че както е започнати г. Стояновъ, ще отиде цѣлото заседание. Бюджетарната комисия реши да се направи докладъ, въ който да се обърне внимание на

най-същественият въпрос, а именно за назначаването на една парламентарна комисия за заплатите на чиновниците и за унификация на нивковите служби. Сега ако почнем по този път, то значи да открием дебати, които после пак ще станат.

П. Аленовъ (с. д.): Г. Стояновъ е въ рамките на онеи мандатът, който му е дала бюджетарната комисия.

П. Стояновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ френския парламентъ въ такива случаи се печатат специаленъ рапортъ и го раздават на депутатите. Ние не сме го напечатали, защото не можем да го напечатаме. Затова бюджетарната комисия реши по всички тия пунктове да ви запознае. Г. Чирпанлиевъ е единъ отъ нетолкова редовните посетители на комисията.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Когато вчера решавахме това, ние ограничихме точно въпроситъ, по които ще се простре докладът. Може да не съм билъ редовенъ, по вчера точно определяхме въпроситъ, които ще засегнете въ доклада.

П. Стояновъ (д. сг): Друго едно перо, на което се спрехме много и което е предвидено въ по-другъ видъ, отколкото го имате въ бюджетпроектитъ, то е за старитъ дългове.

Г. г. народни представители! Въ края на всѣки бюджетъ има едно перо „старит дългове“, и то се формулира въ такава една формула: „Дългове за минали години, за които е имало разрешени кредити и за които предвиденитъ кредити не сж стигнали“. Бюджетарната комисия навсѣкжде заличи второто и остави, въ духа на чл. 12, ал. 2 и чл. 36 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, само „дългове за минали години“, които сж направени въ рамките на предвиденитъ въ респективния бюджетъ кредити и които не сж вследствие на превизионията, които сж правили министритъ или отговорнитъ лица. Ние имаме едно явление твърде печално, останало отъ стария режимъ и заради това решихме, доколко, доколкото въ рамките на постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията сж направени тия дългове, къмъ всѣки параграфъ „дългове за минали години“ да се направи таблица на кое лице какви суми ще бъдат платени, а всичко онова, което е въ повече ангажментъ на държавата като незаконно, да се прехвърли върху извънредния бюджетъ, доколко доколко финансово трѣбва да се задължи държавата, а доколко правно задължава респективнитъ лица, които сж манипулирали неправилно съ държавнитъ средства, да се теглятъ тѣ подъ отговорност.

Най-важниятъ въпросъ, това е въпросътъ за личнитъ разходи — чиновническиятъ въпросъ. И азъ имамъ въ това отношение да ви изложа следущото. Бюджетарната комисия, както и министра на финанситъ бѣха отрупани съ телеграми и по пощата изпратени искания и протести за малкитъ недостатъчни заплати и за нуждата отъ урегулиране заплатитъ на държавнитъ служители. Тия искания сж въ различна посока, но могат да се сведатъ — тази сходка ние направихме въ присѣтствието на министра на финанситъ още въ самото начало — къмъ следущитъ три пункта.

Първо, персоналитъ иска реални заплати, съ които да може да се изхранва и които да се намиратъ въ съответствие съ ценитъ на предметитъ на пазаря. Второ, отъ това има едно отклонение: иска се едновременна помощ въ размеръ на една месечна заплата или въ размеръ на двумесечна заплата. Искането за даване едновременна помощ въ размѣръ на двумесечна заплата иде отъ новитъ земи. Трето, държавнитъ служители отъ новитъ земи почти единодушно искатъ повече пѣтни и дневни пари, защото условията за живѣне тамъ и за предвиждане били съвършено тежки. Това сж основнитъ искания.

Бюджетарната комисия, г. г. народни представители, — и азъ на това искамъ да обърна особено вашето внимание — се сире и на другъ единъ въпросъ, а именно: може ли и трѣбва ли бюджетарната комисия, респективно Народното събрание въ пленума си да пристѣпи къмъ уреждане заплатитъ на държавнитъ служители? Имаше такива искания: еди-кой-си служба е много важна, трѣбва заплатата, която се предвижда въ бюджета, да се повиши, защото не е достатъчна; или: еди-кое-си лице заема една ръководна служба отбележава на еди-кое-си мѣсто въ бюджетпроекта, и то не може да бъде поставено въ инфериорно положение, въ което е поставено въ бюджета съ такава една мизерна заплата; трѣбва да бъде издигната

службата въ лицето на заемащия съ предвиждането на респективно повишение въ заплатата му. Натъкнахме се на такива искания, г. г. народни представители: да се повишатъ известни служители въ една по-горна категория; второ, да се извадятъ извънъ категориитъ, да бъдатъ поставени вънъ отъ рамките на закона за държавнитъ служители и таблицитъ къмъ него. Ако ние бѣхме пренели да разглеждаме всички тия искания, щѣше да се създаде една анархия, отъ която бюджетарната комисия нѣмаше да излѣзе може-би и следъ 3 месеца. Ние решихме да не се занимаваме съ тѣзи искания и да предоставимъ тая работа да се разреши по начало, по принципъ при разглеждането на отдѣлнитъ бюджети въ пленума.

Положението сега на държавнитъ служители, г. г. народни представители, е регулирано отъ три закона: първо, отъ закона за държавнитъ служители и таблицитъ къмъ него, второ отъ бюджетнитъ закони, издадени следъ закона за държавнитъ служители, съ които е промѣнено положението на известни служители, като сж издигнати въ по-горни категории и имъ сж предвидени по-големи заплати, и трето, отъ указа, издаденъ следъ 9 юний за разпредѣлянето на 800-тъ милиона лева между държавнитъ служители, съ който указъ известни служби сж поставени въ положение на ръководни и тѣхното положение е издигнато. Това положение, разбира се, води следъ себе си, както го обясни директорътъ на статистиката, който дойде за да обяснява своя бюджетъ, къмъ едно парцелиране на службитъ, къмъ създаване на зависти. Създава се напр. такава положение: докладчицитъ въ Върховната смѣтна палата, които сж били поставени винаги въ едно и също положение съ докладчицитъ въ Дирекцията на статистиката, днесъ сж поставени по-добре, и поради това единъ отъ докладчицитъ на статистиката отиватъ да си търсятъ друга служба, а други, ако оставатъ, работятъ безъ куражъ, работятъ съ една по-малка работоспособност и т. п. Това е констатирано на много мѣста. Ние въ бюджетарната комисия имаме заявлението на съюза на сѣдиитъ, където се обърща внимание на едно такава обстоятелство: мировиятъ сѣдия, когато започва своята служба, по основна заплата е поставенъ по-зле отъ единъ спирачъ въ Дирекцията на желѣзницитъ, който има 14—15 г. служба; другъ такъвъ случай: деканътъ на Софийския юридически факултетъ, редовенъ доцентъ, получава фактически по-малка заплата, отколкото мировия сѣдия, който има добавъчно пѣтни и дневни пари, като отива да разглежда дѣла по отдѣлнитъ мѣста на своя районъ. Има и такъвъ случай: главниятъ директоръ на желѣзницитъ г. Каракашевъ — оставямъ добавкитъ настрана — получава по-малка заплата отъ тая, която получава неговиятъ юрисконсултъ. Защо? Защото юрисконсултътъ му е приравненъ по своето положение къмъ положението на подпредседателъ или членъ на апелацията. Разбира се, че директорътъ получава тантиеми, пѣтни и дневни и безотчетни и тамъ картината на фактическата, реалната заплата е друга, но въпросътъ е за номиналната заплата, защото утрѣ съ нормализирането на валутата всичкитъ тия добавъчни възнаграждения ще започнатъ да се намаляватъ и изчезватъ и тогава ще останатъ основнитъ заплати, които ще бъдатъ мѣродавнитъ.

Положението на главнитъ секретари е извънредно лошо въ сравнение съ много служби, които нѣматъ това значение, което има главниятъ секретаръ, който е пръвъ помощникъ, съветникъ и евентуаленъ заместникъ на министра въ негово отсъствие поне въ отправление на службитъ. И заради това комисията, за да излѣзе отъ това положение, се спрѣ на такава една мисль, не може ли да се искатъ сведения отъ всички ведомства (натовари се главниятъ секретаръ на министра на финанситъ, който присѣтствува въ комисията, да поиска отъ своитъ другари тия сведения) кои служби сж ръководни служби и още съ тая бюджетъ, който сега разглеждаме, да бъдатъ издигнати на съответното положение. Събраха се сведения и се оказа, че ръководнитъ служби сж около 518, съ изключение на тия по Министерството на народното просвѣщение, за което имаше сведения само за централното управление и за директоритъ на професионалнитъ училища, а не и за директоритъ на гимназитъ, професоритъ, инспекторитъ, преподавателитъ въ педагогическитъ курсове и пр. Отъ това стана ясно на комисията, че тая работа не може да се реши. И нѣщо повече. Ако бѣхме пристѣпили къмъ този модусъ за излизане отъ положението, това значи да нарушимъ онова основно правило, което прие правителството и Парламентътъ при първото четене на закона за бюджета — да не законодателствуваме съ закона за бюд-

жета, а той да остане единъ законъ за бюджета въ пълната смисълъ, както го предвижда законътъ за бюджета, отчетността и предприятията, а не да го правимъ материаленъ законъ. По този начинъ не може да се направятъ тия промѣни, защото тѣ означаватъ промѣняване закона за държавнитѣ служители и на таблицитѣ, които съставляватъ нераздѣлна частъ отъ него.

Ще ви кажа нѣколко цифри, които Министерството на финанситѣ ги даде, за числото на държавнитѣ служители, за да видите колко въпросътъ е голѣмъ и какъ трѣбва той принципно, а не съ законодателствуване ad hoc да бъде разрешенъ. Споредъ бюджета за 1923/1924 г. държавнитѣ служители отъ I до VI категория по всичкитѣ ведомства сж 90.394 души, съ основна заплата 1.089.630.000 л. добавъчно възнаграждение и 50% увеличение — 1.015.954.000 л. Тукъ сж включени и заплатитѣ на 2.200 свещеници, които не сж предвидени въ числото на държавнитѣ служители, а така също и заплатитѣ на 29.392 доброволци, които също не сж показани като държавни служители.

А. Ляпчевъ (д. сг): Тѣ не влизатъ ли въ 90-тѣ хиляди?

П. Стояновъ (д. сг): Тѣ не влизатъ въ 90-тѣ хиляди. — По бюджета за 1924/1925 г., който имаме сега да одобряваме и по който ви правя своя докладъ, имаме следующето положение. По всичкитѣ ведомства отъ I до VI категория — тукъ влизатъ и поставенитѣ извънъ категориитѣ държавни служители — имаме 84.417 души. Обаче въ това число не влизатъ офицеритѣ, подофицеритѣ и чиновницитѣ въ военното ведомство, защото тѣ сж извадени вънъ отъ категориитѣ, тѣ не сж категоризирани. Тѣ сж на брой 6.749 офицери, подофицери и чиновници, които, ако се събератъ съ горната цифра, правятъ 90.166 души.

В. Георгиевъ (д. сг): Стражаритѣ влизатъ ли вътре?

П. Стояновъ (д. сг): Влизатъ; Министерството на вътрешнитѣ работи влиза. Не влизатъ доброволцитѣ и ученицитѣ въ училищата, които вамъ сж известни и които на брой сж 28.013 души. Тѣ не сж включени въ числото 90.166. За заплати се предвиждатъ 1.221.923.000 и нѣколко лева — цифритѣ сж закръглени; за добавъчното възнаграждение и 50% увеличение — 1.193.763.143 л., или всичко кръгло 2.414.000.000 л. по бюджета за 1924/1925 г. заедно съ офицеритѣ, подофицеритѣ и военнитѣ чиновници и съ заплатитѣ на доброволцитѣ. Тукъ, както казахъ, влиза и допълнителното възнаграждение на 2.200 свещеници за 1923/1924 г., а сега, за 1924/1925 г. — на 2.180 свещеници. Възнаграждението имъ влиза, но числото имъ не се туря. Това е кредитътъ за личния съставъ. Тукъ не влизатъ, разбира се, работницитѣ надничари, които допълнително сж необходими за службитѣ. Това сж категоризирани държавни чиновници отъ до VI категория. Естествено, е, че щомъ такива грамадни средства сж ангажирани, то ако се бутне на едно мѣсто, щѣше да има отражение на друго мѣсто, а съ тази работа бюджетарната комисија не можеше да се нагрѣби да я разрешава, защото преди всичко въпросъ на управление е колко чиновници трѣбва да се съкратятъ, колко трѣбва да бждатъ отъ една или друга категория, какъ трѣбва да бждатъ разпределени, класирани или категоризирани, кои поставени по-високо, кои поставени по-ниско. Що се отнася до възнаграждението, трѣбва да добавя, че въ нѣкои ведомства сж предвидени и допълнителни суми за възнаграждения. Това сж премиятѣ за работницитѣ и служащитѣ въ държавната мина „Перникъ“, за която целъ сж предвидени 24 милиона лева; това сж премиятѣ, които сж предвидени въ една много малка цифра — не мога сега да си я спомня точно — по Министерството на земледѣлното и държавнитѣ имоти. Също така влизатъ личнитѣ премии, персоналитѣ добавки, създадени съ една специална наредба, която ви е разпадена, г. г. народни представители, за служителитѣ по желѣзницитѣ.

Д. Казасовъ (с. д): Въ почитѣ нѣма.

П. Стояновъ (д. сг): Въ почитѣ и телеграфитѣ се явява необходимостъ сега да се предвидятъ. Това сж суми за допълнително възнаграждение. Ще трѣбва да ви кажа, както се изрази г. Кирилъ Поповъ — какъ ще се сила на него — който направи едно изложение въ бюджетарната комисија, че тѣзи добавъчни възнаграждения действуватъ не особено добре върху морала на държавнитѣ чиновници отъ ония ведомства, които сж вънъ отъ това облагодетел-

ствуване или отъ тая възможностъ на попълване своитѣ ресурси. Ето, г-да, всичката сложностъ на този въпросъ, която се схваща еднакво и отъ правителството, и отъ бюджетарната комисија.

И изходътъ бюджетарната комисија смѣта, че ще се намѣри, ако, г. г. народни представители, се назначи една комисија, която да подложи на прегледъ положението на държавнитѣ служители и тѣхната работа въ всичкитѣ ведомства, и, свободна така да се каже, отъ ресорния егонизмъ, отъ ведомственитѣ влияния, да постави държавнитѣ служители, вънъ отъ приятелство, вънъ отъ пристрастностъ и симпатии къмъ едно или друго ведомство, на едно ниво споредъ тѣхната работа и споредъ необходимостта отъ обективнитѣ условия да дадатъ максимумъ продуктивностъ. Мнозина отъ ведомственитѣ началници, които бѣха питани, изявиха разбиране, че може да се намали числото на държавнитѣ чиновници въ много ведомства, стига да се издигнатъ тѣзи, които сж подготвени. Ако тия чиновници бждатъ оставени въ тѣзи ведомства и биха били повдигнати въ класъ и въ категория, то ще се създадатъ условия за една по-продуктивна работа и, следователно, ще се постигне едно намаление на персонала и евентуално едно съкращение на разходитѣ, ако не абсолютно въ цифритѣ на бюджета, то въ работата, която тоя персоналъ ще извърши. Тая комисија, следователно, ние смѣтаме да бжде освободена отъ ведомственитѣ влияния и за това бюджетарната комисија изказа своето разбиране, че тя трѣбва да бжде парламентарна комисија. Тая парламентарна комисија по принципъ я възприеха и г. г. министритѣ, и специално г. министърътъ на финанситѣ, който самъ виждаше, че така би се създадо и за управлението, и за правителството възможностъ да бжде по-свободно въ своитѣ сждения, като ще има авторитетътъ на Парламента, следователно, на страната, тамъ, където ще бждатъ вземани решения.

Съкращението на службитѣ, г-да, които трѣбва да станатъ, или съкращението на числото на чиновницитѣ, което трѣбва да бжде направено паралелно съ събирането на службитѣ, съ унификацията имъ, ще бжде и трѣбва да бжде първата задача на тая комисија.

Втората задача на тая комисија трѣбва да бжде да се намра въ постояненъ контактъ съ управлението, съ правителството, за да има единство въ работата. Това ще бжде единъ въпросъ на строителство, който нѣма да бжде да днесъ и утре, но който има за целъ да създаде между двата най-главни фактори — правителството и Парламента — едно единство по единъ отъ най-капиталитѣ въпроси, който най-много е изпъквалъ въ всѣко управление. Ще се създаде по този начинъ основа за една стабилизация на положението на държавния чиновникъ и евентуално ще се тури край на тѣзи постоянни повишения и търсене на нови кредити. Самъ г. министърътъ на финанситѣ е предвидилъ въ бюджета за тази година за персонални разходи единъ достатъченъ кредитъ отъ 200 милиона лева, който, за голѣмо съжаление, въ голѣмата си частъ отъ нѣкой ведомства е ангажиранъ и е почти на изчерпване. Така че този кредитъ отъ 200 милиона лева ефикасно да повлияе върху положението на държавния служителъ въ неговото мнозинство и да се яви като средство за омокотворяване на атмосферата, за успокоение на духоветѣ, едва ли ще може. Ето защо и по разбиране на чиновницитѣ тази комисија се явява необходима и тя трѣбва да започне своята работа.

Трето. Смѣтамъ за необходимо, че тая комисија трѣбва да има въ разположение техническитѣ ръководители на отдѣлитѣ управления, защото отъ тѣхъ преди всичко има събранъ материалъ твърде много по този въпросъ, който трѣбва да се сортира, трѣбва да се изучи и, следователно, ще има много техническа работа, едно, и, второ, ще има нужда да се събира новъ материалъ, било писмено, било като се отива да се вижда, къде какво се работи, какъ се работи, отъ самитѣ членове на тази парламентарна комисија, която ще трѣбва да тури точка на и-тата и най-сетне да се разреши въпросътъ.

И доколкото ми е известно, г. г. народни представители, този модусъ, който намѣри бюджетарната комисија, внесе въ голѣма частъ отъ държавното служителство едно успокоение. Отъ факта, че въ тоя бюджетъ нѣма приравнение, а има несъобразности, които сж резултатъ отъ общия развой на въпроса, то би се намѣрило поводъ да се безспокоимъ. Това решение на комисията, обаче, което се оповести навремето въ пресата и което намѣри пълното одобрение и на правителството, създаде, така да се каже,

едно успокоение. И за да не взема върху себе си голѣмъ рискъ, голѣма дума да не кажа, струва ми се, че назначението въ такава една комисиия, или най-малко работенето въ такава една посока е вече неизбежно. Бюджетарната комисиия не претендира, че трѣбва да се приеме нейното предложение, да бѣде тая комисиия парламентарна; тя може да бѣде и междуведомствена. Още повече, че една парламентарна комисиия работи на своето време — въ времето на управлението на г. Малиновъ и г. Лянчевъ — и освенъ напечатването на нѣколко тома, не дойде до никакви други положителни резултати. Друго бѣше положението, което се създаде тогава, други бѣха причинитѣ. Тукъ трѣбва експедиентностъ и се иска и поемане на отговорностъ — бърза работа и поемане на отговорностъ.

Това сѣ главнитѣ въпроси, съ които съмъ натоваренъ, г. г. народни представители, като главенъ рапортьоръ, ако четете, като главенъ докладчикъ на бюджетарната комисиия да ви занимава — да ви занимава съ онова, което даде възможностъ, при станалитѣ разсѣждания и взетитѣ решения, да се приключи цѣлиятъ въпросъ за преглеждане положението на държавнитѣ служители и да не се дебатира въ пленума, ако вие приемете, разбира се, назначението на една таква комисиия. Пленумътъ ще бѣде свободенъ да не се спира върху този въпросъ, да мине нататъкъ, къмъ обсъждането на бюджета въ другитѣ му пера и да го приеме така, както е предложенъ отъ Министерския съветъ и защищаванъ отъ г. министра на финанситѣ, и както се прие по принципъ на първо четене.

Това е, г. г. народни представители, съ което имахъ да ви занимава. Отдѣлно г. г. докладчицитѣ по бюджетопроектитѣ ще ви развиятъ тѣзи мисли, ако стане нужда да се дебатира, но вие смѣтаме, че, така поставенъ въпросътъ съ тоя докладъ, ние ще трѣбва да съкратимъ всички дебати по тоя най-главенъ и най-болезненъ въпросъ въ настоящия моментъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Следъ доклада на г. председателя на бюджетарната комисиия, който докладъ засѣга не само бюджетопроекта, който сега разглеждаме, но изобщо бюджетопроекта на държавата, азъ смѣтамъ да пристѣпимъ къмъ разглеждането на бюджетопроекта за разходитѣ по Министерството на търговията, промишлеността и труда, и затуй моля г. докладчика да почне своя докладъ параграфъ по параграфъ.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Бюджетопроектитѣ на Министерството на търговията, промишлеността и труда е разглежданъ въ парламентарната комисиия по министерството, а също така е обстойно разглежданъ и въ бюджетарната комисиия. Едно общо желание и единодушно решение се забележавше въ тия комисиии: да се направятъ значителни подобрения по тоя бюджетопроектъ отъ онова, което бѣ предвидено. Но всичкитѣ тия желаниа ще останатъ сега една *ria desiderata*, предъ видъ на тия изявления, които преди малко направи г. министърътъ на финанситѣ: трѣбва уравновесенъ бюджетъ, трѣбватъ средства, а тия средства сега засега не могатъ да се намѣрятъ. Тѣй че, както парламентарната комисиия, така също и бюджетарната комисиия се мъчеха да задоволятъ необходимитѣ нужди, да дадатъ посрещение на търговско-промишленото образование, на занаятчийския трудъ и на други нѣкои народостопански отрасли, които се засѣгатъ въ тоя бюджетопроектъ, до възможнитѣ размѣри, които позволяватъ бюджетнитѣ средства. И отъ тази гледна точка азъ ще имамъ честта да докладвамъ бюджетопроекта на министерството тѣй, както е миналъ въ бюджетарната комисиия (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходитѣ на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1924/1925 финансова година“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ заглавието на бюджетопроекта така, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„ОТДѢЛЪ I.

„Глава I.

„Централно управление.“

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ първоначалния проектъ биде предвидено за заплата на личния съставъ сумата 1.808.180 л., но бюджетарната комисиия, вследствие на добавкитѣ, които направи въ отдѣлението за промишлеността и труда — длѣжността „началникъ на бюрото за залаятитѣ“ бѣше заличена, а бюджетарната комисиия възстанови тази длѣжностъ — направи едно увеличение приблизително отъ 63 хиляди лева. Така щото по тоя параграфъ сумата за заплата на личния съставъ възлиза на 1.863.860 л., и добавъчното възнаграждение съ 50% — 1.547.000 л. или всичко 3.410.860 л.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Г-да! Вчера приехме на първо четене законопроекта за измѣнение на единъ членъ отъ закона за хигиената и безопасността на труда. Въ тоя законопроектъ се казва, че службата на лѣкаритѣ-хигиенисти се завежда отъ специално бюро при министерството. Азъ мисля, че щомъ приемемъ единъ законъ, ние трѣбва да предвидимъ и длѣжността. Тази длѣжностъ „началникъ на бюрото по службата за хигиената и безопасността на труда“ трѣбва да се предвиди и прибави къмъ личния съставъ на централното управление.

Предлагамъ да се предвиди: лѣкаръ-хигиенистъ, I категория — 26.000 л., за да създадемъ едно бюро за хигиената и безопасността на труда. Подобно предложение азъ направихъ и въ бюджетарната комисиия, но тамъ ми се възрази и не се прие това мое предложение. Мисля, че това ще бѣде отъ сѣществена важностъ и полза, защото хигиената на труда трѣбва да се ръководи и контролира отъ лѣкаръ-хигиенисти, а не отъ чиновници, които не сѣ подготвени за такава една служба.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Още не е миналъ надлежниятъ законопроектъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Той ще мине.

Министъръ Ц. Бобошевски: Когато той стане законъ, тогава ще видимъ какво ще направимъ, тогава ще му търсимъ лѣка, но той е още въ очакване. Кога ще се прокара този законопроектъ? Може-би утре да стане нужда да се отложи неговото прокаране и да се остави то за наесонъ. По сега действащитѣ закони такава длѣжностъ нѣма още. Тогава какъ ще предвидимъ кредитъ за нея сега въ бюджетопроекта?

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Г. д-ръ Руменовъ! Формулирайте Вашето предложение.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Въ обяснителната таблица къмъ отдѣлението за труда да се прибави едно бюро за службата на лѣкаритѣ-хигиенисти, съгласно закона за хигиената и безопасността на труда.

Н. Рачевъ (д. сг): Не е правилно предложението. Ние нѣмаме право да предлагаме нови служби въ министерството и затова туй предложение не може да се постави на гласуване.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Понеже има направено предложение, ще го поставя на гласуване. Ония г. г. народни представители, които приематъ да се предвиди „началникъ на специално бюро за службата на лѣкаритѣ-хигиенисти“, съ заплата 26.000 л., отъ I категория, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ § 1 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Донладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи.“

(Чете § 2 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Александъръ Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ искам да кажа нѣколко думи по § 1, но случайно отидох навън да направя една справка, та пропускахъ да взема думата, макаръ че се бѣхъ записалъ да говоря. Ще ми позволите сега да кажа нѣколко думи много набързо и много накратко.

По въпроса за бюджетопроекта ще кажа още нѣколко думи. Бюджетопроектъ на Министерството на търговията, промишлеността и труда е единъ бюджетопроектъ, по който азъ мога да формирамъ едно заключение, което ще бѣде въ хармония съ онова, което изнесе г. председателътъ на бюджетарната комисия. Министерството на търговията, промишлеността и труда е едно отъ ония министерства, които иматъ най-малко законна организация по силата на действащи закони. За Министерството на търговията, промишлеността и труда, освенъ за Дирекцията на статистиката и за Промышлено-търговски музей, нѣма единъ организационенъ законъ, който да установява службата при това министерство. Не само това министерство, но и много други министерства до днешенъ сж оставени безъ организационни закони и повечето иматъ една организация, разхвърлена по различни закони, а отъ друга страна иматъ една организация, получена отъ самия държавенъ бюджетъ. Това е една неуредна, която се практикува въ България отъ дълги години. Въ това отношение ще трѣбва да се взематъ мѣрки, както по това министерство, така и по другитъ, особено по отношение на Финансовото министерство, което е най-голямото и най-важното, но за което нѣма единъ законъ, който да установява организацията на това министерство.

Ще трѣбва да се признае, че Дирекцията на статистиката сравнително има най-стабилизираната служба чрезъ законъ, и въ това отношение можемъ само да се гордѣмъ, че нашата Дирекция на статистиката е получила такава организация. Инакъ инцидентно, въ разни закони, най-важнитъ отдѣления на министерството, съществуващи сега, сж случайно упоменати на разни мѣста. Даже има действующи закони, които сж вече измѣнени съ новата организация, която съществува при министерството, обаче законитъ сж оставатъ неотмѣнени. Така напр. въ закона за минитъ е предвидено отдѣление за минитъ, а въ закона за индустриалнитъ марки е предвидено едно отдѣление за търговия, индустрия и занаяти — повтаря се същото нѣщо — което не съществува, обаче самиятъ законъ е още въ сила. По този начинъ днесъ има една организация на министерството, прѣсната по разнитъ закони и същевременно, така да се каже, несистематизирана въ бюджета; затуй има много противоречия между действащитъ закони и бюджетната организация. Ще ме освободите отъ този дългъ да цитирамъ съществуващитъ несъгласия между законитъ и бюджета, едни несъгласия, които, впрочемъ, отъ дълги години фигуриратъ въ българския държавенъ бюджетъ.

Министерството на търговията е едно министерство, което завежда много важни отдѣли отъ държавното стопанство, едно министерство на творчество, едно министерство, което ще трѣбва да подпомага развитието на стопанството и на държавнитъ богатства. Въ това министерство сж преди всичко минитъ; въ това министерство сж миниралнитъ води и бани; въ това министерство е Държавната печатница — следователно редъ стопански институти. Ще трѣбва да посрещнемъ съ задоволство инициативата на днешната властъ лето създава единъ новъ законъ за Държавната печатница. Това е една необходимостъ, защото Държавната печатница отъ дълги години е страдала отъ липсата на законъ. Азъ съмъ ималъ случай преди години въ мое съчинение да изтъквамъ нуждата отъ създаване на този законъ, а трѣбва да припомнимъ на народното представителство, че още въ XI Народно събрание, въ първата му редовна сесия, бѣше внесенъ законопроектъ за организиране на Държавната печатница, за обособяването ѝ като стопански институтъ, който законопроектъ на времето не стана законъ. Днешната властъ за пръвъ пътъ дохожда да стабилизира положението на Държавната печатница.

По отношение на държавнитъ минирални води, воднитъ богатства ще кажа азъ, има да изтъкна едно пожелание предъ правителството и специално предъ Министерството на търговията за по-голямъ грижи. Нева тукъ само за иллюстрация на тази мисълъ посоча следния фактъ. Въ България имаме Мерицлерски минераленъ изворъ, единъ изворъ, който по своя съставъ се сравнява съ Карлсбадския. Мерицлерската вода има свойствата на Карлсбадската вода — така поне установяватъ специалиститъ, а и анализътъ е установявалъ същото. При Мерицлерския държавенъ изворъ отъ години сж направени необходимитъ постройки и необходимитъ приспособления за използване на този минираленъ изворъ. Отъ нѣколко години обаче, не зная точно отъ кога, но струва ми се отъ 10 години, той е неизползуванъ и е обреченъ на руинираше. Тази вода не се използва. И трѣбва всички да съжаляваме, че за това голѣмо богатство у насъ, което е не само богатство за приходъ на държавата, но преди всичко богатство за здравето на българскитъ граждани, властътъ отъ нѣколко години насамъ не е взела никакви мѣрки, за да може да се използва този благодатенъ минераленъ изворъ. И азъ пожелавамъ на днешния министъръ на търговията, часъ по-скоро да използва този минераленъ изворъ, който има една добра обстановка: намира се въ залесена мѣстностъ, тои на държавно шосе, на около 18—19 км. отъ гарата на Чирпанъ и има всички приспособления, всички машини за пълнене на шишета и за разпращане и използване на тази вода. Часъ по-скоро трѣбва да се уреди службата, което уреждане не ще коства голѣми суми; то ще даде не само приходъ на държавата, което е най-маловажното въ случая, но ще даде възможностъ на българското население, особено на нуждающитъ се да се ползватъ отъ тази прочута, вече известна въ България минерална Мерицлерска вода. Въ всеки случай изворътъ днесъ е въ едно изоставяне, той е на западане, макаръ че сградата тамъ е извънредно солидна и има всички приспособления за лесно използване.

Азъ вземахъ думата, г-да, главно за да се спра на другъ въпросъ, който се засѣга отъ бюджета; той е голѣмиятъ въпросъ за нашитъ мини и специално за каменновжгленитъ мини. Известно е, че България е една страна богата съ каменновжгленитъ мини. Въ това отношение тя може да бѣде по-щастлива отъ други даже по-велики държави. Нис имаме такива залежи отъ каменни вжглища, каквито рѣдко могатъ да се намерятъ други страни. Имаме три голѣми минни басейна — Пернишкия, Балканския и Маришкия. Тѣ сж извънредно голѣми, дотолкова голѣми, щото сж неизчерпаеми, особено двата — Пернишкия и Маришкия — може би за стотици години, за вѣкове. И ако остане българскитъ народъ, съ своитъ малки нужди, да използва тѣзи богатства, надали ще може въ нѣколко вѣка да ги използва, защото залежитъ сж много голѣми — тѣ сж едно неизчерпаемо богатство.

Минното дѣло въ България е въ своя си зародишъ. Трѣбва да се констатира, че въ последнитъ години то получи известенъ тласкъ на развитие. Желателно е държавната властъ да поспри това развитие, за да може действително да има едно голѣмо развитие на минитъ въ България, били тѣ частни или държавни. Но азъ ще се спра на държавнитъ мини, защото очевидно е, че България ще трѣбва часъ по-скоро да дойде до едно такова стопанско положение, което да може да дава възможностъ на голѣма частъ отъ държавния бюджетъ да се посрѣща съ приходитъ отъ държавнитъ мини. Това трѣбва да бѣде нашиятъ идеалъ, гѣмъ него ще трѣбва ние да се стремимъ. При благоприятнитъ условия, при които минната индустрия въ България може да бѣде поддържана, при положението, въ което се намира България — въ центъра на Балканския полуостровъ, въ близко съседство съ държави, които нѣматъ каменни вжглища, въ близко съседство съ единъ Изтокъ, където също нѣма излишни каменни вжглища — България може да развие една голѣма минна индустрия и да си докара, следователно, голѣми богатства. Защото всички ще признаемъ, че ако има една благородна индустрия, една най-културна индустрия, това е тая: да се копае подъ земята и да се вадятъ каменни вжглища. Всеко изваждане на каменни вжглища означава обогатяване на България, защото каменнитъ вжглища ще бѣдатъ преобразувани въ енергия, а тази енергия ще даде своитъ резултати предъ всичко въ индустрията. Следователно, копането на каменни вжглища е една отъ най-благороднитъ задачи, ще кажа азъ; да копеемъ подъ земята, то ще рече да вадимъ злато —

истинското богатство на България. Въ това отношение, следователно, Народното събрание и правителството ще трябва да положат особено старание и грижи по отношение на минното дѣло, специално по отношение на държавните мини.

За да не вземамъ думата по-нататък, г. г. народни представители, по отделните параграфи за минитѣ, ще ми позволите тукъ набързо, накратко да кажа своето мнение и да слѣза отъ трибуната.

По бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и трѣта ние имаме засега четири държавни мини. Това сѫ: мината „Перникъ“, мината „Бобовъ-Долъ“, мината „Марица“, . . .

Министъръ Ц. Бобошевски: И „Бѣлновръхъ“.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): . . . и мината „Бѣлновръхъ“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, г. Гиргиновъ, завършете.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Ей сега, следъ десетъ минути ще свърша.

С. Костурковъ (д. сг): Въместо нѣколко пѣти да взема думата по отделните параграфи, да говори по 20 минути, нека сега се изкаже.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): За да не вземамъ по-нататък думата, оставете ме сега да завърша. — За мината „Перникъ“, г. г. народни представители — говоря съ цифритѣ, които сѫ въ бюджетопоекта, както той е внесенъ — има малки нещаствени измѣнения; общото положение, както казахъ, по бюджетопоекта, така както е внесенъ той и както е приетъ отъ бюджетарната комисия, се запазва. Предвидено е да даде единъ приходъ отъ 320 милиона лева и да се направи за нея единъ разходъ отъ 300 милиона лева кръгло; значи ще даде единъ излишъкъ по бюджетопоекта отъ около 20 милиона лева годишно. Азъ се съмнявамъ, че действително точно такъвъ може да бѣде приходътъ отъ мината „Перникъ“ при днешните условия и, съмнявамъ се тоже, че точно такъвъ ще бѣде и разходътъ за нея. Разходътъ ще бѣде по-голямъ, приходътъ ще бѣде по-малъкъ и, следователно, нѣма да бѣде реализиранъ такъвъ излишъкъ, какъвто се предвижда въ бюджетопоекта — отъ около 20 милиона лева. Ако отъ мината „Перникъ“ се предвижда единъ излишъкъ отъ около 20 милиона лева, ще трябва да се каже, че излишъкътъ отъ мината „Перникъ“ се изляжда отъ другитѣ мини и има пълненъ дефицитъ въ бюджета. Мината „Марица“ има единъ разходъ отъ 7.469.000 л.; мината „Бобовъ-долъ“ — 19 милиона лева кръгло; мината „Бѣлновръхъ“ — 175 хиляди лева кръгло. Значи приходитѣ отъ мината „Перникъ“ се изразходватъ за разходи по другитѣ мини. Но нашия държавенъ бюджетъ днесъ въ сжщностъ има единъ общъ приходъ отъ минитѣ 327 милиона лева — само отъ мината „Перникъ“ 320 милиона и отъ другитѣ мини 7 милиона лева — и единъ разходъ отъ 327.426.000 л. — говоря по внесения бюджетопоектъ. Голѣмата е много малка, нещаствена; държавниятъ бюджетъ предвижда единъ дефицитъ близо 500 хиляди лева годишно.

Азъ отбелезвамъ тѣзи цифри, за да направя едно заключение: ако мината „Перникъ“, която е едно голѣмо богатство, която дава 320 милиона лева приходъ, която е, следователно, едно голѣмо държавно предприятие, дава единъ излишъкъ само 20 милиона лева по бюджетопоекта — а въ действителностъ ще даде много по-малко — очевидно е, че мината „Перникъ“, като стопанско предприятие, днесъ-заднесъ не можа да създаде никакви приходи за държавния бюджетъ и, следователно, грижитѣ на правителството въ това отношение ще трябва да бѣдат насочени къмъ намаляването на разходите и къмъ увеличаването на производството и на печалбитѣ. За мене е отъ важенъ интересъ следното обстоятелство, което азъ констатирамъ въ бюджетопоекта на Министерството на търговията, специално за мината „Перникъ“. Въ мината „Перникъ“ има около 200 души счетоводители и книговодители — това е споредъ бюджета днесъ, както той е внесенъ. Това е завареното положение, то безспорно отведнажъ не може да се измѣни. Не говоря за упрѣкъ на когото и да било, но искамъ да констатирамъ, какво е положението тамъ. Въ мината „Перникъ“ има, както казахъ, около 200 души, които се занимаватъ съ счетоводството. Мината „Перникъ“ нѣма търговския си балансъ и до днѣ днешенъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Има го.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Законътъ, който вчера приехме, и законопроектътъ, който правителството иска да прокара, прокарва вече задължението за мината „Перникъ“ да има единъ реаленъ, единъ истински търговски балансъ, който да даде представа за положението на мината въ смисълъ каква е добивната цена и каква е продажната цена на въглищата, за да се види точно каква е загубата или печалбата. До днесъ още не е създаденъ такъвъ истински търговски балансъ за мината „Перникъ“; правятъ се усилия, но, доколкото имамъ сведения, усилията въ това отношение не сѫ дали още добри резултати. И азъ бихъ желалъ, щото въ това отношение за народното представителство да има една яснотъ въ бъдаще. И ако прокараме закона за минитѣ въ Перникъ, добре ще бѣде, така както е предвидено въ закона, да има единъ редовенъ годишенъ балансъ за истинската печалба и истинската загуба. Този балансъ нека отива въ Министерския съветъ за утвърждение — нѣмамъ нищо противъ това — но желателно е този балансъ да бѣде едно обществено достояние, преди всичко за народното представителство, защото въ това отношение ще трябва действително да надзърне едно око вътре въ работитѣ на мината, за да може да се констатира какво е истинското положение, тъй като азъ имамъ сведения, че на много мѣста даже пжтищата, които се строятъ, се пишатъ въ баланситѣ като инвентаръ, а на други мѣста чакълитъ, който е начуканъ, за да се вастилатъ пжтищата, се пише пакъ като инвентаръ. Очевидно, че такъвъ балансъ, въ който ще се посочи като инвентаръ чакълитъ и направата на пжтищата около мината — който е единъ фиктивенъ инвентаръ — ще даде фиктивната печалба, а нѣма да даде реалната печалба за държавата.

Бюджетнитѣ цифри, които имаме за мината „Перникъ“, подкрепятъ мисълта ми, че днешното стопанисване на тази мина не е още такова, което може да задоволи когото и да било. Ако имаме предъ видъ годишното количество на каменнитѣ въглища, които се произвеждатъ, и онова, което е предвидено като разходъ, и раздѣлимъ разхода, предвиденъ по бюджета, около 300 милиона лева — тѣ ще се изразходватъ, а може би ще се изразходватъ и повече, отколкото сѫ предвидени, но въ всѣки случай за една година ще се изразходватъ — на количеството на годишното производство, а струва ми се днесъ за днесъ не можемъ да считаме годишното производство на мината „Перникъ“ за по-големо отъ 750.000 тона, . . .

Министъръ Ц. Бобошевски: Много карламаданъ говорите.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Вие ще кажете може-би, че сѫ около 900 или 800.000 тона.

Министъръ Ц. Бобошевски: Единъ милионъ. Зная отъ къде вземате даннитѣ си.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Моля. — Азъ искамъ да бѣда въ случая безпристрастенъ, защото въ това количество има и трето, и четвърто качество въглища, които сѫ съ много низка цена и които следователно ще трябва малко друго-яче да се взематъ въ смѣтката. Азъ вземамъ кръгло 750.000 тона годишно — то е 2000 тона дневно, при всички празници и т. н. Вие ще имате, следователно, че добивната цена на единъ тонъ въглища по този бюджетъ ще бѣде около 400 л. — единиятъ тонъ. Ако ще приемемъ, че годишното производство е 800 или 900.000 тона, ще намалимъ може-би добивната цена най-много, най-много отъ 400 л. на 300 л. На въ това количество каменни въглища ще влизатъ и третото и четвъртото качества, които се продаватъ безспорно на извънредно низка цена. Ще трябва да констатираме, следователно, че днесъ за днесъ, по този бюджетъ, единиятъ тонъ въглища на мината „Перникъ“ струва около 400 л.

Министъръ Ц. Бобошевски: Не е вѣрно.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Така е, ако искаме да правимъ една реална смѣтка.

А. Ляпчевъ (д. сг): На желѣзницитѣ по колко ги дава?

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Дава ги по 160—170 л.

Министъръ Ц. Бобошевски: По 140 л.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Тогава загубата, г. Ляпчевъ, ще бъде по-голяма, защото тукъ азъ правя сметка по разходите на мината, като ги деля на произведеното въ една година количество. Ако вземете предъ видъ, че на желъзницитъ ги дава по 170 л., следователно, съ голъма загуба, тогава и загубата ще се реализира въ по-голямъ размъръ. Не само на желъзницитъ, но четвъртото, третото и второто качества ги дава на много по-ниска цена отъ 300 л. на тонъ. Азъ искахъ да изтъгна това обстоятелство, за да се види, че стопанското положение, търговското положение, ако щете, на мината Перникъ по днешния бюджетъ не може да бъде задоволително. Прочее, и самъ министърътъ на търговията не е доволенъ отъ него; затова той иска нова организация на мината, за да можемъ да повдигнемъ и производителността, и да наредимъ по-добре цѣлото стопанисване на тази мина.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Още 5 минути Ви оставатъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Сжщото нѣщо ще кажа и по отношение на държавната мина „Марица“. Държавната мина „Марица“ има единъ разходъ отъ седемъ и половина милиона лева по бюджета. Този разходъ е увеличенъ отъ бюджетарната комисия. Годишното производство на държавната мина „Марица“ презъ 1923 г. е кръгло 15.000 тона. Като раздѣлите разхода, който се предвижда по бюджета за тази мина, съ количеството на годишното производство, ще получите, че тонътъ вгълища отъ държавната мина „Марица“ струва на държавата кръгло 500 л., а тамъ се продава на много по-ниска цена. Следователно, и въ тази мина стопанисването не дава ония резултати, които ще трѣбва да се очакватъ отъ нашитъ мина.

Онази нова организация, която ще трѣбва да се даде на мината „Перникъ“, е предназначена да повдигне производството ѝ и да даде по-голямъ приходи на държавата — една инициатива похвална въ всѣко отношение. Обаче, мене ми се струва, че законътъ, който се създава за постигането на тази целъ и който ние вече приехме на първо четене, самъ по себе си не ще може, съ новитъ управителни тѣла — каквото е новиятъ управителенъ съветъ, членъ-делегатъ и тримата членове на контролната комисия — да създаде едно по-добро стопанисване на мината „Перникъ“, което стопанисване да даде резултати. За тая целъ се иска не само законъ за организацията. Ще трѣбва да се реформиратъ службитъ при минитъ, ще трѣбва да се махнатъ много партизански служби, ще трѣбва да се намали непроизводителниятъ персоналъ, който тежнѣе върху добивната цена на вгълищата — съ една дума ще трѣбва да се реорганизируютъ тѣзи народни стопанства.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нали ги реорганизираме?

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Реорганизирането не ще стане само съ вотпрането на единъ законъ, а ще стане съ една постоянна непрекъсната грижа отъ страна на висши ръководящи лица. И нека, следователно, се задоволимъ да пожелаемъ въ най-близко време българската държава и българското Народно събрание да бъде щастливо да получи единъ по-реални доказателства и данни, отъ които да можемъ да правимъ заключение, че нашето минно дѣло, особено държавното минно дѣло, започва да крепне и да дава онѣзи голѣми приходи на държавата, които приходи сж необходими, защото българскиятъ народъ не ще може да поддържа държавата си само съ всѣкидневнитъ и чрезмѣрни увеличения на своитъ данъци.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! По поводъ бележитъ, които направя уважаемиятъ г. Гиргиновъ, за да не вземамъ думата по-късно, имамъ да дамъ следнитъ обяснения на почитаемото народно представителство. Както по отношение на мината „Перникъ“, съзнавайки, че тя може да даде за народното стопанство много повече блага, ако нейната организация бъде измѣнена и бъде нагласена споредъ онѣзи начала, на които действуватъ частнитъ предприятия, за да има

доходи и за нея самата, да може чрезъ собствени ресурси сама да си спомогне за своето правилно рационално развитие, създадохме законъ, така и за другото голѣмо държавно предприятие, което е най-голямото на Балканитъ — Държавната печатница — съзнавайки, че то може съ сигурностъ да засили своитъ доходи, ако го поставимъ тоже на такива комерчески начала, съзнавайки това, Министерството отдавна е изготвило единъ законъ по подобие на този за мината „Перникъ“, именно за да учредимъ това предприятие въ едно независимо учреждение съ една гвълтата организация, която да го приспособи къмъ неговитъ нужди и да може да докара и по-голямъ приходи за държавата. Тѣй че г. Гиргиновъ може да бъде увѣренъ въ това, че ние съзнаваме какво голѣмо значение ще играятъ за нашето икономическо повдигане тѣзи наши затвърдени и стабилни стопански учреждения, каквото е и Държавната печатница. И въ скоро време азъ ще сезирамъ народното представителство съ какъвъ единъ законопроектъ, за да дава Държавната печатница не по 30—40 милиона доходи, а една по-значителна сума, стига само ние да можемъ да създадемъ условия за единъ разцвѣтъ на това стопанско учреждение. Толкозъ по въпроса за Държавната печатница.

Що се касае до това, което каза г. Гиргиновъ, че ние сме имали минерални води и извори, за които трѣбва да се погрижимъ — като цитира извора Мерицлерски — ще заявя, че България въ това отношение може-би е най-богатата страна. Ние имаме толкова много цѣлебни извори, че действително имаме едно затруднение при избора кои по-напредъ да почнемъ да експлоатираме и да ги използваме, както за народното здраве, така и за доходи на държавата. Но гелъ-геллемъ, г. Гиргиновъ — ние нѣмаме абсолютно никакви средства. Когато сж ни нужни средства, за да довършимъ нѣкои работи по започнати строежи, ние не можемъ да намѣримъ тия средства, камо ли да отидемъ сега да даваме съ милиони за капиталането на Мерицлерския изворъ, който нѣма да бъде въ състояние да конкурира нѣкои съ европейска известностъ води, каквито сж карлсбадскитъ води. Никой европеецъ нѣма да дойде тукъ, въ България, за да вземе за своя разваленъ стомахъ вода, а ще отиде тамъ, където отъ десетки години е взималъ — отъ нѣкои съ европейска известностъ води, каквито сж, казвамъ, водитъ на карлсбадскитъ бани. Тѣй че Мерицлерскиятъ изворъ може да остане само единъ локаленъ изворъ, който да има значение за България, за наше народно здраве, но ние не можемъ да смѣтаме, че отъ него ще можемъ да изгарваме такива доходи, каквито ние си въображавате. Той може да обслужва на локалитъ интереси на мѣстното население, но нѣщо повече да възлагаме на него, засега не можемъ. Ние имаме въ България много такива минерални източници и ще трѣбватъ капитални, които сега нѣмаме и не можемъ да дадемъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): За Мерицлерския изворъ се искатъ много малко капитални, защото инсталацията е налице; трѣбватъ само буталки, за да ги пълнятъ и камиони за превозъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к.): Стоници българи ходятъ въ чужбина.

П. Петковъ (з): Харчатъ си паритъ само въ чужбина. То е абсантензмъ на капиталитъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Какво да кажемъ, г-да, за други наши много по-ценни национални богатства, каквито сж напр. Сепаревскитъ, или Стрелчанскитъ бани, които сж много по-цѣлебни отъ най-радиоактивнитъ бани? Но какво да направимъ, когато нѣмаме средства? Въ бюджетарната комисия ние трѣбваше да водимъ дълги прения да ни се отпусне кредитъ, за да довършимъ онѣзи здания, които сварихме въ строежъ отъ дружбашитъ и за които бѣха хвърлени 24 милиона лева.

Нѣкои отъ сговоритѣ: Несмислено.

Министъръ Ц. Бобошевски: Да. Трѣбваше да употребимъ голѣми усилия да убеждавамъ да се отстъпи отъ другъ кредитъ, предназначенъ за мината „Перникъ“, за да довършимъ „Овчата-купель“, да довършимъ двата басейна въ Въринецъ, да довършимъ най-цѣлебнитъ бани въ България — въ Горна-Баня — за които трѣбватъ 3 милиона лева, и други нѣкои съоружения въ Банки. Когато бѣхме въ едно затруднено положение и не можехме да дамъ римъ 15 милиона лева, трѣбваше отъ бюджета на мината

„Перник“ да намалимъ съ 9 милиона лева кредититъ, предвидени за машини и други работи, за съячки, които сж поръжани преди три години, за центри и т. н., за да довършимъ тия строежи, а Вие искате сега да направимъ едно разширение на нашата строителна политика досежно минералнитъ води, баши и т. н. Такова е положението, че това не може да стане. За тия разности, които сж абсолютно необходими и за които всъки разуменъ частенъ стопанинъ ще каже, че това е така, не можемъ да оставимъ да се съсипватъ почти довършени здания, за които сж похарчени 24 милиона лева, когато можемъ съ 10—15 милиона лева да ги довършимъ. Тамъ ще можахме да направимъ нѣщо, та ще искаме сега да разширяваме дейността си въ това отношение! Ние не можемъ да вършимъ туй, а трѣбва да вършимъ необходимото. А то е това, което е въ строежъ. И ние го постигаме съ икономитъ, както казахъ, отъ мината „Перник“.

Досежно каменновжгленитъ мини не сме ние, които не съзнаваме, че бъдещето на България е въ земята. И вчера, като говорихъ по автономността на мина „Перникъ“, казахъ, че тамъ трѣбва да обрнемъ нашитъ погледи. Ние съзнаваме всичкото значение на тия басейни, особено за Каяджийския, който е три пѣти по-голямъ отъ мината „Перникъ“, който има 300.000 хектара повърхностъ и който е много лесно експлоатируемъ, защото материялитъ, които сега съставляватъ най-големата тежестъ при експлоатацията, именно дървенитъ материали за подпирание срещу обрушване, тамъ не сж необходими, защото благодарение на особеното положение на пластове, че сж покрити отъ горе съ единъ пластъ отъ плоча, . . .

С. Костурковъ (д. ст.): Камъкъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: . . . нѣма нужда отъ подпорки и ще бъдате най-лесно експлоатируеми, и затова вжглищата отъ тамъ ще бъдате два, три пѣти по-евтини. Но какво да правимъ когато тѣ страдатъ отъ другъ дефектъ, именно, че не могатъ да издържатъ пренасянето, понеже се лесно декомпримиратъ, т. е. ставатъ на прахъ веднага и сж съ хиляда калории по-малко силни отъ перникитъ вжглища. Последнитъ иматъ 4.500 калории, а каяджийскитъ иматъ максимумъ 3.500 калории и не могатъ да бъдатъ употребявани, освенъ ако бъдатъ брикетирани, т. е. ако бъдатъ споени съ припойка, съ смола или съ налѣгане. За туй обаче ще е необходимъ единъ разходъ отъ 150 милиона лева, за да използвате този неизчерпаемъ източникъ на вжглища, богатия Каяджийски басейнъ, който има три пѣти по-голяма повърхностъ отъ мината „Перникъ“. И ако мината „Перникъ“, споредъ изчисленията на инженеритъ, може да доставя на България за 1.500 години по единъ милионъ тона вжглища годишно, мината „Марица“ ще може да доставя за 4.300 години вжглища на България. Толкова голѣма е тя. Каяджийскитъ басейнъ е единъ каменновжгленъ басейнъ дълъгъ 25 км., а широкъ около 14 км., но, за да се използва той рационално, ще трѣбва вжглищата да бъдатъ брикетирани, а за туй сж нужни, както казахъ, около 150 милиона лева; нужни сж 85—90 милиона лева само за инсталацията, а за другитъ съоръжения, за построяване здания и пр. ще трѣбватъ още толкова, за които нѣмаме нужнитъ средства сега. Азъ поискахъ да се отпуснатъ тия средства, обаче ми се отказа. Ако народното представителство се съгласи да даде тия средства, азъ имамъ готовъ законопроектъ съ мотивитъ, съ всичко, който мога да внеса още утре тукъ. Но вие трѣбва да се съгласите да отпуснете нужния кредитъ, за да се направи тази инсталация, та да можемъ да си отдѣхнемъ тогава и да кажемъ: мината „Перникъ“ вече не е единствения икономически центъръ на България, имаме и другъ такъвъ въ южна България. Тогава, вмѣсто да караме вжглища въ Варна, Бургазъ и Ст.-Загора отъ Перникъ, ще снабдимъ желѣзнопѣтнитъ гари съ вжглища отъ Хасково. Обаче за туй трѣбватъ пари.

Вие загатнахте и за вжглищата отъ Балкана. Тѣ сж най-ценнитъ вжглища въ България; тѣ се приближаватъ не, но може да се каже, че твърдишкитъ вжглища сж по-ценни отъ английския кардифъ; тѣ сж съ три пѣти по-голяма капацитетностъ отъ перникитъ — иматъ около 8.000 калории — но и за тамъ трѣбватъ средства. Преди всичко, трѣбва да направимъ линии. Днесъ тѣзи вжглища се пренасятъ съ каміони отъ 40 километра пѣтъ. Прижателитъ на частни мини отъ Нова-Загора — азъ бѣхъ онзи денъ тамъ и видѣхъ това — при страшно мѣчни условия експлоатиратъ тия отлични български кардифи; тѣ ги махнатъ съ каміони отъ 40 километра. Докато не

се построи линията Сливенъ—Тулово, не може да става дума за масова експлоатация на тия мини. Преди всичко, туй трѣбва да стане, а следъ туй трѣбва да се направятъ трансбалкански въздушни линии, за да може да имаме едно по-голямъ производство. Тия мини могатъ да даватъ производство само на чистъ антрацитъ и кардифъ за металургическата индустрия, но тѣ не могатъ да даватъ едно масово производство. Този въпросъ е изученъ все-странно. Въ продължение на нѣколко дни въ министерството заседаваха компетентни хора, присѣдинени къмъ минния съветъ, и тѣ дойдоха до заключение, че използването на балканскитъ вжглища въ масовъ характеръ, да се изкарватъ поне по 500 хиляди или 1 милионъ тона годишно, както това може да стане въ перникския или Каяджийския басейнъ, е изключено. Трѣбва да отидете по върховетъ на Твърдица, въ „Принцъ Борисъ“ и „Бж-даше“, за да видите на какви височини се копае вжглищъ. Азъ онзи денъ бѣхъ тамъ и видѣхъ, че трѣбва да вървите въ продължение на часове съ конь, за да се качите на хребета на Твърдишкия балканъ. И когато влѣзете въ галеритъ, виждате, че тия пластове, не сж както въ „Марица“ и Каяджийския басейнъ хоризонтални, а сж вертикални. Тѣ се различаватъ по своята конфлуграция отъ перникитъ. И затуй вчера казахъ, че идеални пластове за експлоатация сж пластове, на мината „Перникъ“, дето трѣбва само да изкарашъ 3 м. земя, за да копаеш вжглища. А тамъ трѣбва да се качате съ часове по върховетъ на Балкана, за да намѣрите нѣколко лѣнта, която не отива навсѣкжде правилно. Той е най-неправилниятъ отъ всички басейни. Туйъ дождоуха учени като Делоне, голѣмъ геологъ отъ Франция, извиканъ отъ покойния Генадиевъ. Той изучава тия пластове и каза, че то е вѣтъръ работа. Споредъ неговата преценка, този басейнъ нѣма повече отъ 1 милионъ тонажъ. Впоследствие наши инженери можаха да откриятъ малко повече пластове и сега сж съ повече оптимистични сведения за този басейнъ. Въ всѣки случай, той е въ една съвършено неправилна форма. Има, безсъмнено, нѣкъде по-широки пластове, най-много до 16 м., но нѣкъде тѣ се изтъняватъ и до 1 м., сетне се изгубватъ, после пакъ се явяватъ и т. н. Тамъ сж ставали голѣми, извънродно силни огъвания на земнитъ пластове и поради това се явява тази неправилност на тия пластове. И не е изучена преди всичко тѣхната дълбочина на колко метра отива надолу. Само на едно мѣсто сж успѣли да изучатъ, че тѣ отиватъ на 120 м. — то е къмъ „Принцъ Борисъ“. Тамъ сж успѣли да откриятъ, че до нивото на водата, която тече тамъ, сжществуватъ тия вертикаленъ пластъ отъ вжглища.

Така че единъ голѣмъ въпросъ е тоя за масовата експлоатация на тоя басейнъ. Ние ще трѣбва да го съхранимъ дотошкова, доколкото съ тия вжглища ще можемъ да способствуваме за развитието на нашата металургическа индустрия. И въ това отношение е направенъ значителенъ прогресъ, защото чрезъ едни примитивни средства, недостатъчно сигурни, се произвежда вече и коксъ и става вече нужда ние да забраняваме вноса на коксъ отъ Англия въ България. Туйъ че по отношение на тия мини мога да ви кажа само туй. Тѣ не могатъ да дадатъ масова експлоатация. Ние държимъ само на малката мина „Белно-врѣхъ“ и правимъ само такива разности, доколкото да я запазимъ — за едно поддържане, но не и да я експлоатираме било за желѣзницитъ, било за други цели.

Съ туй свършвамъ по тия черни вжглища. Достатъчно е ние да можемъ отъ тѣзи басейни да черпимъ материалъ, хлѣбъ за нашата металургическа индустрия.

По отношение забележката, че минитъ „Бобовъ-долъ“ и „Марица“ били въ загуба, ще кажа, че това е досущъ невѣрно. Такъвъ въпросъ повдигнаха и други народни представители въ бюджетарната комисия. Ние сме давали на българскитъ държавни желѣзници тонътъ вжглища отъ мина „Перникъ“ по 160 л., когато костовата цена на вжглищата — най-точно изчислена, ние имаме точна смѣтка за това — съ погашението, амортизацията на вложения тамъ капиталъ въ движими и недвижими имоти, е 264 л. Това казахъ и вчера. Това е за държавната стойността на единъ тонъ вжглища, а ние сме ги давали на българскитъ държавни желѣзници съ 100 л. загуба. И това бѣше единъ отъ голѣмитъ мотиви, които вчера изтъгнахъ, че отъ държавната мина „Перникъ“ само се е вземало въ загуба и въ края на крайщата, когато дойде въпросъ за нейното подобрене, тогава нѣма кредитъ. А ако направимъ една калкулация, че доставителъ на българскитъ държавни желѣзници вжглища отъ „Бобовъ-долъ“ миналата година сж били 37 хиляди тона и по стойностъ 264 л., както ви казахъ вие ще видите, че тя не е въ минусъ,

че тя не е и въ голѣмъ плюсъ, но въ всѣки случай не е въ загуба. Това изтъкнахъ въ бюджетарната комисия. Такава смѣтка трѣбва да направите и по отношение на мина „Марица“. И ако тѣзи цифри ви правятъ впечатление, то е, защото най-голѣмиятъ консоматоръ на въглища — българскитѣ държавни желѣзници, които взематъ около 550 хиляди тона, ги плащатъ съ една очоовидна загуба за мина „Перникъ“. Въглищата коштуватъ на мината 264 л. тона, а ги дава на желѣзницитѣ по 160 л. И, естествено, тогава ще излъзатъ нѣкои да казватъ, че мина „Перникъ“ е въ плачевно положение. Ако мината продава въглищата по 264 л., ще видите, че пакъ ще има голѣма загуба. За да не ставатъ тѣзи работи, създаде се законътъ за автономията на мината, та всѣки да си знае смѣтката. Държавата вземе ли въглища, за да плаща съ тѣхъ своитѣ задължения къмъ Сърбия — да плати; Софийската община има ли нужда отъ въглища — да плаща, а не да дължи 17 милиона лева, както има да получава мината и други 121 милиона лева отъ българскитѣ държавни желѣзници, за което вчера споменахъ. Това е причината, дето ви прави впечатление, че мината „Перникъ“ има дефицитъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Г. министре! По бюджета тритѣ държавни мини „Марица“, „Бобовъ-долъ“ и „Вълновръхъ“ даватъ приходъ 7 милиона лева, а иматъ разходъ 27 милиона лева. Очевиденъ дефицитъ!

Министъръ Ц. Бобошевски: Тѣй че, г. г. народни представители, вие виждате какво е положението на минитѣ — то не е такова, каквото се представя. И ние, за да поправимъ всѣки тѣзи неправди, създаваме законъ за автономността на мина „Перникъ“, която ще създаде тѣзи доходи, които вие очаквате.

Не е вѣрно твърдението, че ние нѣмаме представа за положението въ мината „Перникъ“. Ние имаме точна представа. Валитѣ сведения почиватъ на данни съвършено непровѣрени. Миналата година мина „Перникъ“ е произвела 914 хиляди тона камени въглища и тя повече отъ това не може да даде. Максимумътъ, до който може да се достигне, е единъ милионъ тона годишно, защото нѣмаме средства да изнесемъ повече въглища отъ мината. Българскитѣ държавни желѣзници въ никой случай не могатъ да изнесатъ повече отъ единъ милионъ тона. Ако направимъ усилия да се произведе повече, това ще се отрази на трафика. Трѣбва да се намѣрятъ средства за изнасянето на каменитѣ въглища и тогава да се говори за увеличаването на производството.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Пакъ е 300 л. добивната цена на тонъ въглища.

Министъръ Ц. Бобошевски: 264 л. е.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): 300 милиона лева се харчатъ за мината „Перникъ“, ако се произвеждатъ единъ милионъ тона, пакъ е 300 л.; ако се произвеждатъ 900 хиляди тона, тя е надъ 320—350 л., а азъ казахъ 400 л. Значи не е вѣрно това, което казвате.

Министъръ Ц. Бобошевски: Мина „Перникъ“ дава своитѣ въглища съ загуба не само на държавнитѣ желѣзници, но и на чиновницитѣ. Отъ цѣлото производство миналата година, 914 хиляди тона, само 365 хиляди тона сж били продадени по действителната имъ стойностъ на индустриалци и частни лица; останалото е продадено съ загуба.

Р. Василевъ (д. сг): За нови инсталации сж предвидени 100 милиона лева.

Министъръ Ц. Бобошевски: Да.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя)

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 2. Ония отъ васъ, които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 3 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 3. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ текста на § 9 бюджетарната комисия направи следнитѣ измѣнения. Следъ думитѣ „за каптиране и заплаване на последнитѣ“ прибави думитѣ „каптажъ на минералнитѣ извори въ Трънска-банка“; по-долу, следъ думитѣ „както и за възнаграждение на журитѣ по прецъпката имъ“ прибави думитѣ „субсидия на минния отдѣлъ при техническото училище въ София — 50.000 л. и на Инженерно-архитектното дружество — 10.000 л.“ Сумата остава същата.

Председателъ: Онѣзи отъ васъ, които приематъ § 9 съ измѣненията, които предлага комисията, така, както се прочетоха отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„Глава II

Внѣшни служби.

1. Контролни бюро по мѣрkitѣ и тегнитѣ.

Председателъ: Които приематъ това заглавие така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ този параграфъ комисията направи следнитѣ измѣнения: увеличи перото за заплати на личния съставъ отъ 784.000 л. на 808.000 л., по причина, че се предвиждатъ две провѣрителски служби въ Пашмакль и Мъстанль; по същата причина и перото на безотчетнитѣ отъ 259.000 л. се увеличава на 278.400 л. А всичко по § 10 сумата отъ 1.913.800 л. става 1.956.400 л.

Председателъ: Онѣзи отъ васъ, които приематъ § 10 съ измѣненията, които предлага комисията, както се прочетоха отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ това заглавие, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Председателъ: Които приематъ това заглавие тъй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Съборинето приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 31 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията намали кредита за заплати на 1.599.560, а общия кредитъ по § 31 на 2.999.560 л.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. ср): (Отъ трибунала) Г. г. народни представители! Искамъ да повдигна единъ въпросъ, който споредъ мене е отъ доста голѣмо значение за търговското образование, което държавата насажда у насъ. Първоначално ние имаме държавно търговско училище въ Свищовъ, за основаването на което послужиха частнитъ дарения на единъ свищовски гражданинъ, който остави милиони левове. После се създаде второ държавно търговско училище въ Бургазъ. Мнозина отъ васъ, като обществени служители и като държавни чиновници, ще съжестатиралити онѣзи добри резултати, които свищовското търговско училище, а по-сетнѣ и бургазското, дадоха за държавата. Най-добритъ работници въ нашитъ банки, държавни и частни, излъзоха отъ тѣзи училища. Азъ даже ще кажа, че ръководителитъ днесъ и по-рано на Българската народна банка сж възпитаници на свищовското търговско училище. Съ течение на времето — това не бѣше лошо, а бѣше една стъпка напредъ — търговско-индустриалнитъ камари почнаха по единъ път на сърезуване да създаватъ свои получастни и полубществени търговски училища — най-напредъ Варненската, следъ това Софийската, а следъ това и Пловдивската. Бургазката и Русенската търговски камари не създадоха такива училища, защото имаха въ своитъ райони държавни търговски училища. Тукъ трѣбва да забележа, че и тѣзи училища, при единъ подобренъ и добре платенъ персоналъ, тѣ сжко даватъ добри резултати. Трѣбва още да отбележа, че търговскитъ камари, понеже разполагатъ по-свободно съ своитъ средства, и понеже сж по-чувствителни къмъ нуждитъ на живота и къмъ онѣзи, които имъ служатъ като чиновници и учители, даватъ такова възнаграждение на своитъ преподаватели, което далечъ надминава онова, което държавата дава на преподавателитъ въ своитъ търговски училища въ Свищовъ и Бургазъ. Тукъ единъ пътъ г. Ляпчевъ ни казваше, че подготовеното английско чиновничество се дължи на това, че когато държавата забележи дори единъ развилень да бжде по-добре плащанъ въ частно предприятие отъ нейнитъ развилени, бърза и тя да повиши възнаграждението, което дава на своитъ развилени, за да не изгърве добритъ работници. На г. министра е известно положението на Свищовската и Бургазката държавни търговски гимназии — днесъ тѣ сж въ единъ пълень унадежъ. Учителскитъ персоналъ, за подготовката на когото се искатъ сжкни жертви, избѣгва. Азъ не искамъ отъ васъ друго нищо, освенъ учителитъ отъ Свищовската и Бургазката държавни търговски гимназии да получаватъ еднакви заплати съ учителитъ въ търговскитъ гимназии, издържани отъ търговско-индустриалнитъ камари въ Варна и въ София. Ако вие това не направите, държавата или нарочно създава възможност на търговскитъ камари да я конкуриратъ въ тази областъ, или не отдава сериозно внимание на тия важни разсадници на нашето търговско образование. Ще кажете: по финансови причини не можемъ да имъ увеличимъ заплатитъ. Но, г. г. народни представители, азъ ви моля да се спрете на този параграфъ. Ще ме попитате: какво конкретно предложение правя. Не мога да направя, защото не е въпросъ за измѣненето на една буква, но азъ моля да вземемъ едно решение, што въпросътъ за заплатитъ на учителитъ отъ държавнитъ търговски гимназии въ Свищовъ и Бургазъ да бжде повърнатъ въ бюджетарната комисия, която да приравни заплатитъ имъ съ онѣзи на учителитъ въ търговскитъ гимназии, издържани отъ търговскитъ камари. Азъ не пледирамъ за голѣмо възнаграждение.

А. Ляпчевъ (д. ср): Това ще предизвика едно приравнение въ заплатитъ на всички държавни служители.

Г. Данаиловъ (д. ср): Това нѣма да се предизвика. Тукъ е въпросъ за хора съ специално образование. Единъ преподавателъ по политическа икономия и въобще по икономическитъ науки се намира въ голѣмо затруднение, дали да стои въ Свищовъ или да отиде въ Варна или въ София,

и той напушта Свищовъ. И азъ мога да ви кажа, че единъ специалистъ, най-добриятъ преподавателъ по счетоводство при Свищовската търговска гимназия, е дошълъ въ София по силата на закона за самосъхранението, защото тукъ му се дава по-голѣмо възнаграждение. Въпросътъ е много сериозенъ. Тия две държавни търговски гимназии сж въ декадансъ и ученицитъ по единъ или два пъти въ годишната правятъ стачки въ Свищовската търговска гимназия. Съ г. председателя на Камарата имаме случай да уреждаме тази зима една стачка на ученици въ Свищовската търговска гимназия, която стачка се длъжеше изключително на обстоятелството, че учителскитъ персоналъ не е на висотата на положението си.

Р. Василевъ (д. ср): И въ Варна имаше стачка.

Г. Данаиловъ (д. ср): И въ Варна често пъти се правятъ стачки, но по подражение; началото излиза всѣки пътъ отъ Свищовъ. Азъ ви моля, г. г. народни представители, да погледнете сериозно на този въпросъ и да помислите, че не могатъ да съществуватъ тия две учебни заведения при тая лоялна, но сериозна конкуренция на преподавателския персоналъ на държавата отъ страна на търговскитъ камари. Или ще искаме отъ търговскитъ камари — а това е невъзможно — да приравнятъ заплатитъ на преподавателския персоналъ при тѣхнитъ гимназии съ заплатитъ на персонала при държавнитъ търговски гимназии, или пъкъ заплатитъ на тия последни ще трѣбва да се приравнятъ къмъ ония на персонала въ търговскитъ гимназии, издържани отъ търговскитъ камари. Азъ моля г. министърътъ да се съгласи, што този параграфъ да бжде отнесенъ наново въ бюджетарната комисия.

Не съмъ съгласенъ съ г. Ляпчевъ, че това щѣло да предизвика претенциитъ отъ всички държавни служители. Тукъ е една специална работа. Когато викамъ единъ майсторъ, трѣбва да му платимъ повече. Г. Ляпчевъ не бѣше въ бюджетарната комисия да види какви отстъпки направихме за персонала при Държавната печатница; въпреки сжществующия законъ, дадохме отъ тамъ да си редятъ заплатитъ както искатъ, защото е необходимо да се запази добре подготовениятъ технически персоналъ въ Държавната печатница или да се привлече такъвъ. Тѣ сжко и тукъ е необходимо да се запази добриятъ персоналъ и да се привлече новъ такъвъ, за да могатъ тия училища да служатъ като разсадници на търговското образование.

Азъ смѣтамъ, че за това приравнение нѣма да се искатъ стотици хиляди лева. Необходимо е то да се приеме, за да се поправи една неправда. Ако държавата се остави да бжде конкурирана отъ частнитъ обществени учреждения, не ще съмнение, тя ще изгуби нишкитъ на ръководство въ това отношение. Азъ смѣтамъ че държавата съ своитъ две търговски училища трѣбва да дава тонъ на другитъ търговски училища въ страната, а не да взема юрнекъ отъ тѣхъ за нагаждане на своята система.

Правя предложение, што този параграфъ да бжде наново разгледанъ и ревизиранъ отъ бюджетарната комисия, като се приравнятъ заплатитъ на учителитъ въ държавнитъ търговски училища къмъ тия на учителитъ въ търговскитъ училища, издържани отъ търговскитъ камари.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д. ср): Въпросътъ който повдига г. Данаиловъ, е въпросъ, който се е разисквалъ сжко така въ търговскитъ камари, когато е ставало въпросъ за увеличаване заплатитъ на учителитъ въ тѣхнитъ търговски училища. Отъ отчета, който имамъ тукъ нарѣка и отъ стенографскитъ протоколи на XXVII-та редовна сесия на Варненската търговско-индустриална камара, виждамъ, че разликата въ заплатитъ не е твърде голѣма. Директорътъ на търговското училище въ Варна преди войнитъ е получавалъ заплатата 700 л. месечно, която за 1923 г. е увеличена шестъ пъти; I-степенниятъ учителъ преди войната е получавалъ 300 л. месечна заплата, а презъ 1923 г. е получавалъ 2.800 л. заплата. Сравнени тия заплати съ заплатитъ на държавнитъ учители, излиза, че увеличението на заплатитъ на учителитъ въ търговскитъ училища, издържани отъ търговскитъ камари, е шестъ пъти, когато на държавнитъ учители е петъ пъти. Разликата не е твърде голѣма. Би могло да се направи това подобрене, което предлага г. Данаиловъ, за да може учителскитъ персоналъ въ тѣзи държавни училища да бжде поставенъ по-добре.

Председателъ: Г. Данаиловъ! Не бихте ли се съгласили да конкретизирате Вашето предложение, тъй като въпросътъ не се касае за всички учители въ търговскитѣ гимназии, защото тамъ има и учители по общитѣ предмети и явно е, че тѣ не могатъ да получаватъ по-голямъ заплати отъ учителитѣ въ другитѣ гимназии. Ако конкретизирате Вашето предложение, тогава ще стане излизашно въпросътъ да се поврѣща въ комисията.

Г. Данаиловъ (д. ст.): Не мога да направя конкретно предложение, защото е неудобно да се прави такова предложение за заплати. Единъ народенъ представителъ не би трѣбвало да прави конкретни предложения за заплати.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тогава ще излѣзатъ съ подобни искания и учителитѣ отъ другитѣ специални училища, които сж тоже на една и сжща висота, напр. отъ механо-техническото училище. Такива изключения не можемъ да правимъ. Азъ зная, че заплатитѣ на учителитѣ въ Варненската търговска гимназия и въ низшето търговско училище, които се издържатъ отъ тамошната търговско-индустриална камара, сж много по-добри отъ заплатитѣ на учителитѣ въ държавнитѣ търговски училища. Моралътъ на ученицитѣ въ Варна превъзходствува въ всѣко отношение този на ученицитѣ въ Бургазката и Свищовската търговски гимназии, които правиха стачки.

Д. Нейковъ (с. д.): И въ Пловдивската.

Министъръ Ц. Бобошевски: Вѣрно е, че не всички учители сж на оная висота, на която трѣбва да бждатъ, и не сж онѣзи учители, които сж били преди години въ Свищовъ. Това е така, но да вземемъ да правимъ само изключение за учителитѣ въ Бургазката и Свищовската търговски гимназии, ще вдигнемъ негодуванието на учителитѣ отъ десетки други професионални и промишлени училища и всички ще пожелаатъ подобно приравнение. Не може това така да стане. Ако отнесемъ въпроса въ бюджетарната комисия, тя трѣбва да го разгледа съ огледъ на нуждитѣ и на другитѣ училища.

П. Аленовъ (с. д.): Значи да остане днешното лошо положение.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това значи да подобримъ положението само на двама души, а на десетъ да не подобримъ. Азъ нѣмамъ нищо противъ това, ако Парламентътъ се съгласи да се даде на всички едно подобрение. Азъ ще ви заявя, че и въ механо-техническото училище, където ходихъ преди нѣколко дни, учителитѣ ми направиха сжщитѣ искания, защото и тѣ сж въ едно мизерно положение. Така че, ако се отнесе въпросътъ въ бюджетарната комисия, той трѣбва да се разглежда за всички училища, а не за едно или две, тъй като не може да се създаватъ привилегировани заплати само за учителитѣ въ Свищовската и Бургазката търговски гимназии.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Въпросътъ, който повдига г. Данаиловъ, се отнася не само за заплатитѣ на учителитѣ въ търговскитѣ държавни гимназии, сравнени тѣхнитѣ заплати съ заплатитѣ на учителитѣ въ търговскитѣ гимназии, издържани отъ търговско-индустриалнитѣ камари, но той се отнася и за заплатитѣ на всички държавни чиновници, като се има предъ видъ пазарната цена днесъ на труда. Съмнение не може да има, че нашиятъ бюджетъ въ това отношение продължава да бжде боленъ. Когато азъ си правѣхъ една смѣтка за мое освѣтление, сумата 6 милиарда и 200 милиона лева, на каквато цифра възлиза бюджетътъ, на какво се равнява пресмѣтнатата въ злато, намѣрихъ, че се равнява на около 250.000.000 златни лева, значи на онзи бюджетъ, който приблизително имаме преди европейската война, въ 1914 г. Питахъ се азъ: какъ се покриватъ тогава разходите по репарациитѣ, по реквизициитѣ и другитѣ тежоби отъ войнитѣ? Какъ се покриватъ стотици милиони за инвалидни пенсии, плюсъ други още милиони за новоразвити служби? Отговорътъ ми е: първо, че чиновническитѣ заплати продължаватъ да бждатъ на една величина подъ янвото, на което тѣ сж стоели преди войнитѣ, пресмѣтнати въ здрава пара, и второ, че известни държавни заеми отъ преди войнитѣ или не ги плащаме, или ги плащаме съ намалена цена отъ здравата монета. На това се дължи възможното равновѣсие на нашия бюджетъ, каквото ние имаме днесъ.

Да прибегнемъ сега до едно частично увеличение на заплатитѣ въ смисълъ на изравняване заплатитѣ на учителитѣ въ държавнитѣ търговски училища съ заплатитѣ на учителитѣ въ търговскитѣ училища, издържани отъ търговскитѣ камари, това е все равно да откъснемъ голѣмия въпросъ за увеличение заплатитѣ на държавнитѣ служители, който ние днесъ, за жалостъ не сме въ положение да разрешимъ, защото дангитѣ, които се събиратъ днесъ, косвени или прѣки, не можемъ да ги увеличимъ, и далечъ е онзи моментъ, когато тѣ ще могатъ да се увеличатъ, за да покриятъ нуждитѣ на държавата. Ето защо, въпросътъ, повдигнатъ отъ г. Данаиловъ, се отнася до всички държавни служители. Азъ се присъединявамъ къмъ мнението, че този въпросъ сега не можемъ да го разрешимъ. Дано, г. Данаиловъ, въ бъдещия бюджетъ тѣзи работи действително да се поправятъ. Засега тѣ ще боледуватъ.

Г. Данаиловъ (д. ст.): Ако не вземемъ инициатива да ги поправимъ, нѣма никога да можемъ да ги поправимъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Да. По-малко демагогия да правимъ, когато говоримъ на народа, че туй било, че онуй било.

Председателъ: Искате ли да поставя на гласуване Вашето предложение, г. Данаиловъ?

Г. Данаиловъ (д. ст.): Азъ направихъ предложение и моля да се гласува.

Председателъ: Има напредно предложение отъ г. Данаиловъ, што въпросътъ за заплатитѣ на учителитѣ въ държавнитѣ търговски училища въ Бургазъ и Свищовъ да се повърне наново въ бюджетарната комисия. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Ще поставя на гласуване § 31. Ония отъ васъ, които приематъ § 31 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. ст.): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ заглавието „веществени разходи“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. ст.): (Чете § 32 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 32, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. ст.): (Чете § 33 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 33, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. ст.): (Чете § 34 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 34, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. ст.): (Чете § 35 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 35, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. ст.): (Чете § 36 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията приема този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 36, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 37 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 37, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 38 — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 38, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 39 — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 39, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): Чете § 40 — вж. приложение № 13, III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 40, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете)

„Общи разходи“.

Председателъ: Които приематъ заглавното „Общи разходи“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 41 — вж. приложение № 13, III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 41, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 42 — вж. приложение № 13, III).

Въ текста на този параграфъ, следъ думитѣ „търговскитѣ камари“ комисията е вмѣнила въ скоби следната прибавка: „на Русенската търговска камара — 1.000.000 л. за постройка на механо-техническо училище“. Търговската камара досега е изразходвала 4.000.000 л. Тѣй като военнитѣ власти сж извели помѣщението на това училище, сега трѣбва да се построи ново.

Така че въ текста влиза въ скоби и тази добавка. Кредитътъ отъ 100.000 л. по § 42 се увеличава на 1.000.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 42, заедно съ измѣненieto на комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 43 се заличава.

Председателъ: Които приематъ да се заличи § 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 44 става 43. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прибави въ края на този параграфъ думитѣ „които завършватъ учението си (последната година)“.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г-да! По този § 43 — „помощъ за следващи въ странство по торговия, за специализиране по занаяти, индустрия, минно дѣло и машинно инженерство“ — е предвидено 30.000 л.? Къде понапредъ, какво може да се направи съ 30.000 л.? По-добре да го нѣма.

Д-ръ Н. Кормановъ (д. ср): 100.000 л. да бѣде.

Министъръ Ц. Бобошевски: Добре, съгласенъ съмъ да бѣде 100.000 л.

Досега има постъпили три заявления отъ такива, които следватъ въ странство. Но какво да имъ дадепъ? Поне 100.000 л. да бѣде.

Председателъ: Въ § 44, който става § 43, г. министърътъ предлага кредитътъ отъ 30.000 л. да се увеличи на 100.000 л. Ония отъ васъ, които приематъ параграфа, заедно съ предложението на г. министра, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 45 става § 44. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 45, който става § 44, тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 46 става § 45. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Комисията увеличи кредита по тоя параграфъ отъ 10.000 л. на 30.000 л.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 46, който става § 45, заедно съ увеличението, което прави, комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 47 става § 46. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 47, който става § 46, тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 48 става § 47. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 48, който става § 47, тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 49 става § 48. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 49, който става § 48, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 50 става § 49. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 50, който става § 49, тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 51 става § 50. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 51, който става § 50, тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 52 става § 51. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 52, който става § 51, тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 53 се заличава, съ условие, че кредита по този параграфъ отъ 1.000.000 л. ще бѣде предвиденъ въ бюджета на Министерството на общественитѣ сгради, жилищата и благоустройството.

Председателят: Ония отъ васъ, които приематъ предложението на комисията, да се заличи § 53, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 54 става § 52. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Ония отъ васъ, които приематъ § 54, който става § 52, тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 55 става § 53. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Ония отъ васъ, които приематъ § 55, който става § 53, тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 56 се заличи отъ бюджетарната комисия.

Председателят: Ония отъ васъ, които приематъ предложението на бюджетарната комисия, да се заличи § 56, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 57 сжщо се заличава отъ комисията.

Председателят: Ония отъ васъ, които приематъ предложението на комисията, да се заличи § 57, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 58 сжщо така се заличава отъ комисията.

Председателят: Ония отъ васъ, които приематъ предложението на комисията, да се заличи § 58, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете:

ГЛАВА IV.

„Окръжни инспекции по труда и парните котли“.

Председателят: Които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 59 става § 54. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).
Комисията увеличи предвидената сума за заплатата по тоя параграфъ отъ 1.048.700 л. на 1.117.200 л.

Председателят: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Азъ пакъ ще повдигна въпроса за хигиенисти-лѣкари. Ще има ли окръжни хигиенисти-лѣкари, или нѣма да има? По закона за хигиената и безопасността на труда, който ще приемемъ сега, ще се наематъ ли тази година лѣкари, за да се специализиратъ и да станатъ действително хигиенисти-лѣкари, каквито нѣмаме, или нѣма да се наематъ такива? Азъ не виждамъ въ бюджета пера, отъ които да се види, че тази година при упражнението на този бюджетъ ще се реализира именно закона за хигиената и безопасността на труда, тъй както се изисква на дѣло.

Министъръ Ц. Бобошевски: Досега тѣ бѣха назначавани по представление на собственицитѣ на индустриалнитѣ заведения, и тѣ се издържаха отъ самитѣ индустриални заведения. Сега съ закона, който внесохме вчера, се измѣнява само начина на назначаването имъ, като тѣ ще бждатъ назначавани направо отъ министерството.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Кой ще имъ плаща?

Министъръ Я. Стоенчевъ: Ще имъ плащатъ индустриалнитѣ заведения.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Какъ ще имъ плащатъ?

Министъръ Я. Стоенчевъ: Ще ги задължимъ съ законъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Кой ще имъ плаща?

Министъръ Ц. Бобошевски: Ще имъ плащатъ индустриалнитѣ заведения.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Какъ ще имъ плащатъ?

Министъръ Ц. Бобошевски: Съ закона ще ги задължимъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Не може да бжде туй нѣщо.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ измѣнявамъ само процедурата на назначението имъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Азъ не разбирамъ това. Нѣма да излѣзе нищо.

Министъръ Ц. Бобошевски: То значи да имъ свалимъ една тежестъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Не можете да налагате особень данькъ на работодателитѣ, а отъ фонда „Обществени осигуровки“ не можете да вземете суми за тия работи, защото тѣ сж продвидени само за лѣтебни цели, а хигиената на труда трѣбва да бжде държавна и контролтѣ трѣбва да бжде държавенъ и свършено самостоятеленъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ще обмислимъ това въ комисията.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Азъ поне така разбирамъ това и като лѣкаръ съмъ длъженъ да запитамъ, да се освѣтля и да кажа своето мнение.

Председателят: Ще поставя на гласуване § 59, който става § 54. Ония отъ васъ, които приематъ тоя параграфъ, заедно съ измѣненето, което предлага комисията, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете):

„Веществени разходи“.

Председателят: Ще поставя на гласуване заглавието „Веществени разходи“. Ония отъ васъ които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 60 става § 55. (Чете го вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Ще поставя на гласуване § 60, който става § 55. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 61 става § 56. (Чете го вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Ще поставя на гласуване § 61, който става § 56. Ония отъ васъ, които приематъ тоя параграфъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 62 става § 57 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Ще поставя на гласуване § 62, който става § 57. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 63 става § 58 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 68, който става § 58: Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 64 става § 59 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 64, който става § 59. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете):

„Глава V.

„Мини и кариери“.

„Мина „Перник““.

Председателъ: Ще поставя на гласуване заглавието на глава V. Ония отъ васъ, които приематъ заглавието на глава V, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 65 става § 60 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ този параграфъ комисията намали кредита за заплатата на личния съставъ отъ 15.624.480 л. на 14.979.920 л., и за добавъчното възнаграждение — отъ 15.000.000 л. на 14.500.000 л., а всичко по този параграфъ — отъ 30.624.480 л. на 29.479.920 л.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 65, който става § 60. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ измѣнението, което предлага комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 66 става § 61 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 66, който става § 61. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 67 става § 62 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 67, който става § 62. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете):

„Веществени разходи“

Председателъ: Ще поставя на гласуване заглавието „Веществени разходи“. Ония отъ васъ, които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 68 става § 63 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прибави въ текста на този параграфъ следъ думата „також“ думитѣ „за поща и телеграфъ“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 68, който става § 63. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 69 става § 64 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ той членъ вмѣсто думата „шкафове“, комисията постави думитѣ: „за технически книги и списания“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 69, който става § 64. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ измѣнението, което предлага комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 70 става § 65. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 70, който става § 65. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 71 става § 66 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 50.000.000 л. на 49.000.000 л.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 71, който става § 66. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 72 става § 67 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 72, който става § 67. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 73 става § 68 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 73, който става § 68. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 74 става § 69 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията заличи въ текста на този параграфъ думитѣ „инсталация за брикетирание на въглища“ и думитѣ „бензинъ и масла“, а кредитътъ намали отъ 50.000.000 л. на 42.000.000 л.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 74, който става § 69. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ измѣнението въ текста и въ кредита, което се предлага отъ комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 75 става § 70 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 75, който става § 70. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 76 става § 71 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прибави въ края на текста на този параграфъ думитѣ „за наемане частенъ работенъ добитѣкъ и изплащане стойността на убития наетъ добитѣкъ“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 76, който става § 71. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ предлаганото отъ комисията измѣнение въ текста, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 77 става § 72 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 77, който става § 72. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 78 става § 73 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ края на текста на този параграфъ комисията прибави думитѣ „възнаграждение за консултантски-хирурзи за операции“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 78, който става § 73. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ заедно съ предлаганото отъ комисията измѣнение въ текста, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 79, става § 74 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 79, който става § 74. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 80 става § 75 (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ текста на този параграфъ комисията прибави следъ думата „мината“ думитъ „включително щатнитъ работници отъ всички специальности“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 80, който става § 75. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ предлаганото отъ комисията измѣнение на текста, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ср): Защо остава сжщата сума.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това измѣнение въ текста се направи, за да се подобри прехраната на чиновницитъ. Досега получаваха за прехрана само онѣзи, които за устѣдна дейностъ сж останали на работа, а щатнитъ чиновници не получаваха.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ср): Добре, но сумата остава сжщата.

Министъръ Ц. Бобошевски: За да не получаватъ само чернорабочитъ, а да получава и висшиятъ персоналъ, който е щатенъ, включихме и последния. Ще се подобри прехраната на работницитъ.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 81 става § 76. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ текста на този параграфъ комисията заличи думата „охраната“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 81, който става § 76. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ предлаганото отъ комисията измѣнение въ текста, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 82 става § 77. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията даде на текста на този параграфъ следната нова редакция. (Чете): „За изплащане превозни такси и денгуби за отказани вагони съ вжглища“, а кредита намали отъ 2.000.000 л. на 20.000 л.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 82, който става § 77. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ предлаганото отъ комисията измѣнение въ текста и въ кредита, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 83 става § 78. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 83, който става § 78. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 84 става § 79. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ края на текста въ този параграфъ комисията прибави думитъ „за поддържане градината, кинематографа и театъра“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 84, който става § 79. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ предлаганото измѣнение отъ комисията въ текста, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете):

„Мина „Бобовъ-Долъ“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване заглавието „Мина Бобовъ-Долъ“. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 85 става § 80. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ този параграфъ комисията намали кредита за заплатата на личния съставъ отъ 891.760 л. на 733.900 л. и кредита за добавъчно възнаграждение съ 50% — отъ 850.000 л. на 700.000 л. и всичко по този параграфъ — отъ 1.741.760 л. на 1.433.900 л.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 85, който става § 80. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ измѣнението въ кредита, както се предлага отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 86 става § 81. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 86, който става § 81. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 87 става § 82. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 87, който става § 82. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване заглавието „Веществени разходи“. Ония отъ васъ, г. г. народни представители, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 88 става § 83. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 88, който става § 83, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 89 става § 84. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 89, който става § 84, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 90 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията заличи този параграфъ.

Председателъ: Комисията предлага § 90 да се заличи. Ония отъ васъ, които приематъ да се заличи § 90, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 91 става § 85. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 91, който става § 85, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 92 става § 86. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 92, който става § 86, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 93 става § 87. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 93, който става § 87, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 94 става § 88. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 94, който става § 88, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 95 става § 89. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 95, който става § 89, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 96 става § 90. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 96, който става § 90, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 97 става § 91. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 97, който става § 91, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 98 става § 92. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 98, който става § 92, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 99 става § 93. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 99, който става § 93, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 100 става § 94. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 100, който става § 94, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 101 става § 95. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията следъ думата „работниците“ добави „включително шатнятъ работници отъ всички специальности“.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 101, който става § 95, съ предлаганото отъ комисията измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 102 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията предлага този параграфъ да се заличи.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ предложението на комисията да се заличи § 102, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 103 става § 96. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 103, който става § 96, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 104 става § 97. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 104, който става § 97, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Часа е 8.

Г. Данаиловъ (д. сг): Предлагамъ да се продължи заседанието, докато се свърши бюджетътъ на това министерство.

Председателъ: Има предложение да се продължи заседанието до привършване разглеждането на бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Ония отъ васъ, които сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (Чете)

„Мина Марица“

Председателъ: Има предложение да се продължи главнето „Мина Марица“, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 105 става § 98. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 105, който става § 98, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 106 става § 99. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 106, който става § 99, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 107 става § 100. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 107, който става § 100. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Ще положи на гласуване заглавието „веществени разходи“. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 108 става 101. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 108, който става § 101. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 109 става § 102. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 109, който става § 102. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете § 110 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията предлага този параграфъ да се заличи.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ предложението на комисията да се заличи § 110, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 111 става § 103. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 111, който става § 103. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 112 става § 104. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 112, който става § 104. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 113 става § 105. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 113, който става § 105. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 114 става § 106. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 114, който става § 106. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 115 става § 107. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 115, който става § 107. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 116 става § 108. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 116, който става § 108. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 117 става § 109. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията предлага следъ думата „работниците“ да се добави „включително щатните работници отъ всички специальности“. Другиятъ текстъ и сумата оставатъ същи.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 117, който става § 109, съ предложената отъ комисията прибавка. Ония отъ васъ, които приематъ § 117, който става § 109, съ направената отъ комисията прибавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 118 става § 110. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 118, който става § 110. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): Комисията добави новъ § 111. (Чете) „За направа на жилищни помѣщения и отчуждаване на недвижими имоти презъ миналата и тази година и обезщетения за повредени имоти — 1.000.000 л.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ искахъ да взема думата по въше- ственитѣ разходи въ тая глава все по сѣщия въпросъ, който сега се явява. Ще ви моля да ми позволите да кажа нѣколко думи за твърде голѣмата неправилностъ, за това, споредъ менъ, незаконно отпущане на кредити. Не зная г. председателъ на бюджетарната комисия — не го виждамъ тукъ — какъ мисли по този въпросъ.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): Той направи изло- жение.

Г. Данаиловъ (д. ср): Г. г. народни представители! Законоположенията въ България за бюджета и общественитѣ предприятия сѣ категорични. Ще бжде не само пре- стѣпление, но и голѣмо непастие, ако ние, които сме осждавали всички други досега — на ако щете и държа- венъ пропесъ сме водили срещу Генадиевъ и други — за това, че когато сѣ управлявали, въпрѣки закона за бю- джета и отчетността, сѣ предвиждали кредити въ бю- джета за единъ или други цели, безъ да има за това спе- циаленъ законъ — ще бжде, кавамъ престѣпление, ако и ние сега вършимъ същото. Убеденъ съмъ, че познавате законитѣ — по-рано закона за отчетността, § 15, и сега закона за бюджета, § 10. Тѣ категорично постановяватъ, че никаква разноска по-голѣма отъ 300 или 500 хиляди лева — по-рано бѣше по-малка сума — не може да се прави, безъ да има преди това създадено едно съответно законоположение. Азъ не съмъ противъ принципа да се построятъ жилища за работниците при мината „Пер- никъ“, каждо тѣ отъ къмъ тая страна сѣ въ лошо поло- жение, но смѣтамъ, че въ туй отношение трѣбва да се пропонира по единъ съвършено правиленъ, законенъ пътъ. Азъ не ще обвиня г. министра, че той нарушава законитѣ, но нашето бързано тукъ действително може да ни доведе до едно нарушение на законитѣ. Ние, които претендираме да обвиняваме другитѣ, трѣбва да стоимъ на базата на законитѣ. Г. министрътъ на труда има нужда отъ жилищни помѣщения. Нека се яви предъ насъ — тѣй както нарежда това законътъ за бюджета, отчет- ността и предприятията — нека се яви съ единъ пред- варителенъ планъ. Това е необходимо, за да знае народ- ното представителство какво ще се харчи по този въпросъ — за постройка на жилища. И тогава азъ нѣма да имамъ нищо противъ този параграфъ, да се предвиди тази сума.

Понеже съмъ взелъ думата, за да не излизамъ втори пътъ на трибуната, ще кажа нѣщо и по другъ единъ въпросъ, който не се отнася прѣко до г. министра — то е въпросътъ за постройката на минерални бани. И тамъ ще видите единъ параграфъ, сега увеличенъ на 15 ми- лиона лева, за доизкарване на захванати, не отъ днешния министръ, но отъ по-рано, постройките. И сега, подъ пред- ложъ, че тия постройки не бивало да загинатъ, да се ру- шатъ, предвижда се единъ такъвъ голѣмъ кредитъ, за да се довършатъ. За постройката на тѣй наречената баня „Овчата купель“ — едно отъ най-голѣмитѣ престѣпления къмъ държавата и бюджета . . .

К. Пастуховъ (с. д): Държавата трѣбвало да направи и хотелъ.

Г. Данаиловъ (д. ср): Азъ не зная фактически какъ стои въпроса, но тази американска система за забогата- ване би трѣбвало у насъ да се изостави.

К. Пастуховъ (с. д): Не само за тая баня, но и за дру- гитѣ бани държавата харчи пари, за да се ползватъ само нѣколко души.

Г. Данаиловъ (д. ср): Г. Пастуховъ! Приемамъ, че това фактически е вѣрно. То е голѣмо престѣпление. Но не по-маловажно е и обстоятелството, че ние не можемъ да процедираме въ нашия бюджетъ по този шлътъ. Преди всичко азъ не зная — не съмъ специалистъ — но ми прави впечатление това, което казватъ ученитъ хора, че „Ов- чата купель“ е една малка локвичка, водата на която се събира чрезъ процеждане презъ една пукнатина отъ ми- нералната вода въ Горна-баня. Хората се лѣкуваха тамъ и може би се излѣкуваха. Ако сте ходили, ще видите, че тѣ се лѣкуватъ на слънце.

К. Пастуховъ (с. д): Всички вѣрватъ, че ще се изцѣ- рятъ и затуй се изцѣрватъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Естествено е, че съгласно принципът на новата медицина може да имат ефект и психическите притички, за които говори г. Пастуховъ. Ако сега тази малка водича и затворите въ голъмата баня, която се строи сега и за която се харчатъ 30—40 милиона лева, . . .

Д-ръ Й. Фаденхехт (д. сг): Ще се скриятъ отъ слънцето.

Г. Данаиловъ (д. сг): . . . ще се скриятъ отъ слънцето, и нѣма да има лѣкуване. Ето защо азъ обръщамъ вниманието на г. г. народнитѣ представители и бихъ желалъ г. министърътъ да се съгласи да се премахне този кредитъ. Нѣма да се нанесе голъма вреда. Азъ бѣхъ въ бюджетарната комисия и чухъ мотива, че трѣбва да се предвиди кредитъ, защото туй, което досега е направено, може да се разруши. Ако е погрѣшно направено, ще диримъ този, който е причинилъ тази вреда и, ако можемъ, да я възстановимъ. Но ако захванатото да се строи е безсмислено, по-добре да се руши, отколкото държавата да прави нови разпоски отъ 15—20 милиона лева грѣшни пари. Туй, г. г. народни представители, задъ самото Народно събрание, имаме захванати отъ преди 15—20 години основи, които се рушатъ. Ние нѣмаме помѣщение, тъй както прилича на едно Народно събрание — отдѣлни стаи за политическите групи, както това се налага, кѣдето хората да обмислятъ въпроситѣ тайно за себе си. И тази постройка бѣше захваната, ако не се лѣжа, отъ покойния дѣдо Цанковъ, като председателъ на Народното събрание за тази необходима нужда на народното представителство, но си стои недовършена, защото, предполагамамъ, трѣбва новото Рисувално училище — академия, за които сж похарчени нѣкога пари, които днесъ спруватъ 30—40 милиона; и тѣзи основи стоятъ съ своитѣ камъни срѣдъ столицата София, защото трѣбватъ 10—15 милиона, за да се довърши зданието. Ако това е така, защо непременно да бързаеме да се построи „Овчата купель“? Азъ бихъ казалъ да се намѣни планътъ, . . .

Министъръ Ц. Бобошевски: Измѣненъ е.

Г. Данаиловъ (д. сг): . . . да остане единъ етажъ, и ако може, като римскитѣ бани, да ги направимъ открити, на слънце. Ще бѣдатъ по-евтинни по-лоезни — по това ще кажатъ медицинитѣ, азъ не съмъ специалистъ.

Въ всѣки случай, по единъ сериозенъ начинъ обръщамъ вниманието на г. министра и на г. г. народнитѣ представители и моля параграфътъ за направа на жилища въ мината „Марица“ да не се предвижда, докато не се внесе едно законоположение съ единъ планъ за постройка на жилищата, които да се построятъ въ продължение на две, три, петъ години. Пари ще ви дадемъ, но искаме отъ васъ да изпълните буквата на закона, която е свещена. Защото така сж разпийавани аслъ паритѣ у насъ, и така, по този неправиленъ начинъ на изхарчване пари, докарваме дефицити въ бюджета. Внесете законъ, ще поискате извънреденъ кредитъ, ние ще дадемъ паритѣ. Това е първиятъ въпросъ.

Вториятъ въпросъ, който по-после ще дойде, е за минералнитѣ бани. Отъ сега обръщамъ вниманието на г. г. народнитѣ представители, че кредитътъ за постройкитѣ на банитѣ трѣбва да бѣде премахнатъ. Г. министърътъ да не прави въпросъ отъ това. Ще видимъ презъ течение на лѣтото — ние сме къмъ средата на сезона — какво ще измислятъ техническитѣ комисии на архитектуритѣ и, съ една голъма икономия ще видимъ какво можемъ да извършимъ.

И трета точка поставямъ — ако има престѣпление, при започването на тия постройки, азъ смѣтамъ, че министерството трѣбва да ни освѣтли по този въпросъ.

К. Пастуховъ (с. д): Тамъ има мнение на лѣкаритѣ.

Г. Данаиловъ (д. сг): То е другъ въпросъ. — Г. г. народни представители! Ако е въпросъ за полезността и нуждата отъ една баня за лѣкуване, или за измиване и чистота, азъ бихъ ви обръналъ внимание на обстоятелството, че въ София сж съсредоточени хиляди желѣзничари, които се връщатъ отъ пътъ опанани отъ комюръ и отъ пушекъ и нѣма една баня, кѣдето да могатъ да се окъпятъ. Градската баня, която е термална, лѣковита, не може да удовлетвори тия нужди. И ако трѣбва да похарчимъ нѣколко милиона лева, азъ смѣтамъ, че можемъ да

ги похарчимъ съ голъма полза за една баня около гарата за желѣзнопътния персоналъ.

И тъй, предлагамъ да не даваме тия кредити. Моля г. министра да разучи въпроса, да види какво може да се направи. За постройката на жилища искамъ да се създаде законъ и засега този параграфъ да остане откритъ. Азъ съветвамъ кредитътъ за довършване на банитѣ да се оттегли съвсемъ, защото досега по незаконенъ пътъ е харчено, и сега вървимъ по незаконенъ пътъ. Друго-яче не може да бѣде. И най-после, г. г. народни представители, този пътъ е неправиленъ, той не съответствува на закона за бюджета, отчетността и предприятията и на практиката, ако щете, на нашата държава. Този бюджетъ е редовенъ бюджетъ, въ него влизатъ ония суми, които сж за текущи наложителни нужди на държавата; кредити за постройки не могатъ да влизатъ въ редовния бюджетъ; тѣ се предвиждатъ въ извънредния бюджетъ, тѣ трѣбва да се обсъждатъ отдѣлно. Всички тия суми, които сж за постройка на здания, за по-постоянни работи, иматъ мѣстото си въ извънредния бюджетъ. Това е текущиятъ бюджетъ и ние трѣбва да оперираме въ него съ най-необходимитѣ суми за текущитѣ нужди на държавата, не друго-яче.

Извазвайки тия нѣколко положения, моля г. министра да се съгласи, параграфитѣ, които сега ще се гласуватъ, а по-сетне и другитѣ параграфи, по които се предвиждатъ кредити за такива нужди, понеже после нѣма да вземамъ думата, . . .

Т. Теодоровъ (д. сг): Колко предлагате?

Г. Данаиловъ (д. сг): Азъ предлагамъ този параграфъ за постройка на жилища да се заличи, докато г. министърътъ не ни внесе специаленъ законъ — това той може да направи и утре — съгласно чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Сѣщо и параграфитѣ, въ които се предвиждатъ суми за постройки и довършване на банитѣ, да се заличатъ съвършено.

Председателътъ: По това ще говорите, когато дойдатъ тия параграфи.

Г. Данаиловъ (д. сг): Да, то е право, тогава се говори, но да не вземамъ втори пътъ думата.

Председателътъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Най-правото е, понеже това сж обществени постройки, тия кредити да бѣдатъ къмъ бюджета на Министерството на общественитѣ сгради. Министърътъ на общественитѣ сгради е, който строи всички държавни здания, обществени учреждения, и училища и т. н.; той трѣбва да строи и тия жилища. Но предъ видъ на въпиющата нужда отъ жилища, особено въ мина „Бобовъ-долъ“, кѣдето работницитѣ живѣятъ въ едни много лоши помѣщения, смѣтнахме съ бюджета да побързаеме съ постройката на тия жилища. Ходили сж нѣколцина народни представители тамъ, като г. д-ръ Руменовъ, и знаятъ въ какво положение се намиратъ работницитѣ. Поради тия съображения, въ бюджетопроекта се вмѣква въ последствис този параграфъ за постройка на жилища, които сж една поведителна необходимостъ. Въ първоначалния текстъ тая добавка не съществуваше. За да не вземамъ думата по други въпроси, . . .

Председателътъ: Азъ Ви моля, недейте сега. Да се ограничимъ само по този параграфъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Както искате. Азъ настоявамъ този параграфъ да се приеме отъ Народното събрание.

Председателътъ: Има думата докладчикътъ г. Георги Т. Пѣвъ.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): Г. г. народни представители! Бюджетарната комисия, както чухте отъ председателя и г. Петко Стояновъ, още при започване на работата си, се установи на гледището да се премахне досегашната практика — съ забелки къмъ закона за бюджета да се измѣняватъ законоположения, да се въвеждатъ нови данъци и да се парушава законътъ за бюджета, отчетността и предприятията. Вие виждате отъ внесѣ-

нитъ досега бюджетопроекти, че тая практика се премахва. Не можеше обаче да се избѣгне второто положение, което се изтъкна — да се предвидят кредити поне за неотложни нужди. Стана въпрос не единъ път въ бюджетарната комисия, че трѣбва да се спазват постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията. Вѣрно е, че сумата 500.000 л., която се отпуща за такива едни доставки или търгове, безъ да се иска разрешение отъ Народното събрание, е много малка. Но предъ видъ на това, че има постройки, които сж въ движение, че има твърде неотложни работи — касае се напр. да се направи една подпорна стена въ Банки, за да не се разрушава това, което е съградено тамъ и за което сж харчени милиони и пр. — бюджетарната комисия се съгласи да се отпуснат кредити само за няколко случая. Предвижда се кредитъ за мина „Марница“, където работниците живѣят навън, и ако се пропусне сезонътъ, не ще може да се построят жилища, не ще могатъ да се доставят материяли и пр. Освенъ за мина „Марница“, направи се изключение и за довършването на банитъ. Обаче, по другитѣ искани отъ г. министра кредити по този бюджетъ, той се съгласи да внесе специаленъ законъ,

Министъръ Ц. Бобошевски: Да.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): . . . както е по въпроса за оня кредитъ отъ 100.000.000 л., по който Народното събрание ще има възможностъ да си каже думата. Тѣй че това мнение, което бѣше изказано отъ г. Данаилова, бѣше мнение и на бюджетарната комисия. Представителитѣ на всички групи въ бюджетарната комисия се съгласиха единодушно, че като изключение могатъ да се отпуснат кредити за неотложни и бързи нужди, за постройка на жилища, за да не страдат работниците, за да не бждатъ поставени въ нехигиенични условия, изложени на дъждъ и калъ.

Бюджетарната комисия сжщо се съгласи да се внесе и това перо за довършване на банитъ, постройката на които е отдадена на търгъ. Обаче, за останалитѣ кредити, които се искатъ, ще се внесе специаленъ законъ. И азъ мисля, че при тази строгостъ, съ която бюджетарната комисия се отнася за точното изпълнение на закона за бюджета, отчетността и предприятията, за редовното внасяне на бюджетитѣ, г. Данаиловъ ще се съгласи, като изключение, да мине този параграфъ въ бюджета, за да не остане мината безъ помѣщения, тѣй като сезонътъ ще измине, и за работниците при мината пакъ да нѣма условия за живѣне.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Имамъ да добавя къмъ казаното отъ г. Пѣева следното. Изработенъ е и ще бжде скоро внесенъ законопроектъ за изменение на закона за бюджета, отчетността и предприятията, въ който тази сума отъ 500.000 л. ще бжде увеличена най-малко, споредъ заявлението на г. министра на финанситѣ, на 5—10 милиона лева, затуй защото сумата отъ 500.000 л. е била гласувана тогава, когато нашиятъ левъ бѣше близо до златния.

Г. Данаиловъ (д. сг): Гласувана е въ 1921 г.

Р. Василевъ (д. сг): Въ всѣки случай не е оилъ падналъ така, както е сега.

Г. Данаиловъ (д. сг): Въ по-първия законъ сумата бѣше още по-малка.

Р. Василевъ (д. сг): Заявлението на г. министра на финанситѣ, че ще внесе въ тази сесия законопроектъ за изменение на закона за бюджета, отчетността и предприятията и че ще бжде увеличена тази сума на няколко милиона лева, даде основание на бюджетарната комисия да предвиди на много мѣста кредити, по-големи отъ 500.000 л. за довършване на започнати постройки. Ако не се измени законътъ, вѣроятно тѣзи суми нѣма да бждатъ ангажирани и започнатитѣ постройки ще останатъ недовършени. А тѣ трѣбва да бждатъ довършени.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въпросътъ е следниятъ. Отъ формално гледище г. Данаиловъ е напълно правъ. Обаче, има една грѣшка, която се дължи на колебанието на монетата — тѣй живѣемъ днесъ, съ грѣшки. Въ 1920 г. българскиятъ левъ струваше най-малко 10 ст., сега струва 4 ст. Предвидената на времето сума е 500.000 л. Когато я предвиждаха — ще бжда нескромно — азъ обърнахъ внимание, че старата сума, която бѣше 150.000 л., трѣбва да стане на единъ и половина милиона лева. Азъ тогава казахъ друго — за което съобщено и взехъ думата — и което отъ 1919 г. все го приповтарямъ и което не се урежда. Трѣбваше да се внесе въ нѣкой законъ едно постановление отъ два реда, споредъ което всичкитѣ суми, опредѣлени по разнитѣ закони, отъ което и да е ведомство, въ злато, да се увеличаватъ споредъ курса на нашия левъ, който опредѣля Народната банка съ държавата. Но това не стана. Въркоитя има по всичкитѣ наши закони. За гаранцитѣ станаха смѣшни работи и за какво още не. Но не се намѣри човѣкъ да направи това, макаръ че най-малко 10 пъти само въ разнитѣ конференции да съмъ го казвалъ на разнитѣ финаисови министри.

това е сжщността на въпроса. Отъ формално гледище обаче е така, както каза г. Данаиловъ. Докогато този законъ не го измѣнимъ, трѣбва да се подчиняваме на него. Но не е задача на г. Данаиловъ, нито моя, нито на когото и да било, да прави обструкция на г. министра на търговията по този бюджетъ. И азъ смѣтамъ, че има едно разрешение на въпроса: бюджетътъ ще стане окончателно законъ, когато мине на трето четене. Ние ще помолимъ г. министра на търговията по тѣзи суми тукъ, както и по другитѣ, да изпълни тази формалностъ: преди прочитането на закона за бюджета на трето четене, да внесе своитѣ предложения, да се утвърдятъ и да се оформятъ.

Р. Василевъ: (д. сг): По всички министерства.

А. Ляпчевъ (д. сг): По всички министерства. — Азъ смѣтамъ, че г. Данаиловъ нѣма нищо противъ, ако г. министърътъ на търговията се съгласи да внесе надлежното предложение, за да се изпълни законътъ за бюджета, отчетността и предприятията, а сега да продължимъ приемането на параграфитѣ отъ бюджетопроекта.

Министъръ Ц. Бобошевски: Минаха и други кредити, които правятъ изключение отъ закона.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ще ги гласуваме сега и ще остане до третото четене на бюджета да се гласуватъ предложенията.

Председателъ: Ще постави на гласуване предложението на комисията за приемане на новия § 111.

Ония, които приематъ новия § 111, така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): § 119 става 112. (Чете го — вж. приложение № 13 т. III).
Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателъ: Които приематъ § 119, който става § 112, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): § 120 става § 113. (Чете го — вж. приложение № 13 т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателъ: Които приематъ § 120, който става № 113, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): (Чете)

„Мина „Бълновръхъ“.

Председателъ: Които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣевъ (д. сг): § 121 става § 114. (Чете го — вж. приложение № 13 т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателъ: Които приемат § 121, който става § 114, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 122 става § 115. (Чете го — вж. приложение № 13 Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 122, който става § 115, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приемат това заглавие, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 123 става § 116. (Чете го — вж. приложение № 13 Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 123, който става § 116, моля да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 124 става § 117 (Чете го — вж. приложение № 13 Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 124, който става § 117, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 125 става § 118. (Чете го — вж. приложение № 13 Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приемат § 125, който става § 118, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): (Чете)

„Глава VI.

„Минерални извори и бани“.

Председателъ: Които приемат заглавието на глава VI, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): § 126 става § 119. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Комисията увеличи по този параграфъ заплатата на личния съставъ отъ 238.940 на 241.440 л., а безотчетнитъ отъ 3.600 л. на 5.700 л. и прибави една нова буква „д“: „за възнаграждение на трима лѣкари за четири месеци — 36.000 л., или всичко 856.140 л., вмѣсто 815.000 л.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Тукъ е станало едно опущение. Въ комисията се съгласиха, по мое предложение, въ най-големитъ държавни бани: Вършецъ, Банки и Хисаря, предъ видъ на това, че се посещаватъ извънредно много, да има по единъ лѣкаръ хигиенистъ само за сезона отъ четири месеца, който да провѣрва къпанитъ се да не влизатъ тамъ съ кожни болести. Една отъ банитъ, която е най-много посещавана, е „Овчата купель“. Тамъ се натикватъ презъ лѣтото по 200—300 души въ басейна и азъ съмъ констатираля, че често пъти тамъ отиватъ да се къпятъ хора съ манифестирани рани. Трѣбва и тамъ да се предвидятъ 9—10 хиляди лева за единъ фелдшеръ, ако не може лѣкаръ, който да провѣрва хората, които се къпятъ.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. ср): Предвидѣли сме, г. министре, за „Овчата купаль“ единъ фелдшеръ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. ср): Г. г. народни представители! Предложението на г. министра трѣбва да се приеме, и азъ ще го малко допълня. Банитъ безъ лѣкаръ не само не сж бани за тѣзи, които отиватъ да се къпятъ, но не сж изобщо мѣсто, за събиране много хора. До сега практиката е била малко по-друга. Въ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда се е предвидяло да има по единъ постояненъ лѣкаръ за дветъ голѣми бани — въ Вършецъ и Банки — за които държавата е похарчила много пари, където се стичатъ много страждущи и получаватъ голѣмо изцѣрение. Азъ мисля, че предложението на г. министра трѣбва да се разшири малко повече, като се предвиди за тѣзи три мѣста — Вършецъ, Банки и Хисаря — по единъ лѣкаръ, но постояненъ, за цѣлата година. Ще кажете: сезонътъ е само четири месеца. Вѣрно е, три или четири месеца е сезонътъ, но банскиятъ лѣкаръ има още много други работи презъ другото време на годината. Преди всичко климатътъ у насъ, както въ Хисаря, така и въ Банки и Вършецъ, е такъвъ, че не само четири месеца, а ние вихме могли такива бани да ги развиемъ по-нататъкъ, като сезонътъ се продължи, отъ което ще има полза и държавата, и обществото. Особено наложително е приемането на лѣкаритъ за цѣла година, сега, когато се въвеждатъ общественитъ осигуровки и когато Министерството на търговията, промишлеността и труда ще има много работа вънъ отъ сезона на банитъ. Тѣзи лѣкари можемъ да ги употребимъ въ служба на общественитъ осигуровки въ този свободенъ периодъ отъ сезона на банитъ. Тѣй щото, азъ мисля, че се разшири предложението на г. министра, като мисля, че той нѣма да има нищо противъ, щото за тѣзи три бани да се предвидятъ трима лѣкари за цѣлата година.

Г. г. народни представители! Банскиятъ лѣкаръ трѣбва да бѣде много добръ подготвенъ; той трѣбва да бѣде специалистъ. Не всеки лѣкаръ може да се прати въ банитъ. Лѣкуванетоъ съ води е единъ особенъ начинъ на лѣкуване. Ние таква хора нѣмаме. Та като ги назначимъ за цѣла година, ще ги заставимъ да се научатъ, защото лѣкаритъ въ всички държави сж създали голѣмитъ бани, създали сж и името на голѣмитъ курорти. Лѣкаритъ сж, които могатъ да направятъ тая пропаганда между населението, кога и какъ може да се лѣкува, и лѣкаритъ сж, които могатъ да прецезиратъ кои болести могатъ да лѣкуватъ нашитъ бани. Още не е установено върху чисто клинически наблюдения точно какви болести могатъ да се лѣкуватъ въ нашитъ бани. Само когато ще имаме специалисти-лѣкари, които ще се занимаватъ съ тая работа, тогава тѣ ще ни дадатъ всичко, що е нужно, и ще способуватъ нашитъ курорти действително да се развиятъ до онова състояние, въ което сж европейскитъ.

Та моля, да се разшири предложението на г. министра като се назначатъ трима лѣкари за презъ цѣлото време на годината, а не само за четири месеца. За четири месеца ще намѣрите лѣкари, които никъде нѣматъ работа, които въобщо ще отидатъ само за да прѣкаратъ курорта, но които не сж хора на работата.

Министъръ Ц. Бобошевски: Не съмъ съгласенъ съ това предложение, защото, г-да, следъ 1 октомврий въ никоя отъ тѣзи бани не можете да намѣрите посетители. Ето, въ Банки, където презъ зимата се оставиха да циркулиратъ два треѣна, за да се използва старата баня, която работи — азъ съмъ ходилъ нѣколко пъти — повече отъ 2—3 души на день не се къпятъ. Защо ще стои този лѣкаръ тамъ? А въ Вършецъ и другитъ бани не можете да намѣрите къравъ човѣкъ презъ зимния сезонъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. ср): Ще работятъ въ министерството.

Председателъ: Има направено предложение отъ народния представителъ г. д-ръ Руменовъ, щото лѣкаритъ при банитъ, които се предвиждатъ въ бюджета, да не бѣдатъ за четири месеци, а за цѣлата година. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Меншинство, Събранието не приема.

Ще поставя на гласуване параграфъ тѣй, както се докладва отъ г. докладчика. Ония отъ васъ, които приематъ § 126, който става § 119, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ заглавието „веществени разходи“, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 127 става § 120. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 127, който става § 120, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 128 става § 121. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Комисията прие текста на този параграфъ безъ измѣнение, като увеличи кредита отъ 50.000 л. на 300.000 л.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 128, който става § 121, съ измѣнението, което е направила комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 129 става § 122. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 129, който става § 122, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 130 става § 123. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Комисията въ края на текста на тоя параграфъ прибави следната добавка: „градински пейки, кошчета за сметъ и други“ и вследствие на това сумата се увеличава отъ 100.000 л. на 200.000 л.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 130, който става § 123, заедно съ измѣнението, което предлага комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 131 става § 124. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Комисията го прие безъ измѣнение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 131, който става § 124, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 132 става § 125. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Комисията го прие безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 132, който става § 125, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 133 става § 126. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III).

Къмъ края на текста на този параграфъ комисията прибави следъ думитъ „други държавни бани“ следната добавка: „за възнаграждение на трима архитекти, които ръководятъ постройкитъ на банитъ, въ размѣръ, определенъ отъ министра на търговията“. По този параграфъ кредитътъ се увеличава отъ 3.000.000 л. на 15.000.000 л.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Нѣма да повтарямъ мислитъ си, които казахъ. Азъ правя следнитъ предложения. Първо, сумата 15 милиона лева, която е приета отъ бюджетарната комисия, да се отхвърли, за да дадемъ възможностъ на министерството да се произнесе за тази „Овча купель“ какъ е захраната, какъ е построена и пр. — тя нѣма да загине за едно лѣто. Тукъ, задъ гърба на Народното събрание, има основи, поставени преди 10—15 години, и още не сж

довършени. Второ, не мога да се съглася по никой начинъ, щото въ единъ бюджетъ, който излиза отъ Народното събрание, да туримъ въ купъ и мебели, и постройки, и да предвидимъ 15 милиона лева. Ами ако се похарчатъ тия 15 милиона лева за мебели, което е възможно? Да съмъ министъръ, ще ги похарча за мебели и никой не може да ме съди. Може ли това да бѣде? Тия сериозни параграфи ще трѣбва да се специфициратъ, ще трѣбва да се каже за всѣка нужда какво се иска: мебели е една категория разписка, а постройки е съвършено друга. Една голѣма грѣшка е направена, че тия всевъзможни кредити тукъ сж смѣсени.

Правя предложение сумата да си остане така, както е била по-рано, и да се специфицира — не можемъ да обединимъ кредититъ за постройки, поправки и мебели наедно. Тукъ азъ не мога да направя предложение какъ да се специфицира сумата — бюджетарната комисия ще трѣбва да се занимае съ този въпросъ и да редактира тоя параграфъ тъй, както изисква законътъ за бюджета, отчетността и предприятията.

Азъ правя тия две предложения и моля г. министра да се съгласи съ тѣхъ и да бѣдатъ приети отъ Народното събрание. Ние не нахърпяваме ни най-малко искането на г. министра, защото това се предлага отъ комисията, то не е предложено отъ него.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Въ искането на Министерството на търговията, промишлеността и труда, такъвъ текстъ не е употребенъ, обаче, това сж стереотипнитъ формули на Министерството на финанситъ, които изброяватъ маса такива случаи. Моето министерство е искало кредити главно за довършването на ония грамадни постройки, които заварихъ отъ миналия режимъ.

Смѣтамъ за необходимо да дамъ нѣкои обяснения на почитаема Камара, по този въпросъ. Райко Даскаловъ е билъ замислилъ да направи единъ грандиозенъ бански курортъ при „Овчата купель“, съ такива модерни приспособления, че да конкурира на европейскитъ. Той е искалъ горнитъ етажи да представляватъ нѣщо като тѣзи въ Карлсбадъ и Виши, тѣй нареченитъ curzaal, където да има билярди, всевъзможни други игри и пр., и всичко туй да бѣде покрито съ стѣкла, за да могатъ слънчевитъ лъчи да проникватъ въ басейнитъ, та да се използватъ едновременно целебнитъ свойства и на водата, и на слънчевитъ лъчи — една грандиозна работа — като смѣталъ по този начинъ да привлѣче на туй голѣ поле, нетърпимо по своитъ горещини лѣтно време, европейци!

И неговитъ замисли сж били грандиозни.

Г. Митовъ (д. сг): Съ огледъ на притежаванитъ отъ него мѣста около Горна-баня.

Министъръ Ц. Бобошевски: Всичко това ние го унищожихме, г-да — искаме да довършимъ работитъ. Вториятъ етажъ, който, споредъ плановетъ, щѣлъ да бѣде най-люксовиятъ, ние го изоставяме. Не мислете, г-да, че този въпросъ не е занимавалъ министерството. Министерството дълго време, съ участието на видни архитекти, е обсъждало този въпросъ и е решило да се изоставятъ всички разкошни работи, които сж били предвидени отъ дружбашитъ. Ние искаме само постройката да бѣде завършена, като я покриемъ, за да можемъ да използваме онава, която е вече полезно направено. За банята „Овча-купель“ сж похарчени около 11 милиона лева. Ние сега съкратяваме грандиозния планъ на Райко Даскаловъ за банята и искаме само да покриемъ сградата и да туримъ машинна инсталация, безъ каквато една модерна баня не може да съществува. Ние искаме да довършимъ това, което е най-скромно — да покриемъ банята, да я измажемъ и да поставимъ вътре инсталациитъ, за да я туримъ въ действие. Това е което искаме да направимъ.

Относително водата ще ви кажа следното: Азъ ходихъ въ „Овчата-купель“ и мога да ви кажа, че тамъ водата не е толкова малко, колкото нѣкой г. г. народни представители изтъгнаха тукъ. Тя не е толкова изобилна, както е напр. въ Банки, по все пакъ е нѣщо повече отъ водата въ банята Вършецъ. Изобщо тамъ има достатъчно количество вода, която може да изгълва басейнитъ. Тамъ водата е повече, отколкото въ банята Вършецъ, а е по-малко, отколкото въ Банки. Не сж умѣне даннитъ

да ви кажа колко литра вода изтича на секунда, но въ всеки случай тази баня не е така маловодна, както пълно си представяват. Дали е цълебна или не — има различни мнения, но преобладаващото мнение на лекарите, съ които съм говорил, е че тя е една от доста радиоактивните. И фактът е, че тя се посещава до м. октомври даже и от чужденци. Един път, когато бях там, аз видях хора от Германия — туй да не ви прави впечатление — влязох в разговор с тях и ги попитах: защо идете тук чак от Германия? Тъ ми казаха, че тази баня с своята цълебност може да бъде сравнявана с едната си баня в Чехия.

Това са сведенията, които мога да дам на почитаемото народно представителство. Ние не можем, г-да, едно здание, в което са хвърлени около 11 милиона лева, да не го използваме в тѣзи му размѣри, въ които е направено, и съ тѣзи качества на банята, които, безспорно, тя притежава. Ще бъде престъпление да оставим това здание недовършено. Ще ви съобщя, г. г. народни представители, че то е едно от най-солидните здания, които са построени в България като баня. Цѣлата фасада е от бѣл камък, колоните, които са вътре, също от бѣл камък съ огледъ на тази монументална постройка, която въображението на Райко Даскаловъ е рисувало да направи отъ „Овчата купель“.

По отношение на другите бани ще ви дам следните обяснения.

Г. Данаиловъ (д. сг): Въпросътъ за радиоактивността трѣбва да се изучи.

Министъръ Ц. Бобошевски: На Васъ, г. Данаиловъ, който най-много говорите, трѣбва да Ви дамъ тѣзи сведения, за да видите какво е положението и да видите, че това са необходими разности за довършване на сградата, защото ще бъде една голѣма грѣшка да остане недовършена въ $\frac{1}{5}$, когато е готова въ $\frac{1}{3}$.

Г. Данаиловъ (д. сг): Права бележка, че постройката е незаконно започната на времето и трѣбва да се узакони. Азъ не обвинявамъ Васъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ние сме съкратили онова, което е излишно и луксозно. Махваме цѣлия втори етажъ, ще туримъ покривъ, ще измажемъ и ще поставимъ вътре машини, за да бъде банята експлоатирана.

За Вършецките бани. Известно ви е, г-да, че тѣ са най-лѣковитите бани в България за ревматизма. Понеже се посещаватъ отъ 3.000 души, смѣтало се, че трѣбва да има две отдѣления, мъжко и женско, както в Банки, за да не чакатъ хората на смѣни, и почнала се е постройката на два басейна, единъ топълъ и единъ студенъ. Двама басейни нощи са съградени, похарчени са 7 милиона лева за направата на тия два басейни, които са по-голѣми отъ досега съществуващите, и ще бъде тоже една голѣма грѣшка, ако ги оставимъ недовършени. Отъ този кредитъ отъ 15 милиона лева, споредъ точните изчисления, които архитектъ Радевъ даде на комисията, трѣбваше 3 милиона лева за машини за „Овчата купель“, а също толкова трѣбваше и за Вършецките бани. Трѣбва да бъде довършено и женското отдѣление въ Горна-баня, което, когато поехъ министерството, заварихъ тоже започнато, и даже има договоръ съ наемателя да бъде готово на 1 май т. г. Това отдѣление, което е отдадено също на търгъ, влизаше тоже на три милиона лева. Тѣй че тѣзи строежи са необходими да се довършатъ съ всичките онѣзи икономии, за които ви говоря. Ако речехме да осъществимъ плана на Райко Даскалова, може-би нѣмаше да стигнатъ 15 милиона лева само за „Овчата купель“. Имаше редица заседания на архитектите и се реши да се изостави цѣлния втори етажъ на „Овчата купель“. Сега остава само да се покрие първиятъ етажъ и инсталацията. Тия разности са абсолютно необходими за довършването и инсталирането на всички необходими машини, за да се поставятъ въ експлоатация тия бани.

Въ този кредитъ влиза постройката и на една подпорна стѣна въ Банки, тѣй като единъ бургъ ще затрупа банята или ще направи голѣми пакости. Тамъ ще отидатъ 200—300 хиляди лева.

Тѣй че кредитътъ, който се иска, е абсолютно необходимъ за довършването на баните, за поставянето на машините, за да могатъ да бъдатъ оставени на обществено използване тия лѣковити бани. Това е, което мога да ви кажа.

Председателъ: Моля опия отъ васъ, които приематъ § 133, който става § 126, заедно съ предлаганото измѣнение отъ страна на комисията . . .

Г. Данаиловъ (д. сг): Г. председателю! Азъ правя предложение, които трѣбва да се гласуватъ преди параграфа.

Председателъ: Да, имате право. Формулирайте Вашите предложения.

Г. Данаиловъ (д. сг): Първото предложение е да се остави кредитътъ само 3.000.000 л., както е исканъ отъ г. министра, а не 15.000.000 л.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ не съмъ искалъ 3.000.000 л. Съгласенъ съмъ да се изхвърлятъ думите „за мобилирането имъ“ и т. н. — това е стерилна формула, която е съществувала досега въ бюджета. Тоя кредитъ азъ го искамъ само за довършването на постройките въ „Овчата купель“ и „Вършецъ“ за подпорна стѣна въ Банки, за постройката на женското отдѣление въ Горна-баня, плюс инсталацията на машините.

Г. Данаиловъ (д. сг): Не можемъ да се съгласимъ въ единъ параграфъ а forfait да се смѣсватъ различни разходи. Бие дори казахте, че и машините влизали. Това не може.

Министъръ Ц. Бобошевски: Една баня не е свършена, когато ѝ туримъ покрива и я измажемъ, а трѣбва да се поставятъ и необходимите машини.

Г. Данаиловъ (д. сг): А подпорната стѣна.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тия кредити се искатъ за довършването на новостроящите се бани. За довършването на тия три бани не можемъ да си служимъ съ единъ единственъ архитектъ, който може да си представите какъвъ е, като получава 2.000 л. заплатата, а трѣбваше да ангажираме трима добри архитекти, които да довършатъ тия голѣми постройки. Не можемъ да повѣримъ постройката на баня, въ която са ангажирани 15.000.000 л., на единъ неопитенъ архитектъ. Затуй вземахъ трима архитекти отъ частната практика съ по 200 л. надница.

Споредъ сведенията, които събрахме отъ нашето архитектурно отдѣление, въ тѣзи постройки са ангажирани 24.000.000 л. Разумно ли е да изоставимъ тѣзи постройки, когато са хвърлени толкова грѣшни пари, когато тѣхното инсталiranje и довършване е отъ голѣма полза за обществото? Напр. на Вършецката баня, която е съ единъ действително цълебни свойства, отиватъ да се къпятъ по три хиляди души, а когато увеличимъ басейните и направимъ два топли и два студени, за да нѣма чакане и да могатъ да се къпятъ едновременно и мъже и жени, още повече ще отиватъ тамъ да се къпватъ.

Та да се правятъ тукъ икономии, това е, споредъ менъ, неразумно.

Председателъ: Има направено предложение отъ г. Данаиловъ, въ смисълъ кредита по § 133 да си остане 3.000.000 л. Опия отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Меншество, Събранието не приема.

Второто Ви предложение, г. Данаиловъ?

Г. Данаиловъ (д. сг): Моето второ предложение е параграфа да се специфичира. Самъ г. министърътъ каза, че въ този параграфъ, освенъ материални разности, има и възнаграждение на архитекти. Ако Народното събрание смѣта, че може да приеме така този параграфъ, нека го приеме.

Нѣкой отъ сговористите: Не може да се приеме така.

Г. Данаиловъ (д. сг): Не може, разбира се, това никъде не става. Азъ правя предложение параграфа да се върне отново въ комисията, за да се специфичира, колко за подпорни стени, колко за довършване и пр.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ ще го специфицирамъ. Ние нови бани не построяваме, ние довършваме започнатите отъ бившия режимъ четири бани. Ние не искаме тази сума за погачина, нито за шкафове, нито за столове, нито за маси — нѣма да обезвеждаме баните; ние я искаме само за онова, което се смѣта нецѣлесъобразно по предзначието, като парните машини, които са инхарентни къмъ самите

постройки. Не бива да правите въпросъ отъ това. Защото довършване на една баня не значи само да я покриешъ и измажешъ, а трѣбва да се поставятъ въ нея и парни котли, и други необходими машини, за да функционира. „Довършване“ е въ смисълъ на изграждане, измазване и поставяне на всички онѣзи машини, които сж инхарзнтни къмъ самитѣ бани? Това значи на български езикъ довършване на една новострояща се баня. Азъ намѣрихъ този параграфъ прветъ отъ комисията въ мое отечество и обяснихъ, че такива едни колосални постройки, като тѣзи бани, не могатъ да бъдатъ повѣрени на едни бюрократи архитекти, които получаватъ по 2—3 хиляди лева месечна заплата, защото тамъ сж ангажирани милиони, а трѣбва да вземемъ архитекти отъ по-голяма величина.

Г. Данаиловъ (д. сг): Безспорно. По този въпросъ азъ не спора, и по никой въпросъ не спора съ Васъ. Азъ искамъ само да се специфицира параграфа.

Министъръ Ц. Бобошевски: Съгласенъ съмъ. Този параграфъ ще бъде само за довършване и инсталиране на банитѣ.

Председателъ: Г. министърътъ, значи, е съгласенъ да се специфицира параграфа. Тогава това ще стане при третото четене.

Г. Данаиловъ (д. сг): Нѣма да има трето четене на бюджетопроектитъ.

Председателъ: Бюджетопроектитъ се приематъ като всѣки обикновенъ законъ. На трето четене ще стане това.

Г. Данаиловъ (д. сг): Имате грѣшка. На трето четене се чете само закона за приходитѣ и разходитѣ и за туй педейте отлага за третото четене.

Председателъ: Ако има конкретни предложения по отделни параграфи, тѣ могатъ да се направятъ при третото четене.

Г. Данаиловъ (д. сг): Нека г. министърътъ даде сега спецификация на параграфа.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нали казахъ ясно и конкретно.

Г. Данаиловъ (д. сг): Трѣбва да се опредѣлятъ сумитѣ.

П. Стояновъ (д. сг): Въ много бюджетопроекти ние имаме таква кредити — това не е единствения случай. Ние обръщаме внимание на комисията, че това не е право, но така се прие.

Министъръ Ц. Бобошевски: Трѣбва да направя точни изчисления, колко време ще е нужно за довършване на банитѣ. Азъ не знамъ въ колко месеци, дали въ четири или въ петъ месеца, ще бъдатъ довършени, за да ви изчисля по 6.000 л. на архитектъ колко ще правятъ. Не съмъ архитектъ, не мога да направя това.

Председателъ: Има предложение да се специфицира § 133 и утре да се докладва. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Значи утре ще се докладва § 133.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тогава трѣбва да се върне въ комисията.

Т. Теодоровъ (д. сг): Вие ще го редактирате.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете)

„Глава VII.

„Държавна печатница“.

Председателъ: Ще положи на гласуване заглавието на глава VII. Ония отъ васъ, които приематъ това заглавие, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): § 134 става § 127.

Комисията прередактира този параграфъ така: (Чете) „Заплата на личния съставъ (вижъ обяснителната таблица): а) на чиновници по пата — 977.730 л.; б) на работници надници — 8.640.000 л.; в) на временни работници безъ право на добавъчно възнаграждение — 900.000 л.“

„За добавъчно възнаграждение и 50% на чиновници 833.000 л.; на работници 6.620.000 л.; всичко 17.970.730 л.“

Председателъ: Ще положи на гласуване § 134, който става § 127. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ въ предложената отъ комисията нова редакция, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): § 135 става § 128.

Комисията прередактира тоя параграфъ така: (Чете) „За премии отъ 300 до 1.500 л. одному месечно на щатния технически персоналъ, чиито заплати сж опредѣлени по таблицитѣ на държавнитѣ служители, разпредѣлени пропорционално на заплатата и по правителникъ, одобрень отъ министра на търговията — 200.000 л.“

Председателъ: Ще положи на гласуване § 135, който става § 128. Ония отъ васъ, които приематъ тоя параграфъ въ предложената отъ комисията нова редакция, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): (Чете)

„Веществени разходи“.

Председателъ: Ще положи на гласуване заглавието „веществени разходи“. Ония отъ васъ, които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): § 136 става § 129. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие тоя параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 136, който става § 129. Ония отъ васъ, които приематъ тоя параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): § 137 става § 130. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 137, който става § 130. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): § 138 става § 131. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 138, който става § 131. Ония отъ васъ, които приематъ тоя параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): § 139 става § 132. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 300.000 л. на 3.300.000 л.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 139, който става § 132. Ония отъ васъ, които приематъ тоя параграфъ, заедно съ измѣнението въ кредита, което предлага комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): § 140 става § 133. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 140, който става § 133. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пѣвъ (д. сг): § 141 става § 134. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 141, който става § 134. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 142 става § 135. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Въ този параграфъ комисията увеличи кредита отъ 100 на 150 хиляди лева.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 142, който става § 135. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ заедно съ измѣненнето отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 143 става § 136. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 143, който става § 136. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): Прибавя се единъ новъ § 137 съ текстъ: (Чете)

„За застраховка на сградитѣ и имуществото на печатницата: инвентаръ и материали — 200.000 л.“ При дебатирането на тоя въпросъ въ бюджетарната комисия, оказа се, че както здаието на Държавната печатница, тъй и мтериалитѣ не сж застраховани.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тамъ има и ценни книжа.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): Затуй бюджетарната комисия, се съгласи да постави този новъ параграфъ.

Председателъ: Ще поставя на гласуване новия § 137. Ония отъ васъ, които приематъ § 137 моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете)

„Глава VIII.

„Общи разходи“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване заглавието на глава VIII. Ония отъ васъ, които приематъ това заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 144 става § 138. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията, прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 144, който става § 139. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 145 става § 139. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 145, който става § 139. Ония отъ васъ които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 146 става § 140. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 146, който става § 140. Ония отъ васъ, които приематъ тоя параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 147 става § 141. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 147, който става § 141. Ония отъ васъ, които приематъ тоя параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 148, става § 142. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 148, който става § 142. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 149 става § 143. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 149, който става § 143. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 150 става § 144. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 150, който става § 144. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 151 става § 145. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 151, който става § 145. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): § 152 става § 146. (Чете го — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията увеличи думитѣ: „(1.500.000) или разрешенитѣ такива не сж били достатъчни (12.500.000)“ и намали кредита отъ 14.000.000 на 3.783.968 л.

Председателъ: Ще поставя на гласуване § 152, който става § 146. Ония отъ васъ, които приематъ този параграфъ, заедно съ измѣненнето на комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете)

Главна дирекция на статистиката“.

„Отдѣлъ II

Председателъ: Ще поставя на гласуване заглавието на отдѣлъ II. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. приложение № 13, Т. III)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 1. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете)

Веществени разходи.

Председателъ: Които приематъ заглавието „веществени разходи“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 2 — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ този параграфъ сумата отъ 110.000 л. се увеличи на 150.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 2 заедно съ измѣненнето въ кредита, който се увеличава отъ 110.000 л. на 150.000 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 3 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 3. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 4. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ този параграфъ сумата отъ 20.000 л. се увеличи на 22.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 5 заедно съ измѣнението въ кредита, който се увеличава отъ 20.000 на 22.000 л., моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 6. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 7. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ този параграфъ сумата се увеличи отъ 110.000 л. на 300.000 л.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 8 съ предложеното отъ комисията измѣнение, да се увеличи сумата отъ 110.000 л. на 300.000 л., моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 9. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ този параграфъ сумата се увеличи отъ 10.000 л. на 15.000 л.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 10 съ предложеното измѣнение отъ комисията, да се увеличи сумата отъ 10.000 л. на 15.000 л., моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 11. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. приложение № 13, Т. III)

Въ този параграфъ сумата се увеличи отъ 300.000 л. на 500.000 л.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 12 съ предложеното измѣнение отъ комисията, да се увеличи сумата отъ 300.000 л. на 500.000 л., моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 13. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 14. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): По § 15 не се предвижда кредитъ. (Чете § 16 — вж. приложение № 13, Т. III)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Ще положи на гласуване § 16. Ония отъ васъ, които го приематъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Чете § 17 — вж. приложение № 13, Т. III)

Отъ цѣлия текстъ на § 17 остава само „Дългове за минали години.“ Сумата се увеличи отъ 100.000 л. на 338.493 л.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ § 17 заедно съ измѣненията, направени отъ комисията както въ текста, така и въ сумата, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

А. Сталийски (д. сг): Общата сума по министерството сега не може да се докладва. Трѣбва да се специфицира § 133.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нѣма защо да се отлага. Азъ мога, ако искате, още сега да го специфицирамъ: „За довършване строежитъ на „Овчата-купел“, Банки, Вършецъ и Горня-бана, за инсталиране банитъ съ машини и за залащане на трима архитекти до свършване на постройките.“

Н. Рачевъ (д. сг): Това не можемъ да кажемъ колко ще бѣде: 8 или 10 милиона лева.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тѣй че довършването на тѣзи четири постройки и инсталирането на нужнитъ машини, плусъ надницитъ на тѣя трима архитекти до довършване на банитъ — това е формулировката.

Председателъ: Г. министре! Трѣбва да се предвидятъ отдѣлни кредити.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ ги раздѣлямъ сега. Трима архитекти по 72.000 л. на година ще коштуватъ 216.000 л.

Д. Нейковъ (с. д): Г. министре! 35 души сж. тукъ, въ заседанието. Гласуватъ продължение на заседанието, а си стиватъ. Бюджетътъ разглеждаме съ 35 души!

Министъръ Ц. Бобошевски: Ами сега ли повдигате този въпросъ?

Председателъ: Понеже г. министърътъ направи конкретно предложение по § 133, а именно отъ сумата 15 милиона лева 216.000 л. да се отдѣлятъ за трима архитекти. . .

Н. Рачевъ (д. сг): За да бѣдемъ по-изчерпателни по тоя § 133, ще трѣбва, споредъ мене, да се направи следното. Думитъ (Чете) „Постройка на нови бани и мебелирането имъ съ покщница, медицински уреди и др., жилища за персонала, разширение на съществуващитъ сгради, поддържането имъ и за изплащането на отчуждени имоти“, трѣбва да се премахнатъ, а да остане, споредъ спецификацията, която г. министърътъ трѣбва да направи, „За довършване постройките на банитъ въ „Овчата-купел“ и за паркъ — толкова милиона лева; за довършване на банята за по-студения изворъ въ Вършецъ — толкова милиона лева; за разширение на басейна и сградитъ на банята въ Горня-бана — косто вече се прави — толкова милиона лева; за подпорна стена въ с. Банки — толкова хиляди лева. Останалото: „За постройка на банитъ въ Хи-саря, Момина-бана (Солу-дервентъ)“ и пр. ще се залечи.

Колкото за възнаграждението на тримата архитекти, по-добре е да не се споменава, а да отиде за сметка на строежа, заедно съ всички други работници.

Министър Ц. Бобошевски: Има защо — има едно ограничение, че не може да се плаща от този кредитъ, освенъ за работници.

Н. Рачевъ (д. ср): Тогава за него ще трѣбва отдѣлна точка.

Министър Ц. Бобошевски: Значи спецификацията остава за утре.

Председателъ: Предлагамъ следния дневенъ редъ за утрешното заседание:

1. Докладъ на прошектарната комисия.
2. Одобрение предложението за безплатно отпущане отъ държавната трудова тухларна фабрика — София и отъ

окръжното трудово бюро — Шуменъ тухли за слѣпи инвалиди офицери и пр.

3. Първо четене законопроекта за разрешаване на Шуменската, Поповската и Търновската градски общини да селючатъ заеми.

4. Второ четене бюджетопроектитъ за разходитъ презъ финансовата 1924/1925 г. на:

- а) Министерството на търговията, промишлеността и труда;
- б) Министерството на общественитъ сгради, пжтищата и благоустройството;
- в) Министерството на финанситъ и
- г) Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Ония отъ васъ, които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 21 ч. и 15 минути)

Председателъ: **Д-ръ Т. КУЛЕВЪ**

Подпредседателъ: **Н. НАЙДЕНОВЪ**

Секретаръ: **Г. ТЕРЗИЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народнитъ представители: Йорданъ Гроздановъ, Иванъ Терзиевъ, Атанасъ Поповъ, Владимиръ Начевъ, Прокопи Йоловъ, Хараламби Стояновъ, Янко Сажъзовъ, Йорданъ Ангеловъ, Никола Атанасовъ, Станчо М. Стояновъ, Георги Дончевъ, Бончо Тотковъ, Йорданъ Славовъ, Никола Алексиевъ, Таско Стоялковъ, Недѣлчо Топаловъ, Крумъ Славовъ и Михо Марковъ	1859	с. г. брой 247), съ който се измѣня и допълня законътъ отъ 19 мартъ 1911 г. относно продажнето на нѣкои гори въ Станимашка околия (предложение на народнитъ представители Адамъ Нейчевъ, Петко Стояновъ и др. (Съобщение). 1859
Питания. Искане (устно) отъ народния представителъ Петко Петковъ да се отговори на отпразнитъ отъ земеделската парламентарна група питання и запитвания	1859	2. за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху общия доходъ (Трето четене). . . 1860
Законопроекти:		
1. за измѣнение и допълнение на закона отъ 5 февруарий 1923 год. („Държавенъ вестникъ“		Бюджетопроекти за разходитъ презъ финансовата 1924/1925 г. по:
		1. Върховната смѣтна палата (докладване и при- емане). 1863
		2. Министерството на търговията, промишле- ността и труда (докладване и разискване). . . 1870
		Дневенъ редъ за следуюцето заседание 1893